

## **Abya melóméló Jisṓs Kras ndere**

### **MATYO**

### **ásamé**

*Ukwéne antɛ Jisṓs Kras*  
(Luk 3:23-38)

<sup>1</sup> Gé ηwe mabṓ ukwéne antɛ Jisṓs Kras mpyáne mfwa Dɛvid, Dɛvid mpyáne Abraham.

<sup>2</sup> Abraham alu ntɛ Asek, Asek alu ntɛ Jakṓb, Jakṓb alu ntɛ Juda ne aηmé bíí abi ande.

<sup>3</sup> Ne Juda alu ntɛ Pɛɛs ne Sɛra, mmá bwó akamege Tama. Pɛɛs alu ntɛ Hɛsrṓn, Hɛsrṓn alu ntɛ Ram.

<sup>4</sup> Ne Ram alu ntɛ Aminadab, Aminadab alu ntɛ Nashyṓn, Nashyṓn alu ntɛ Salmṓn.

<sup>5</sup> Salmṓn alu ntɛ Boas ne mma Boas akamege Rahab. Boas alu ntɛ Obɛd, ne mmá Obɛd akamege Rut, Obɛd alu ntɛ Jesse.

<sup>6</sup> Jesse alu ntɛ mfwa Dɛvid.

Ne mfwa Dɛvid alu ntɛ Solomun, mmá Solomun abó abṓ́ mbe abá lé Uriya.

<sup>7</sup> Ne Solomun alu ntɛ Rehoboam, Rehoboam alu ntɛ Abija. Abija alu ntɛ Asa.

<sup>8</sup> Asa alu ntɛ Jɛhoshafa, Jɛhoshafa alu ntɛ Joram, Joram alu ntɛ Úsiya.

<sup>9</sup> Usiya alu ntɛ Jotam, Jotam alu ntɛ Ahas ne Ahas alu ntɛ Hɛsɛkya.

<sup>10</sup> Hɛsɛkya alu ntɛ Manasɛ, Manasɛ alu ntɛ ɛmṓs, ne ɛmṓs alu ntɛ Josaya.

<sup>11</sup> Gébégé ápyené bᵔs Israeli né bé ájye ne ebwᵔ né melᵔ Babilᵔn, Josaya abyε Jekonεya ne aᵔmé bíí abi ande.

<sup>12</sup> Ajyεgé ne bwᵔ né Babilᵔn, Jekonεya abyε Sheltyel, Sheltyel alu nte Serubabel.

<sup>13</sup> Serubabel alu nte Abiud, Abiud alu nte Eliakim ne Eliakim alu nte Asᵔh.

<sup>14</sup> Asᵔh alu nte Sadak ne Sadak alu nte Akim ne Akim alu nte Eliud.

<sup>15</sup> Eliud alu nte Eliassa, Eliassa alu nte Matan ne Matan alu nte Jakᵔb.

<sup>16</sup> Ne Jakᵔb alu nte Josef, Josef ayi menᵔ Meri. Meri abyε Jisᵔs Muú yi Esᵔwᵔ akweré ji elá gefwa. \*

<sup>17</sup> Mmyε ke nnᵔ upyáne ukouko, manᵔ mbaá Abraham ókwᵔné mbaá Devid úlú nyá úfyáneúni. Manᵔ ntᵔ mbáa Devid ókwᵔne gébégé ájyé ne ebwᵔ né Babilᵔn úlú ntᵔ úfyáneúni. Ne mámanᵔ gébégé ájyé ne ebwᵔ né Babilᵔn kpaá τε gébégé ábyené Kras, upyáne úlú nyá ntᵔ úfyáneúni.

### *Nebyε né Jisᵔs Kras*

*(Luk 2:1-7)*

<sup>18</sup> Na ne nebyéné Jisᵔs Kras nekené. Mma wuú akamege Meri. Josef abᵔ akpe mambá Meri ayi alu mambyε Jisᵔs, nsa nnᵔ ebwᵔ ákaá ujógéné ate, Meri age nnᵔ ji alu ne unε né utᵔ Mendoó Ukpea.

<sup>19</sup> Josef akaáge nnᵔ Meri alu ne unε, elé ji Josef alú nyá cho né mbe ushu Esᵔwᵔ, akélé fᵔ manchye ji mekpo unᵔ wᵔ, ashuú manwá neba bwᵔ bíbíí.

<sup>20</sup> Nᵔere ji aférege depᵔ etiré mbᵔ, Esᵔwᵔ atᵔ ekiénné wuú échwᵔ gáre ji né gejya eké, “Josef mpyáne Devid, ófᵔgé fᵔ mansε mendée wyε Meri né

---

\* **1:16** Elú wáwálé nnᵔ: Kras, ula utene nnᵔ Muú yi Esᵔwᵔ akweré ji elá gefwa.

neba, néndé elé Mendoó Ukpea ne εpyεέ ji akpané unε.

<sup>21</sup> Ne ji abyεne nyé maá mende, ayi áferege nyε bɔ́ɔ́ bií né εfwyale εwé gabo achwɔ́ɔ́ ne εwú. Getu εyigémbɔ́, ɔ́bɔ́ mamfyε ji mabɔ́ nnó Jisɔ́s.” †

<sup>22</sup> Unó bina uko úpyεέ nnó ébέ wáwálé nkane Εsɔ́wɔ́ apyε Asaya muú εkprávé wuú ajɔ́ɔ́ nnó, ‡

<sup>23</sup> “Wuúge, gembwénégé mendée gékpane nyε unε,

gébyé maá mende, ákuú nyε ji nnó Emanuel.” Ula útené nnó, “Εsɔ́wɔ́ alu ne εsé.”

<sup>24</sup> Ne Josef ápégé géjyá ase mendée wuú Meri wyé ndere ekiénné Εsɔ́wɔ́ εgaré ji.

<sup>25</sup> Yémbɔ́ εbwɔ́ ákaá ujógéné ate wɔ́, kpaá te Meri ábyenέ maá wuú mende. Ne Josef afyé ji mabɔ́ nnó Jisɔ́s.

## 2

### *Ande abi ágii depɔ́ré ambe, áchwɔ́ gé Jisɔ́s*

<sup>1</sup> Abyé Jisɔ́s né meló Βετελεhem, né gebagé mewaá Judiya, gébé εyigé Herɔ́d álú mfwa né gebagé mewaá εyígémbɔ́. Abyεgé Jisɔ́s, ande fɔ́ abi ágii depɔ́ré ambe átané né égbέ εwé ημεέ étánege ákene áchwɔ́ɔ́ né Jerosale ágige bɔ́ɔ́ áké,

<sup>2</sup> “Maá meke ayi ábyenέ nnó ábέ mfwa bɔ́ɔ́ Jus alu fɔ́? Εse degige mbɔ́, gétúgé dégenέ membe wuú mbaá ημεέ étánege ayi áleré εsé nnó ábyé ji, ne εsé déchwɔ́ manógé ji.”

<sup>3</sup> Mfwa Herɔ́d aké awuú mechɔ́ ewe, metɔ́ɔ́ étyá ji mmu wyεmbɔ́ ntó ne épyεέ ne bɔ́ɔ́ Jerosale ako.

† **1:21** Ελύ wáwálé nnó: Mabɔ́ Jisɔ́s matene nnó Muú yi áferege nyε bɔ́ɔ́ bií né εfwyale. ‡ **1:22** Ελύ wáwálé nnó: Asaya ajɔ́ɔ́ depɔ́ εtiré na εbele nya aημε 750 ne ále sa ηwe Matyo.

4 Mfwa Herōd akuú, ánoó baá ámpyέ ure Eσωω ne ánlere mabé Eσωω, ebwó ako áchomé mbaá ama, agií ebwó aké, “Ndé mbaá áboó mambyé muú ayi ákuú ji Kras”?

5 Ashuú ji meko aké, “Abó mambyé ji né Betelēhem, fa gebagé mewaá Judiya.” Néndé, mbo ne Eσωω apye boó ekpávé bií ásáme nnó,

6 “Wō Betelēhem, né gebagé mewaá Judiya, yé elé wō olu kōó, opófó ηένήνéné né geluágé malo genwá ayi álu né mme Judiya.

Néndé, eta wyé ne mfwa átānege nyε ayi ágbārege boó ba Isreli,

nkane mémbamé mágónηme ápéle magónηme jíí.”

7 Ne Herōd áwúgé mbo, akú aηkéé bimbo ájwólé bíbíí, agií ebwó aké, “Gārege me gébé eyigé enyú dégéné membe yimbo né melo nyú tíí.”

8 Eféé ne Herōd átome ebwó aké, “Chóge né Betelēhem démyémmyε dégé mbaá ayi maá yimbo álu, dégege ji kérege meso, déchwó dégáre me nnó nnyé nnógé ji ntó.”

9 Ne aηkéé bimbo áwúgé genó eyigé mfwa yimbo ajoó ne ebwó, áló manjye. Ne ndere ebwó ájyé ágé wyé membe yimbo ayi ebwó áboó ágene nkane ajoyé mbe, ebwó ákwólege ji meso. Akwónégé né Betelēhem membe yimbo atené né mfaánebuú cho né gepú eyigé maá yimbo álu.

10 Ebwó ágege membe yimbo eféé, matóó ágo ebwó doó.

11 Akpεgé né mmu gepú eyigémbō, ágé maá yimbo ne mmá wuú Meri. Eféé ne átomé manó mme áchyé ji enogé. Ne ánené uba bwó áferé unó mabo áchyé ji, gémá gélú genógé gesεge ηka eyigé ákuú nnó gul, gémá gélú gefógé emmá ewé

εwyaá geβε gelógéló ne εyige fə gelú laménda ayi alú gefógé mawéé gebé gefə.

<sup>12</sup> Nkane aηκέé bimbo ábelé ne utuú, Εσωω achwó kwéle εbwó mbeé né gejyá nnó εκage ákéρέ meso mbaá Ηερόδ. Εbwó áκοό meti ewéchá ne ájyέ né melə bwó.

### *Josef ne Mεri ákpá Jisəs ábó áfε né melə Ijip*

<sup>13</sup> Aηκε bímbə áwúlégé, εκiénné Εσωω ékwó Josef ushu né gejya, éjəó ne ji εκέ, “Josef, Kwílε ka, kpa maá yina ne mmá wuú débo deyyé né meló Ijip. Déjyεgé láge éwu kpaá τε bíí bí ngárege nyε enyú nnó dékéρέ meso. Nééndé Ηερόδ ákelege maá yina manwá.”

<sup>14</sup> Josef apégé géjyá ne utuú bimbo, apyε wyé nkane εκiénné Εσωω εgaré ji εκέ. “Kpá maá yimbə ne mmá wuú ojyε né Ijip.”

<sup>15</sup> Akwónégé Ijip, ála wyé kpaá τε gébégé mfwa Ηερόδ ágboó. Unó bi na úpyε nnó depə étírε Εσωω ápyε nnó muú εκpávε wuú agaré bəó bíí débé wáwálé, nnó, “Nkú maá wa átané né Ijip.” \*

### *Ηερόδ ajəó nnó áwá baá ande*

<sup>16</sup> Ηερόδ agégé nnó aηκέé bimbo ábwólé ji, nchye anywóné ji mmu. Achyέ meko aké, “Áwá baá ande ako né Betlehem né maló ayí kwókwólé, áló né baá abi ákwəné aηmé ápea áshúlégé.” Ηερόδ ajəó mbə gétúgé ji áferé nnó élé mé aηmé ápea ayí ji agíí aηκέé bimbo gébé εyige εbwó ágené membe yimbə.

<sup>17</sup> Mechə ewéna épyεmbə nnó, genó εyígé Jεrimaya muú εκpávε Εσωω ájəó gepyε wáwálé.

\* **2:15** Elú wáwálé nnó: Meló ηwe ewé na etané né ηwe Hosea 11:1.

18 Ajóó nyá aké, “Meko negbo átanegé né meló Rama ne gejamégé elúlú ne dámpepe. Rashel alili baá bií, bóó áfyéé ji metóó nnó ágó magbo, akámégé gétúgé baá bií abi ágboó.”

### *Josef ne Meri ákeré meso ne Jisós né Nasaret*

19 Heród ágbógé, ekiénné Esòwò ekwó Josef ushu né géjyá né Ijip,

20 eké “Josef, kwilé ka ókpá maá yina ne mma wuú, enyú dékéré meso né mme Isrèli. Bóó abi ákèlege manwá ji ágboó.”

21 Josef ápégé, ase maá yimbò ne mmá wuú áfé né mme Isrèli.

22 Yémbò ji áwúgé nnó Achelòs ase gefwagé nte wuú Heród né gebagé mewaá Judiya, abó efò manjye wyé. Né gejya eyígé ji áma gé, Esòwò ákwelé ji mbeé nnó ajye né gebagé mewaá Galilií.

23 Ne Josef ajye jwóle né meló Nasaret ewé élú né gebagé mewaá eyigémbó. Mechó wé epye nnó genó eyígé Esòwò abó apye nnó muú ekpávè wuú agaré bóó bií gébé wáwálé nnó, “Bóó ákuú nyè ji nnó muú Nasaret.”

## 3

### *Mekomejòó ayi Jòn menwyaá bóó manad Esòwò ágarége*

*(Mak 1:1-8; Luk 3:1-18; Jòn 1:19-28)*

1 Né gébé eyigémbò, ndere Jisós alu né Násaret, mende fò ayi akuú ji Jòn menwyaá bóó manaá Esòwò, aló mangaré mekomejòó Esòwò né mashwòne né gebagé mewaá Judiya aké,

2 “Kwórege matóó nyú délyá gabo néndé gébé eyigé Esòwò ágbárege gefwa ne bóó bíí géla kwókwólé.”

3 Jòn yina ne Asaya muú ekpávè Esòwò ágarege nyá átomé ne jíí nnó,  
 “Muú fò abene mbò né mashwòne aké,  
 ‘Kwyεge meti Ata dakené,  
 nyaáge éwú ébé cho’.”

4 Gefógé nkúú eyígé Jòn abó afyé ájo ne bya mpò mashwòne. Awélé ekandá mekó menya né gebwe jíí, ne menyéé wuú alu nyá lé égomé ne nwyóó.

5 Ne gejamégé bóó áchwó manwú mekomejóó ayi Jòn ágárege. Bóó bina átané Jerosale, ne gebagé mewaá Judiya meko ne maló mako ayi álú kwókwólé ne ebéé Jodan.

6 Ndere ebwó áshuú ekúú né gabo ayi ebwó ápyéé, Jòn awyaágé ebwó manaá Esòwò né mmu ebéé Jodan.

7 Ndere Jòn ágárege mbò, agé gejamégé ekwò bó Farasi ne ekwò bó Sadusi fò ndere áchwóó nnó jí awyaá ebwó manaá Esòwò, aké ne ebwó, “Enyú mmyó! Ndé muú agaré enyú nnó, dekage bó éfwyale ewé Esòwò achwó tó?”

8 Yéndémuú nyú apyéé unó ebí úleré nnó akwóré metóó wuú alyá gabo wáwálé.

9 Déferégé fò nnó, dekage déjwóle déli mmye nnó, elé esé délú upyáne Abraham dékágé bó éfwyale ewé echwóó. Kaáge wáwálé nnó, Esòwò akage pye mataá yina ábwólé upyáne Abraham.

10 Ye nana, enyú debó mankaá nnó, ábweé mé etóó mfaá mango yendé genóó ne makaka eyigé gélagé wómé umpomé ulúlú ásóré áfòme mmu mewε.

11 Me nwyage enyú ne manaá Ɛsɔwɔ mamimami manleré nnó, enyú dékwóré matɔ́ nyú. Yémbɔ, muú fɔ achwó mbɔ me meso, ayi áŋeá gеме apwɔ me, nkwané yé muú ayi mkpane unó uká bií wó. Achwɔ́gé, awyage nyε enyú ne Mendoó Ukpea ne mewε.

12 Achwɔ́ó nyé ne ékóriyá né εbɔwɔ wuú mánchá esa. Anerégé ashwané nyε matoó álá pópó, afyε esa né mmu uba abelé. Ne ukwɔ́ó εbi ulaá akpane agβε né mewε ewé élá nómegé. \*

*Awyaá Jisɔs manaá Ɛsɔwɔ  
(Mak 1:9-11; Luk 3:21, 22)*

13 Ɛwyá yé wó, Jisɔs atané gebagé mewaá Galilií achwó né εβεé Jodan mbaá Jɔn nnó awyaá ji manaá Ɛsɔwɔ.

14 Yémbɔ, Jɔn abó ashya ne ajɔ́ó ne Jisɔs aké, “Nnó me nchwó eta wyé ɔwyaá me manaá Ɛsɔwɔ, wɔ ɔma ɔchwó eta wáa?”

15 Jɔn ájógémbɔ, Jisɔs ashuú ji meko aké, “Gó éwú ébé mbɔ nana, εlɔme nnó dépyé yéndégenó eyigé Ɛsɔwɔ akélege. Ɛfεé ne Jɔn ákamé manwyaá Jisɔs manaá Ɛsɔwɔ.”

16 Ténéténé ayi áwyaá Jisɔs manaá Ɛsɔwɔ, atané mmu nnyi, aké apele mfaánebuú anené, agé Mendoó Ɛsɔwɔ éshúlege nkane gepwine ne εchwó téné ji mmyé.

17 Ne meko atané mfaánebuú aké, “Gé maá wa na, ngboó ne ji, apyεé metɔ́ εgɔ́ me.”

---

\* **3:12** Elú wáwálé nnó: Mendoó Ukpea εchwɔ́ge muú né mmyε, εchyεge ji εshyε mampyε utɔ́ Ɛsɔwɔ, mbɔntó ne mewε εsɔ́ yéndé gabo ayi muú ápyε εpyε ji akpea.



## 4

*Danchəmeló ammuā Jisəs*  
*(Mak 1:12, 13; Luk 4:1-13)*

<sup>1</sup> Εφέε Mendoó Ukpea έpye Jisəs afé né mashwəne nnó danchəmeló ammuā ji.

<sup>2</sup> Jisəs abelé έwu usaá ndə upea, utuú ne ηwəməsé ayi alá nyεέ menyεέ wó ne mesa aló mammye ji.

<sup>3</sup> Gébé εyígembə ne danchəmeló áchwó jəó ne ji aké, “Mbəgé wə ɔlu Maá Εσωω, garé mataá áyina ábwólé ntoó brəd.”

<sup>4</sup> Jisəs ashuú ji meko aké, “Asá mmu ηwe Εσωω nnó, menyεέ jiji fó wó awyaá εshye mángbaré geηwáge mekwaá wó, yéndé mekomejəó ayi Εσωω ajəó awya ntó εshye mangbaré geηwáge mekwaá.”

<sup>5</sup> Ajəógé mbə, danchəmeló ase ji afé né Jerosale melə ukpea, abelé ji né melu ewé élú tete mfaá εcha upe Εσωω. \*

<sup>6</sup> Ne aké ne ji, “Mbəgé wə ɔlu Maá Εσωω, nyó chə mme, néndé ásá né mmu ηwe Εσωω nnó, ‘Εσωω atəme nyε makiénné jíí nnó áchwó ábámé wə’, áma sá nnó:

‘Agbárege nyé wə né amu bwó chánchá nnó ókagé ótó ενəó geká né ntaá.’ ”

<sup>7</sup> Jisəs ashuú ji meko aké, “Ngbə, me nyogé fó néndé, ásá ntó né mmu ηwe Εσωω nnó, ‘Mekwaá ákpelégé fó Nte wuú Εσωω mankpea ji nnó ápyé genó.’ ”

---

\* **4:5** Elú wáwálé nnó: Bó Jus áferé nnó Jerosale alú melə ukpea bwó néndé, εcha upe Εσωω élú nyá wye. Εcha upe Εσωω eléré né eta bwó nnó Εσωω alú fa mme.

<sup>8</sup> Alyágé εφέε, danchəmeló ama akpá ji áφε né mfaá mékwé εwé έηəgé dəó ne aléré ji malə mme mako ne gefwa εyi gélu wyé.

<sup>9</sup> Ne alérégé Jisəs mbə, ajəó ne ji aké, “Menchyεge nyε wə unó bina uko mbəgé ətogé manó mme ənogé me.”

<sup>10</sup> Jisəs anyá ji aké, “Kwilé me ushuú, wə danchəmeló, ása mmu ηwe Εσωω aké, ‘‘Óbó manógé élé Nte wyε Εσωω jimbií ne əkpáné wyε lé ji defwε.’”

<sup>11</sup> Ajógé mbə, danchəmeló alyá ji áφε. Εφέε ne makiénne Εσωω áchwó póo Jisəs.

*Jisəs alə utəó bií né Galilií  
(Mak 1:14, 15; Luk 4:14, 15)*

<sup>12</sup> Jisəs áwúgé nnó ápyε Jən menwyaá bəó manaá Εσωω áfyéé denə, alyá gebagé mewaá Judiya akeré né gebagé mewaá Galilií.

<sup>13</sup> Ajyégé, ábelé fə né Nasaret dəó wə, akoó kóge ayyé jwólé né Kapanəm melə εwé élú né mapea gentoógé mewaá Galilií né gebagé mewaá Σεbulən ne Naftali.

<sup>14</sup> Εbə εpyεmbə nnó genó εyigé Asaya muú ekpáné Εσωω asamé gébé wáwálé nnó,

<sup>15</sup> “Mme Σεbulən ne mme Naftali, mme ayi álú meti ebeé mega, né égbé ebeé Jodan, gebagé mewaá Galilií εyigé gejamé gé bəó abi alá pə bəó Jus ájwólege wyε.

<sup>16</sup> Bəó abi ábó álú mmu gemua ágé gekpékpé gé gen gbó. Ne bəó bi álú nya mmu manoó negbo, nana gen gbó gégené, εbwó átane meti.”

<sup>17</sup> Eló né gébé εyígémbə, Jisəs alə mangaré bəó mekomejəó Εσωω aké, “Kwórege matoó nyú délya

gabo nénde, gébé εyigé Εσωω ágbárege gefwa jíí ne bós géla kwókwólé.”

*Jisós akú baá utós bíí ani abi mbε  
(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)*

<sup>18</sup> Bíí fò, ndere Jisós akéne né mbále eβεé mega εwe elu né Galilíí, agé áηmé ápea mmá ama, nte ama. Ama akamege Simun ayi ákuú jí ntó nnó Pita, ne menmo wuú Andru. Εbwó áηmée utófó bwó, elé álu áwáné meshuú.

<sup>19</sup> Jisós ajós ne εbwó aké, “Kwólege me, nlerenge nyε enyú, ndere ákpálege bós eké meshuú.”

<sup>20</sup> Tenétené yimbó Simun εbwó ne meso wuú Andru ályaá utófó bwó ne ákwólé jí.

<sup>21</sup> Ndere Jisós ályá εféé ajyéé mbε gachye, áma gé áηmó abifó ápeá Jεmsi ne Jón menmo wuú εbwó álú baá Σεβεdee. Alú né mmu ékpée ne nte bwó Σεβεdee átóme upaá utófó bwó. Akuú εbwó nnó ákwólé jí.

<sup>22</sup> Jisós ajógé mbó, yé gébé áchó wó ályá ékpée mbaá nte bwó ne ákwólé jí.

*Jisós alerege, agarege mekomejós Εσωω ne apye  
bós mamée átóoge  
(Luk 6:17-19)*

<sup>23</sup> Ne Jisós akéné gebagé mewaá Galilíí geko. Ndere akéne, alerege bós mekomejós Εσωω, né mmu macha mmyεmenεne bwó. Agarege εbwó abya melóméló ndere Εσωω ágbárege gefwa ne bós bíí. Ama apye bós abi amée mamée ufós ufós átóoge.

<sup>24</sup> Abya yi apye ηgó Jisós akwó kpaá akwóné gebagé mewaá Siriya geko. Bós ákpáne bós bwó ako abi ámeé mameé úfós úfós ne abi ágene

efwyaale dɔɔ áchwɔ eta wuú nnó ápye ebwɔ átoó. Né geluágé bɔɔ bina, abifo áwya aló nchye, abifo ákwéne usasa ne abifo ámeé uchanchi. Jisɔs apye ebwɔ átoó.

<sup>25</sup> Ewena épyegémbɔ, gejamégé bɔɔ ako abi átané gebagé mewaá Galilíi ne gebagé mewaá eyige ákuú nnó maló áfya ne Jerosale ne Judiya né egbé ebéé Judan, ebwɔ ako álb mankwólége Jisɔs. †

## 5

*Jisɔs alerege bɔɔ mekomejɔɔ Esɔwɔ né mfaá mekwé*

<sup>1</sup> Jisɔs ágégé gejamégé bɔɔ abi áchwɔɔ matómatóó né mbaá ayi ji alú, akwɔ ajye jwɔle mfaá mekwé. Ne baá utɔɔ bíí ájwɔlé áno ji mme.

*Jisɔs alerege mejé ewé wáwálé  
(Luk 6:20-23)*

<sup>2</sup> Ne aló mánleré ebwɔ aké:

<sup>3</sup> “Esɔwɔ ajé bɔɔ abi ágené nnó mbɔgé ji alá pɔ ebwɔ ápó yé genó; néndé gefwa eyigé Esɔwɔ ágbárege ne bɔɔ bíí gelú eyigé bwɔ.

<sup>4</sup> Esɔwɔ ajé bɔɔ abi álú ne masome, néndé Esɔwɔ áfyéé nye ebwɔ metɔɔ.

<sup>5</sup> Esɔwɔ ajé bɔɔ abi alá sélé gemége bwɔ eke genó, néndé mme meko abéé nyé awe bwɔ.

<sup>6</sup> Méjé elu ne bɔɔ abi áwyaá matɔɔ mampye genó eyigé Esɔwɔ akélege, néndé ji apyéé nye ebwɔ ápye genó eyigé ebwɔ akélege.

<sup>7</sup> Esɔwɔ ajé bɔɔ abi ágene bɔɔ meshwe, néndé Esɔwɔ ntó agene nyé ebwɔ meshwe.

<sup>8</sup> Esɔwɔ ajé ebwɔ abi áwyaá matɔɔ mmu pópó, néndé ágene nye Esɔwɔ ne ame bwɔ.

† 4:25 Elú wáwálé nnó: Malɔ afya yina, élé Dekapolis.

<sup>9</sup> Εσωω ajé bɔ́ abi ámmyéé nnó bɔ́ abé nesɔ ne atɛ, néndé, ákuú nyɛ εbwó nnó baá Εσωω.

<sup>10</sup> Εσωω ajé bɔ́ abi bɔ́ ámyé amu ne εbwó gétúgé ápyɛ unó εbí Εσωω akélege néndé gefwa eyigé Εσωω ágbárege ne bɔ́ bií gelu eyigé bwó.

<sup>11</sup> Méjé elu ne enyú abi bɔ́ áju enyú mashyɛ mmyɛ, enyú abi ámmyéé amu ne enyú detúdetú ne enyú abi ama ájɔ́ge ufɔ́ unó uboubo εbi ulú gebyó eta nyú gétúgé dékwɔlegé me.

<sup>12</sup> Bége lé ne metɔ́ megɔmegɔ ne nechóchó, néndé, gekpékpégé nsá nyú alu né mfaánebuú. Kaáge ntó nnó mbɔ ne ámyɛ nyá amu ne bɔ́ ékpávέ Εσωω abi ábɔ́ mbe ne enyú.”

*Jisɔs alerege nnó áhkwɔle bií álú éké mega ne genɔ́ mbaá bɔ́ mme*

<sup>13</sup> Enyú bi delu áhkwɔle baá délu eke mega mbaá bɔ́ mme meko, yémbɔ mbɔ́gé mega élá pɔ́ sé ne ugɔ bií, ápyéé mbɔ nnó ne ugɔ bií ukéré? Éfúlé sé yé genó, éla lé genó eyigé ágbéle dafyɛ bɔ́ ájyále ne uka.

<sup>14</sup> Enyú delu genɔ́ mbaá bɔ́ mme meko, wyɛ ndere melɔ ewé átené mfaá mékwɛ éla εbígé fɔ́ mangé.

<sup>15</sup> Mbɔntó ne muú alwégé étúléká alá abɔ́ fɔ́ gesá ákwéré ewú. Yémbɔ, álwégé éwú aɲma ewú mfaá mbaá yi égénege yéndémuú né mmu gepú ágené.

<sup>16</sup> Wyɛmbɔ ntó ne élɔme nnó délyá genwáge nyú gégénégé éké mewɛ mbaá bɔ́ ako, nnó yéndémuú ágé uló melu εbí enyú dépyé ne áfége Nte nyú Εσωω muú alu né mfaánebuú.

*Jisɔs alerege bɔ́ depɔré mabé Mosis*

17 Déferégé f3 nnó me mb3 nchw3 élé mánych3 mabé Mosis ne unó bi b33 ékprávé Es3w33 áb3 áleré. Nchw3 lé nnó mpye unó ebí mabé yimb3 áj33 úbé wáwálé. Nchw3 f3 mánych3 ájí w3.

18 Ngarege enyú wáwálé nnó, tée mfaá ne mme ábyeé, ye ekéké genó eyigé áférege né mabé Mosis yina gép3 yé genéné nnó, kpaá tée unó uko ebi ásámé úbé ne wáwálé.

19 Ne yéndémuú ayi abyaá ekéké genó né mabé ayi, nnó epóf3 genó, ne álérege ntó nnó b33 ábyágé ewu, abeé gembyánkwógé muú né gefwa eyigé Es3w33 ágbarege ne b33 bíí. Yémb3 muú ayi ábélege mabé Es3w33 ayi, ne alerege ntó b33 nnó ábélégé ájí abeé nyé gekpékpégé muú né gefwa eyigé Es3w33 ágbarege. \*

20 Ngarege enyú wáwálé nnó mb3gé enyú delá fyéé mekpo mambele mabé Es3w33 depw33 ékw33 b33 Farasi ne ánléré mabé Es3w33 w3, degene f3 meti mankpe né gefwa eyigé Es3w33 ágbarege ne b33 bíí cháchá.

*Jis3s alérege dep3ré met33 us33*

21 Enyú deb3 déwú nyá nkane ebé Mosis ej33 mbaá ukwéne ante sé nnó, ékagé muú áwá nte. Muú ayi ápyeé mb3, akpéne nyé un33 mpa.

22 Yémb3 me ngarege enyú nnó, yéndémuú ayi ab33 met33 us33 ne nte menm3 akpene nyé un33 mpa eso. Ne muú ayi ashyeé nte menm3 nnó, “w3 3lu waá?” Akpene nyé ntó eso ewe kpaá. Ne muú ayi aj33gé ne nte menm3 ntó nnó, “W3 genkekenégé muú” akpene mmu mewé ewé élá nómégé.

\* **5:19** Elú wáwálé nnó: B33 Jus ákuú gefwagé Es3w33 nnó gefwagé mfaánebuú gétúgé ebw33 áf33 mantya mab3 Es3w33, detú detú.

<sup>23</sup> Ne ndere elúmbò, ébégé nnó muú abó echyε manchyé, né mbaá ayi áchyége echyε Εσωω, ne atεge nnó apyε genó eyi gesó meηmé wuú metóó,

<sup>24</sup> ályá echyε ewémbó efεé, abò kpe mbe ajyé akwyé depò ne meηmé wuú, ne achwó achyé echyε wuú mbaá Εσωω.

<sup>25</sup> Muú abógé efwyale ne muú mawámé wuú, akamégé f́ ji ajyε ne ewú né eso. Akwyéé depò ábé meko ama gemεge nnó ajyε né eso. Nénde, alá pyε mbò wó, gébé gékoógé ajyεgé ne éwú né eso, afyε nyε ji né amú mempané mpa. Ne mempané mpa afyε ji né amú b́ b́ nku, ne b́ b́ nkú áfyéé nyε ji denò.

<sup>26</sup> Ne kaáge wáwálé nnó alaá né denò etirémbò, kpaá te ákwóle ujwóó bimbo uko.

*Jisòs alárege depòré ulò ne neba manwá  
(Mat 19:9; Mak 10:11, 12; Luk 16:18)*

<sup>27</sup> Enyú debó dewú nyá nkane ebé Mosis ejóó nnó muú ákwegé ulò.

<sup>28</sup> Yémbò me ngarege enyú nnó, muú ayi apéle mendée dómee, ne abóó nkyaá né metóó wuú mambelé ne ji, akwe mé mbò lé ulò ne mendée yimbò né mmu metóó wuú.

<sup>29</sup> Ne ndere elúmbò, mbógé dambóónnyi wyé ayi ebwònyε apyε nnó ókwé ebé Εσωω ju ji óféré, néndé élú galógáló nnó gepógé menyammyε génó wò, ne nnó óbé ne upóó mmyε uko, ójyε né mewε ewé élá nómége.

<sup>30</sup> Ne mbógé ebwònyε wyé épyé wò nnó ókwé ebé Εσωω, ś éwú ófómé, néndé élú galógáló nnó jógé menyammyε wyé génó ne nnó menyammyε wyé mekomeko ákpé mmu mewε ewé élá nómége.

31 Enyú dewú nyá nnó ebé Mosis ejóó éké muú akage wá neba ne mendée wuú mbogé achyegé ji mekpó ηwe.

32 Yémbò me ngare enyú nnó, muú ayi awáne neba ne mendée wuú ewé mendée wuú alá kwe ulò wó, muú yimbò apye nnó mendée wuú akwé ulò mbogé abagé menò ayi chá. Ne ye ndé mende ayi abagé mendée ayi menò wuú alya ji neba akwé ntó ulò.

*Jisòs alerege depàré manyémèno*

33 Enyú debò déma wú nyá nkane ebé Mosis ejóó ne ukwéne antε sé nnó, ékágé muú anyémèno mampye genó eyige gélá pò ji metòó mampye. Muú abó mampye genó eyigé ji anyémèno né mbε ushuú Εσωω nnó apyεé.

34 Yémbò me ngarege enyú nnó ékagé muú akele kan̄ka, ye ébéle mannkú mabò mfaánebuú, néndé élé geluoge Εσωω.

35 Yé ébelé mankele ákú mme néndé mme alu geluó eyige Εσωω ánérege uká bíí wyé ágbéege mmye, ne muú akelégé akú ye Jerosale néndé ele Εσωω mfwa yi kpaá ne abóó meló Jerosale.

36 Ne ékagé muú akélé yé mekpò wuú néndé ákágé bwòle η̄n̄kaá méjwé εma ébé pópó yé lé megilí.

37 Kámélé nnó “E é” mbogé genó gélú eyigé wò òkamege ne shya ntó nnó, “Ngba” mbogé genó, gélú eyige wò òshyáa. Yéndégenó eyigé òmage gbéé né mfaá eyina getané mbaá danchòmeló.

*Jisòs alerege nnó ékagé muú ashúú gabo mfaá gabo*

*(Luk 6:29, 30)*



38 Enyú debó dewú nyá ntó nnó ebé Mosis éké muú anigé dambóónnyi nte meḡmé, ánií ntó awuú. Ne yé amugé néḡéné nte, ámu ntó eníí.

39 Yémbò me ngarege enyú nnó, ékagé muú ashuú gabo mfaá gabo. Ne muú adogé wò égbé etaá ewé ebwònye, bwólé ewé fò ntó ado.

40 Ne mbógé muú aké akélege mampye mpa ne wò nnó ase nkú wye ayi mmu, chyéé ji chonchó ne ayi dafye.

41 Mbógé muú bee agbarégé wò nnó òkpá metuú wuú òjye mkpa neke ama, chó ne ji mkpá neke épeá.

42 Muú akógé wò genó, chyéé ji géji ónyogé. Ne muú achwógé nnó ópwó ji genó ntó óshyagé, pwó ji gejí.

### *Bó gejeé ne bós mawáme*

*(Luk 6:27, 28, 32-36)*

43 Enyú debó déwú me nnó ebé Mosis eké, “Gbógé ne bós abi dényéé détúge ne ebwó ne paáge bós abi álá kíí enyú.”

44 Yémbò me ngarege enyú nnó bógé gejeé ne bós mawámé nyú, dénénemmye mbaá Esòwò nnó aje bós abi ámmye amu ne enyú.

45 Depyége mbò, debéé nye baá Nte enyú muú alú né mfaánebuú. Ji apyéé mḡméé étyéé mbaá bós abi ápyéé galógáló ne abi apyéé gabogabo, ne manaá nnó akwéné mbaá bós abi ápyéé unó bi ji ákélege ne abi álá pyéé.

46 Ne mbógé enyú dégbóó lé ne bós abi ágboó ne enyú, ndé nsá ayi enyú debós wyéé? Pó wyémbò ntó ne ánselé ḡká makpo apyéé?

47 Ne mbəgé enyú dedoó lé abya ne bəó abi denyé detúge ne ebwó, nde mechó ewé enyú depye mbə ewé muú alá pye? Yé bəó abi alá pó bəó Jus; mbəntó ne ápyé.

48 Né gétú eyigé na debó mambé cho ndere Nte enyú muú alú né mfaánebuú álú.

## 6

*Jisəs alerege nkane débəó mampyége unó Esəwə dela lerege mmye né mbe ushu bəó*

<sup>1</sup> Yémbə Jisəs alérége aké, “Sége gébé nnó ékágé délérége mmye né mbe ushuú bəó nnó ágené enyú gétúge unó Esəwə ebi depyé. Muú apyége mbə, abəó fó nsa ayi nte nyú né mfaánebuú áchyege.

<sup>2</sup> Getu eyigembə, yéndégébé muú nyú aké apoóge mbya muú ekagé ádó makánka melóméló nkane bəó démbwolé ápye, né macha mmyemenene, ne metó melə nnó bəó áfége ebwó nnó álú bəó aláál. Me ngarege enyú wáwálé nnó mamféé ayi bəó áfége mbə ebwó gé le áwu bwó nsa ne ebwó abəó me mbə.

<sup>3</sup> Ndere elúmbə, muú nyú aké apoóge mbya muú, apó gefó eyigé yéé muú ayi álu kwókwólé ne ji alá kaágé.

<sup>4</sup> Nnó mampó ayi dépoóge mbya muú abe bíbí. Deké dépyembə, nte nyú muú alú mfaánebuú agene yendé unó bi bəó ápye bíbí achyege nyé nyú nsá.”

*Jisəs alerege nkane muú abəó manemmye mbađ Esəwə  
(Luk 11:2-4)*

<sup>5</sup> Jisəs afe mbe mánleré aké, “Ne yéndégébé, enyú deké denemmye, dénégé fó eké bəó abi ábwólége

gemεge bwó néndé, εbwó ágbóo mantené téné né macha mmyemenene ne mapeá anó mati ánenemmye nnó bóó ágéné εbwó. Me ngarege enyú wáwálé nnó mangε ayi bóó ágéne mbó εbwó, gé le áwú bwó nsá ne εbwó ábóó me mbó.

<sup>6</sup> Nðere elúmbó, yéndégébé muú nyú aké ákélege manemmye, ajye akpe mmu gepú jíí, mbaá ayi ji abeé jimbií, agbé gepú, anemmye mbaá nte wuú εσωω ayi alá géne ji ne amε. Ne nte wuú ayi agene yéndé unó bi bóó ápyeé yéndé mbaá, achyεge nyé ji nsá.

<sup>7</sup> Ne muú nyú aké anenemmye ájóógé mejóó ewé elá pó ne mekpo ne ula ndere bóó abi alá pó bóó Jus ápyeé. Gétúgé εbwó áférege nnó ájóógé mejóó dóó ne εσωω awú mmyemenene bwó. \*

<sup>8</sup> Déβεgé fó eké εbwó, néndé nte nyú εσωω akaá mé genó eyigé dékélege gemégé nnó degíí ji.

<sup>9</sup> Ne yéndégébé déké dénenemmye nege na, Nte εsé εσωω, wó yi ólú mfaánebuú, pyé mabó mmyé mábé ne énogé.

<sup>10</sup> Pye gefwa jyéé géchwó. Pye bóó apyεge elé genó eyigé wó ókelege fa mme nkane ápyeé né mfaánebuú.

<sup>11</sup> Chyεgé εsé menyéé yi dékélege bíí ne bíí.

<sup>12</sup> Jinte gabo yi ese dépye eta wye ndere ese ntó déjigente gabo yi bóó ápyeé eta εsé.

<sup>13</sup> Okamégé εsé dékpe né mmuameno ayi apyε εsé dékwéne né gabo. Yémbó féré εsé né amu danchomeló. †

---

\* **6:7** Elú wáwálé nnó: εσωω ayi bóó ubeé ánenemmye, ápófó εσωω ayi abóó mfaá ne mme. † **6:13** Elú wáwálé nnó: Ukwene bó ηwe abifo aké, Néndé gefwa jyε, uto bye ne ηgá wye úlú te kwyakwya ne kwyakwya Amen.

14 Mbɔ ne débɔɔ manemmye. Né ebegé ɔjigé nte gabo yi ate bɔɔ apyé ne eta wye, Nte wye Esɔwɔ né mfaánebuú ajigé ntó nte gabo wye yi ɔpye.

15 Yémbɔ ɔlá jinte gabo ayi ate bɔɔ apyé né eta wye wɔ, Nte wye Esɔwɔ ajigé nyé fɔ ntó nte gabo wye yi ɔpye.”

*Jisɔs alerege nkane debɔɔ manlyáge menyéé kpékpé gétúgέ depɔré Esɔwɔ délá lérégé mmye*

16 “Ne yéndégébé deké délyage menyéé kpékpé gétúgέ depɔré Esɔwɔ, ekagé déla meshwemeshwe nkane bɔɔ abi ábwólégé gemegé bwɔ apyéé. Ebwɔ álaá meshwemeshwe eké bɔɔ abi ágéne efwyale, nnó bɔɔ ákaá nnó ebwɔ ályá menyéé kpékpé. Me ngarege enyú wáwálé nnó mangé ayi bɔɔ ágéne mbɔ ebwɔ, gé le awu bwɔ nsá ne ebwɔ ábɔɔ me mbɔ.

17 Ne ébegé muú nyú alyagé menyéé kpékpé gétúgέ depɔré Esɔwɔ, áshwóné ushu bíí, áwaá maweé, ne achá mejwé wuú.

18 Muú nyú apyegé mbɔ, bɔɔ ákágé fɔ nnó alyá menyéé kpékpé, élé Nte wuú Esɔwɔ muú akaáge unó bi bɔɔ apyéé bíbí ne akaáge nye. Ne Nte wuú Esɔwɔ muú agéne yéndégenó eyigé ji apyéé bíbí, achyegé nyé ji nsá.”

*Ekágé muú abya Esɔwɔ gétúgέ unó mme  
(Luk 12:32-34)*

19 “Ekagé désélé gefwage nyú dékwígé fa mme, mbaá ayi baá menya ne nfrákán anyéé nye geji, ne ánjó ntó ágyále gepú ákpe ákpá yéndé genó.

20 Genó eyigé yéndémuú abɔɔ mampye gelu nnó ábélé gefwa ji né mbaá yi Esɔwɔ mbɔɔ gefwa alú, mbaá yi baá menya ne nfrákán álá kaáge anye ne ánjó ntó álá kágé gyá gepú ákpá yéndégenó.”

21 Nénde, mbaá ayi muú ábélege gefwa jíí, eféé ntó ne metóó wuú ebéé.

*Jisàs alerege bɔ́o genḡbógé menyammye*  
(Luk 11:33-36)

22 “Ámé mekwaá álu eke etúlékánj né menyammye wuú meko. Ne mbɔ́gé amε jyé álú chánchá, εbyennó menyammye wyé meko abéé ne genḡbó.

23 Ne εβεḡé amε jyé ala apó chánchá menyammye wyé meko akwene gemuagemua. Ne mbɔ́gé genó εyi gepye wɔ́ ḡḡéne mbaá gekwege gemua, ébyennó menyammye wyé meko alu mmu gekpekréḡé gemua.”

*Jisàs alerege nkane débɔ́o mambé ne Esɔ́wɔ́ ne unó mme*  
(Luk 12:22-31)

24 “Muú ama ákágé kpá fɔ́ defwé mbaá bɔ́o apea gébé gemaá. Apyεḡémɔ́, apaá nyé ama agboó ne ayifɔ́. Ne ánogé nyé ama abyaá ayifɔ́. Enyú dekágé nóḡé fɔ́ Esɔ́wɔ́ ne ηka gébé gemaá.

25 Gé ula bi ngarege enyú nnó déchyεḡé fɔ́ gemεge nyú εfwyale, désóméḡé nnó dényé nyé ndé? Dényuú nyé ndé? Ne defyεé nyé ndé? Genwáḡe mekwaá gepwɔ́ menyéé wɔ́? Ne menyammye mekwaá apwɔ́ mandeé mamfyé wɔ́?

26 Péḡe denywɔ́né, detí depεné menyéé, déferege ne débéléḡé mbwé, yémɔ́ nte nyú muú álu né mfaánebuú achyεge detí menyéé, nnó enyú denḡéa gemε dépwɔ́ deti wɔ́?

27 Déchyεḡé fɔ́ gemε nyú εfwyale, ndé muú nyú ayi mesóme wuú ekáḡe gbéε yeé bíí uma né amηme ayi Esɔ́wɔ́ achyé enyú nnó débélé fá mme?

28 Ulannó déchyege gemenge nyú efwyale gétúgé mandeé? Pége dégé unó mewaá ebi úkome ukoó ulóúló ndere úwéné, úpyé fó utóó, ukwyége ye mandeé.

29 Yémbò ngarege enyú wáwálé nnó ye Mfwa \*Solomun ayi abó awyá unó uko, apó ye ne nkú ayi alómé akwóné ukoó ebi unó bina.

30 Mbógé Esòwò achyege bya mewaá bina ukoó ulóúló. Bya ebi fina ulú ube geyá úgbó átuú áfyé mewé, deféré nnó ákágé chyéé fó enyú mandeé apwò ndere ji apéle bya mewaá? Metóó ewé enyú defyéé ne Esòwò énené kpaá épwò amu.

31 Désómégé sé désshaágé mmye nnó dényé nyé ndé? Dényuú nyé ndé? Ne defyéé nyé ndé?

32 élé bóó abi álá pó bóó Jus ne anerege mataó né ufóó unó bina. Kaágé nnó Nte nyú Esòwò muú alu mfaánebuú akaá me nnó debò mambé ne ubi uko.

33 Ne bóge mbé dékélé kpé meti ewé Esòwò abéé mfwa nyú depyegé unó bi ji ákélege, depyegé mbò, achyege nyé enyú unó bina uko.

34 Ne déchyege fó efwyale né menyammye enyú désómégé gétúgé unó bi geyá, yéndé bií uwyá eti depò eti déchwóó ne ubi. Desege fó efwyale ewé bií ebi chá décho ne ewe fina.”

## 7

*Dépagé mpa bóó ne metóó usóó*

*(Luk 6:37, 38, 41, 42)*

1 “Dépagé mpa até ne defya, nnó ékagé Esòwò apa awe nyú.

2 Néndé gefóó eyigé depáne mpa até, wyémbò ntó ne Esòwò ápáne awu nyú. Gefóó eyigé démenge genó déchyége muú, mbòntó ne ámáge nyé áchyéé enyú.

<sup>3</sup> Ulannó óchérege ekéké gabo ayi alu eke maá gejwaá né dambóónnyi nte meḡmé wyé ɔla ɔfyéé mekpo ne gabo ayi alu eke mekwəkwo né dambóónnyi awye wɔmbóó?

<sup>4</sup> Ẹpyembɔ nnó ne ɔjóó ne meḡmé wyé nnó, ‘Léré me nféré wɔ maá gejwaá ayi alú wɔ né dambóónnyi’ ayi ɔlá gɛné mekwəkwo ewé ekwere wɔmbóó né dambóónnyi?

<sup>5</sup> Wɔ muú dembwólé bó kpé mbe féré ntó mekwəkwo ewe elú wó né dambóónnyi, ɔké ɔgene mbaá chánéné ne ɔféré ekéké gejwaá ewé élú meḡmé wyé né dambóónnyi.

<sup>6</sup> “Débɔgé fɔ unó Ẹsɔwɔ déchyé mbaá bóó abi ɔlá bóó gébé ne ji wó. Alu eké bó mammye. Depyege mbɔ abwɔlege mmye áno enyú. Débɔgé fɔ genó gelógéló déchyége mbaá bóó abi ɔlú eké ukwende, depyege mbɔ ájyárege geji ne uká ábulé né utwɔntwɔ.

*Jisɔs alerege nnó ɔké ɔkelege genó, gií Ẹsɔwɔ né mmyemenene*

*(Luk 11:9-13)*

<sup>7</sup> “Gige wyé Ẹsɔwɔ gige, achyege nyé enyú unó bi dekɛlege, kelege wyé kelege ápye nyé enyú degɛ ubi. Dóoge wyé menombi doó, anénege nyé enyú ewú.

<sup>8</sup> Néndé muú yi agigé genó, asele nyé, ne ayi akelégé, agene nyé, ne muú yi adogé menómbí, anénege nyé ji éwú.

<sup>9</sup> Ndé muú nyú ayi maá wuú agigé ji bred áchyége ji ntaá?

<sup>10</sup> Ne ye ebe elé nnó agíí ji meshuú áchyége ji mmyo? \*

---

\* **7:10** Elú wáwálé nnó: Bóó Jus aseé manye mmyo.

11 Mbɔgé enyú ákwaá abi délú bɔ́ nchye, dechyege unó ulúlú mbaá baá nyú, ndé gepye ne Nte nyú Eṣṣwɔ muú alu né mfaánebuú alá chyégé unó ulúlú mbaá bɔ́ abi ágige ji ubi?

12 “Depɔ deko etire menjɔ́ mbɔ delú nnó, pyégé etá bɔ́ wyé genó eyíge dekélege nnó ápye eta nyú. Gé mémma mechɔ ewé mabé Mosis ne bɔ́ ekpávé Eṣṣwɔ ábó ásamé na.

*Menómbi mamkpe né genwá eyi gélá gebyéé élú mámále*

*(Luk 13:22-30)*

13 “Kóoge né menómbi ewé élú mámále néndé ewé muú akogé wye ajye né meti negbo elu fuú. Ne gejamégé bɔ́ ákwólege le éwú.

14 Yémbɔ menombi ewé muú ákóge wyé ájyéé né meti genwá eyi gélágé byé élú mámále ne meti ewémbɔ épó kákage. Ne bɔ́ abi ágene ewu ája wó.

*Genɔ́ ne umpomé bií*

*(Luk 6:43, 44)*

15 “Sége gébé ne bɔ́ gebyó abi áké álú bɔ́ ekpávé Eṣṣwɔ. Ɔgegé ebwó né ame álú nyameé eké magónheme, nsanjí élé ukwaála.

16 Dekage nyé ufɔ́ bɔ́ ebi ebwó álú né gepɔ eyigé ebwó áwyaá, wye ndere ákáge genɔ́ né umpomé bií. Muú ákáge jyé fɔ́ né dánso ákyé gempomé eyigé gegɔ́. Muú ajye fɔ́ né agbójélé ákyé geloge sokoro.

17 Unɔ́ ulúlú uwɔme umpomé ulúlú, ebi uboubo uwɔme umpomé uboubo.

18 Genɔ́ gelógélú géwómé fɔ́ umpómé uboubo ne eyi gebogebo géwómé fɔ́ umpomé ulúlú.

19 Ne yéndé genɔ́ eyí gélágé wómé umpomé ulúlú mbɔ́ mekɔ́ ákele geji áṣoré áfyé mewé.



20 Mechó ewé me njóó mbó, elú nnó, dékaáge nyé bós gebyó abi áké álú bós ekpávè Èsòwò né gepò eyigé ebwó áwyaá.

*Jisòs agarege nyé bós abifò nnó ji akaáge ebwó  
(Luk 13:25-27)*

21 Jisòs ama jyè mbe mánjósógé aké, “Èpófó yéndémuú ayi akúu me ‘Ata Ata’, ne anyéé nyé gefwage Èsòwò. Èle bós abi ápyé genó eyigé nte wa Èsòwò muú alu né mfaánebuú akélege ne anyé nyè geji.

22 Ne bií mpa Èsòwò úkwónégé, bós ájósóge nyé ne me áké, ‘Ata Ata! Pó nnó esé ne Èsòwò apye dégáre ná bós mekomejós ayi atané eta wuú né mabó myéé? Déma débuú gejamégé aló nchye ne déma depyéé ntó ukpekpe unó né mabó myéé?’

23 Bii bi mbó ngarege ebwó gbógónó nnó, ‘Kwílege me ushuú enyú bós abi déla pyéé unó bi Èsòwò ákélege, nkágé fò enyú!’

*Ufós ántené upú áped  
(Luk 6:46-49)*

24 “Ne yéndémuú ayi awuúge unó bi ngare mbó uko ne ápyéé ndere ájós alu eké muú déngá ayi átené gepú jii né mfaá etáráné;

25 yé manaá ákwe, mannyi akpe, ne mbyo amyè gepú eyigémbó gekwene fò, gétúgé átené géjí né mfaá etáráné.

26 Ne yéndémuú ayi awúu mekomejós wa yina, ne alá pyéé fò ndere ákélege; alu eké, genkekenegé muú ayi atené gepú jii né mfaá gesóó.

27 Manaá ákwegé, mannyi ákpegé, mbyo ammyegé, gepú eyigémbó gekwé mme kpakpa!”

*Jisòs alerege nkane muú ayi ajósógé ésóó*

28 Jis̄s anérégέ manj̄ó dep̄o εtire na, gejamégέ b̄óó abi álú éféé ala mano mekp̄o fuú né gef̄óó eyígé ji álérege,

29 néndé álérege ne ncha ayi atane mbaá Εσωω έπόφό εke ánleré mabé Εσωω.

## 8

*Jis̄s apye muú ubá atóó*  
(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)

1 Jis̄s ánérégέ mánlere unó bina né mfaá mekwé áshulé mme. Gejamégέ b̄óó ákwólé ji.

2 Aké ápéle muú ubá f̄o achwó tó ji mánó mbe ushu, anε ji mmyε aké, “Ata mb̄ogέ okεlege, pye me nkpea.” \*

3 Jis̄s anyaa έbwo wuú ata ji aké, “Me nkεlege, ubá byé ubyé, kpea.” Ténéténé yimb̄o mende yimb̄o akpea.

4 Jis̄s aj̄óó ne ji aké, “Ekagé ópye muú f̄o akaá genó eyi gépye ne w̄o. Chó léré lé mmyε jyé mbaá mémpyέ upε Εσωω áchéré agέ nnó otóó. Ne chyéé genó eyígé ebé Mosis έj̄óó, mampye b̄óó ákaá nnó otóó.”

*Jis̄s apye maá defwé muú kpaá b̄óó bee Rom atóó*  
(Luk 7:1-10)

5 Jis̄s afé né meló Kapan̄m, ákwónégέ wyé, muú kpaá b̄óó bee né Rom ajye báne Ji ne alo mánε ji mmyε, nnó apóó ji.

6 Aké, “Atá maá defwé wa amee, ak̄ore ala mmu bélé ne ubalé.”

---

\* **8:2** Elú wáwálé nnó: Né gepogé b̄óó Jus muú aké amee uba, ásele ji nnó alú debadeba né mbe ushu Εσωω. Apó sé muú ayi áchóme mmyε ne ate, ne ákamegé f̄o nnó ji akpe né mmu εcha upε Εσωω.

<sup>7</sup> Jis̄s aj̄j̄ ne ji aké, “Nchw̄ pyé nyé ji ató.”

<sup>8</sup> Ne muú kpaá b̄j̄ bee yimb̄ aké, Ata nfu yé muú f̄ ayi ókpéne gepú eyá w̄, yémb̄ w̄ j̄j̄ lé genó ne maá defwé wa atoge nye.

<sup>9</sup> Elé mentó nwȳa b̄j̄ kpakpa né mb̄e, abi me nwúu ne ebw̄. Aj̄j̄gé ne me nnó, “Mpye genó eyi, mpye. Ne nwȳa ntó b̄j̄ bee abi áwúu ne me.” Yé ayi ndé ne nj̄j̄ge ne ji nnó, “Chó fa ajye, nj̄j̄gé ne yimb̄ nnó chw̄ we, achw̄.” Ne nj̄j̄gé ntó ne maá defwé wa nnó pye eyi, apyéé géji.

<sup>10</sup> Jis̄s awúgé mb̄, bȳ uw̄ ji mmu. Abw̄lé mmye aj̄j̄ ne b̄j̄ abi ákw̄lege ji aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó, me nlú danjé muú ayi áfyéé metá ne me na, yéé ébélé né Isr̄eli.

<sup>11</sup> Ngarege enyú nnó gejamé gé b̄j̄ átánege nyé né um̄e mal̄ mme mako ájw̄lé chónchó ne ukwene ant̄e se, Abraham, Asek ne Jak̄ob manye gefwa eyigé Es̄w̄w̄ ágbárege.

<sup>12</sup> Ne gejamé gé b̄j̄ Isr̄eli abi gefwa eyigé na gebó géjú eyigé bw̄ áfomege nye ebw̄ dafyé ála mmu epinyá gemua álili, ányéé mánéné.”

<sup>13</sup> Jis̄s ánéré gé manj̄j̄ unó bina aj̄j̄ ye ne muú kpaá b̄j̄ bee yimb̄ aké, “Kéré meso né gepú jyéé, okamé nnó Es̄w̄w̄ akaáge pye maá wyé ató, chó yéndégenó gébéé wyemb̄.” Wȳe ndere Jis̄s aj̄j̄ mb̄ maá defwé yimb̄ ató.

*Jis̄s apye gejamé gé b̄j̄ mamée átoó  
(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)*

<sup>14</sup> Ne Jis̄s alyaá gé eféé, afé né gepú gé Pita, ndere akpené mmu, agé mmá mendée Pita né mfaá ukw̄ bélé, améé njaja gefwine.

15 Jisṓs ajye tá ebwṓ wuú. Ténéténé yimbṓ gefwine gebyé ji mmye, akwilé ka akéle menyéé achyé ji.

16 Nkwale akwónégé bṓṓ áchwṓ ne gejamégé bṓṓ bwṓ abi aló nchye áchyége ebwṓ efwyale mbaá Jisṓs. Ne Jisṓs ányá aló nchye bimbṓ ne mekomejṓṓ wuú, átané bṓṓ bimbṓ mmye ne apye abi ámée ako átoó.

17 Jisṓs apye unó bi nnó genó eyigé Asaya muú ekpávé Eṣṓwṓ ájṓṓ nyá átome ne ji gebé wáwálé nnó, “Aferé esé né ubale, apye mamée se ábyé.”

*Geṗwágé áṅkwálé Jisṓs  
(Luk 9:57-62)*

18 Jisṓs agégé nkane gejamégé bṓṓ géchwṓ nṓṓ ji mme, ajṓṓ ne baá utṓṓ bíí aké, “Déchyaá gentógé mewaá deyyé egbé né.”

19 Gemeye nnó ebwṓ áchyaá, menleré mabé Eṣṓwṓ fṓ, achwṓ mbaá Jisṓs aké, “Ménleré, nkelege nnó me nkwólégé wṓ déjyégé yéndé mbaá ayi ojyé.”

20 Jisṓs ashuú ji meko né nekanémejṓṓ aké, “Ushua úwya ambu ayi úbélege wyé, denwyṓné dewyaá anywa ne me Maá Nte Mekwaá mpó ye ne melu ewé nshwórege mekpo ngbeé mmye.”

21 Ne maá utṓṓ Jisṓs ayi ama ajṓṓ ne ji aké, “Ata gṓ njyé nníí kpé nte wa ne nchwṓ.”

22 Jisṓs ashuú ji meko aké, “Gṓ bṓṓ abi álú eké áwuú bṓ áníí mewu bwṓ, wṓ kwále me.”

*Jisṓs anyá mbyonnyi atené  
(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)*

23 Ndere Jisṓs akpene mmu ékpe, baá utṓṓ bíí ákwálé ji nnó áchyaá ájye egbé géntoógé mewaá.

24 Ndere ebwó áchyaáge, mbyonnyi metometo átané mbelepo aló mammye. Amye kpaá apye ngbannyi ado ékpe ela mankemanke, yémbó Jisós ábó abelege ji gejyá.

25 Ne ebwó ájye peé ji áké, “Ata poó esé, déchwó nó nnyi.”

26 Jisós ajó ne ebwó aké, “Défó ndé? Metó ewé enyú defyéé ne me épó ne unó.” Ajógé mbó akwilé ka, anyá mbyo nnyi yimbó nnó áténé! Atené, mbaá akwené tómeé.

27 Mechó ewé épye baá utó bíi ála mano mekpo fuú ajóge ne ate áké, “Ndé gefóge muú ná, ayi ányáge yé mbyo nnyi ne ngba nnyi áwuú ji?”

*Jisós abú aló nchye átané ande fɔ apeá mmye  
(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)*

28 Jisós ne baá utó bíi áchyage gentoóge mewaá, áfé né gebagé mewaá Gadaren. Akwónégé éwu, ande fɔ apeá abi aló nchye áchyege ebwó efwyale átane né manómé bó mbaá ayi ebwó ajwálege áchwó báne Jisós. Ande bimbo ápye efɔ kpaá te bóó ákámégé sé mánkógé né meti ewémbó.

29 Ndere ebwó ágené Jisós, áló mánkálegé áké, “Wó Maá Esowó, óbó ndé mechó ne esé? Óchwó chye esé efwyale ayi gébége eyige Esowó áchye esé géláge kwone wó?”

30 Éké épyembó, nfóné mekwende fɔ nébó nényéé éféé kwókwólé,

31 aló nchye abi álú ande bimbo né mmye áne Jisós mmye áké, “Mbóge óbuúge esé, te esé déjye dékpé né nfóné mekwende eniné mbó.”

32 Jisós ajó yé ne abi aké, “Tánége déjye.” Aló nchye bimbo átané ájye kpé nfóné mekwende eniné mbó né mmye. Éféé mbó nfóné mekwende eniné

mbɔ nésɔ́ ne gatɛlé, né shulé mékwɛ né kwe mmu gentoóge mewaá né nyú manaá négbɔ.

<sup>33</sup> Ambamé mekwɛnde eyimbɔ, ágégé ndere epyé, ábó gatɛlé áfé né melɔ ágaré genó eyi gépyé ne ande bimbɔ.

<sup>34</sup> Awúgé mbɔ, melɔ meko etané manjye báne Jisɔs, égé gé ji éne ji mmye nnó ályaá mewaá bwó.

## 9

### *Jisɔs apye muú úchánchi atoo* (Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

<sup>1</sup> Jisɔs alyágé bɔ́ melɔ Gadaren, ákeré meso né mbále gentoóge mewaá, akpe ekpée achyaá afé né melɔ ewé ji ájwɔlege wyé.

<sup>2</sup> Akwónégé wyé, bɔ́ fɔ ákpá muú úchánchi fɔ né uló áfé ne ji eta wuú nnó apyé ji átoó. Ne Jisɔs agégé nnó bɔ́ bimbɔ áfyé matɔ́ ne ji wáwálé nnó ji akaáge pye muú úchánchi yimbɔ atoo, áké ne mende úchánchi yimbɔ, “Maá wa, gbaré metɔ́, ófógé, ájiínte gabo wyé.”

<sup>3</sup> Ewéna epye ánleré mabé Esɔwɔ fɔ abi álú wyé álɔ mangígé ate nnó, “Mende yina abɔ́ fɔ maméé mmye ne Esɔwɔ wó.”

<sup>4</sup> Jisɔs akaá genó eyigé ebwó áférege, ne agii ebwó aké, “Ulannó enyú déwya uféré uboubɔ né mmu matɔ́ nyú?”

<sup>5</sup> Ndé gelu pere manjɔ́, ‘Nnó ájiínte gabo wyé’, waá manjɔ́ nnó, ‘Kwile téné ké?’

<sup>6</sup> Nkɛlege mámpye enyú dékaá nnó Maá Nte Mekwaá awyaá uto fa mme manjinte gabo mekwaá. Eféé ajɔ́ yé ne muú úchánchi yimbɔ aké, “Kwilé ka kpa uló byéé chó mmu.”

<sup>7</sup> Muú úchánchi yimbə atoó, akwilé ka akpá uló bií awulé né gepú jíí.

<sup>8</sup> Bóó ágégé genó eyigé pyé, efó ékwó ebwó matóó. Aló mamfégé Eṣṣwə gétúgé gefoge uto ebi ji achyεé akwaá.

*Jisəs akuú Levi ndere maá utóó wuu*  
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

<sup>9</sup> Jisəs alyágé mbaá yimbə, ákene ájyεé, agé mende fə ayi akamege Matyo ménselé ηkamakpo. Ji ajwólé né melú utóó wuu, Jisəs akuú ji aké, “Kwólé me.” Ne akwilé ka aló mankwólé ji.

<sup>10</sup> Ewyágé, Matyo anε Jisəs né gepú jíí, ndere Jisəs ajwóle ányεé menyεé ne baá utóó bií, gejamégé ánselé ηkamakpo ne bóó ubeé áchwó bane bó Jisəs ányεé menyεé ne ebwó.

<sup>11</sup> Bóó Farasi fə ágégé mbə, ágíí baá utóó Jisəs aké, “Ulannó ne ménleré enyú anyεé menyεé ne ánselé ηkamakpo ne bóó ubeé?”

<sup>12</sup> Jisəs awúgé genó eyigé ebwó ágíí baá utóó bií, ató ebwó neka aké, “Bóó abi álá meé, ákélégé fə muú uka, élé abi ámeé ne ákélege.”

<sup>13</sup> “Chóge dégí dékaá genó eyigé ηwe Eṣṣwə agaré εsé. Asá wyε nnó, genó eyigé me nkélege, gelu nnó ákwaá ágene atε meshwe épófó upε manpyεge eta wa. Kaáge nnó nchwó kú fə bóó abi álú cho né mbe ushu Eṣṣwə wó, nchwó lé mánkú bóó abi ápyεé ubeé.”

*Nkwé manlya menyεé kpékpé*  
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

<sup>14</sup> Baá utóó Jón ménwyaá bóó manaá Eṣṣwə áchwó gíí Jisəs aké, “Ulannó εsé ne bóó Farasi

délyáge menyéé kpékpé gétúgέ deparé Εσωω ne baá utóó byé alá pye fó mbó”?

<sup>15</sup> Jisós ashuu ébwó meko aké, “Nnó ájeé menó neba ályage menyéé kpékpé ayi menó neba alu ne ébwó? Cháchá. Yémbó gébé gebéé nye eyígé menó neba alá bεé nyé sé ne ébwó, éféé ne ályáge nyé menyéé kpékpé né mboó gébé gétúgέ deparé Εσωω.”

<sup>16</sup> Ne muú akaágé sé fó gebagé ndeé gekε akwómé embu né ndeé eyi gekwéne. Apyεgέ mbó, gebagé ndeé eyigémbó génywerege nye gépye ndeé yimbó εgyalé dóó.

<sup>17</sup> Είómé fó ntó nnó muú akpá mmóó make áfáné mmu ukwéne unó mmóó ébi akwyéé ne mekó menya. Apyεgέ mbó, mmóó mimbó mabεne nyé mapye ukwene unó mmóó ébimbó ugbó ne mmóó mawule mme. Muú abógé mmóó make afyéé lé né mmu unó mmóó uke. Apyεgέ mbó mmóó ne unó mmóó ubéε nye chájéné.

*Maá Jarós ne mendée ayi atad nku Jisós  
(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)*

<sup>18</sup> Ndere Jisós alú jóoge ne ébwó, aké ápele, muú kpaá fó achwó kwé ji uká, aló manjóó ne ji aké, “Maá wa ayi mendée agbo mbó wye nana. Nné wó mmye, Ata chwó nere ji ébwó mmye, apege nye.”

<sup>19</sup> Jisós akwilé ka ne baá utóó bíí ákwóle mende yimbó.

<sup>20</sup> Ndere ájyεé, mendée yi agéne me εfwyale dóó ayi manoó mabó matanégé ji mbε málé anmé áfyá ne ápeá, achwó ji né meso ata manó nku wuu.

<sup>21</sup> Είέ ji abó aferé me né metóó wuu nnó, “Mbógé ntagé yé lé nku wuu, ntoge nye.”



22 Jis̄s abwólé mmye agé mendée yimb̄o ajóó ne ji aké, “Gbaré metóó maá wa, otóó gétúgέ ofyεé metóó wyε ne me.” Ténéténé yimb̄o mendée yimb̄o atoó.

23 Jis̄s akoó yé afé né gepúgέ muú kpaá yimb̄o. Akwónégé né gepúgέ Jar̄s, agé b̄óó ndere álile ne gejamégé abif̄o nkane ákwéle ubeé áf̄ómege ambya.

24 Ajóó ne εbw̄ó aké, “Chógé, mesó mendée yina agbo w̄ó, abelege lé géjyá.” Jis̄s ajóógé mb̄o, b̄óó bim̄b̄o ál̄o manjwáné ji jwané.

25 Ne Jis̄s ábúgέ b̄óó bim̄b̄o ako átánégé dafye, ákpe mmu ágbaré εbw̄o mesó mendée yimb̄o, apye ji apeé, akwilé ka.

26 Ne ngó mechó εwéná akw̄ó akw̄oné mal̄o mako né gebagé mewaá εyígémb̄o.

### *Jis̄s apye b̄óó ame nónómé apea ágéne*

27 Ndere Jis̄s alyaá gepúgέ Jar̄s ajyεé, b̄óó ame nónómé f̄o apea ál̄o mankwólégé ji áβεέge aké, “Jis̄s, Mpyáne Devid gé εsé meshwe.”

28 Jis̄s akwónégé né mmu gepú εyigé ji ajwólege ande bim̄b̄o ájyε báne ji. Jis̄s agií εbw̄ó aké, “Nnó enyú défyεé matóó ne me nnó nkage pye enyú dégέne?” Akamé aké, “Ata défyε.”

29 Akámégé mb̄o, Jis̄s ata ame bw̄ó aké, “Ébé wyé ndere enyú défyεé metóó ne me.”

30 B̄óó bim̄b̄o ál̄o mángéné mbaá. Ne Jis̄s aji εbw̄ó εtu aké, “Ékagé dépye muú ákaá mech̄o εwena.”

31 Yémb̄o ájyégé ákage cho metóó ápye ngó Jis̄s akw̄ó akw̄oné mal̄o mako gétúgέ utóó bí ji apye eta bw̄ó.

### *Jis̄s apye mbú ajóóge mejóó*

<sup>32</sup> Ne wyε ndere ande bina makpó ápeá ályaa ájyεé, bɔ́ fɔ́ áchwó ne muú fɔ́ mbaá Jisɔs ayi meló nchye apyé ji álaá mbú.

<sup>33</sup> Jisɔs ábúgé meló nchye yimbɔ, mbú yimbɔ alɔ mejó manjógé. Ne gejamégé bɔ́ abi álú éféé ágégé mbɔ, matyε mawá ebwó meno álɔ manjógé áké, “Délú danjé gefógé genó eyina gepyε fana né melo Isrɛli.”

<sup>34</sup> Yémbɔ bɔ́ Farasi ájɔ́ áké, “Élé danchɔmeló mfwa áló nchye ne achyéé ji uto nnó ábúgé áló nchye”.

### *Jisɔs agéne bɔ́ meshwε*

<sup>35</sup> Jisɔs alyage eféé akene ajyéé né malɔ ayi kɔ́kɔ́ ne ayi kpakpa, alerege bɔ́ mekomejɔ́ Éɔwɔ́ né mmu macha mmyεmenene bɔ́ Jus. Ama agarege ntó bɔ́ abya melóméló nkane Éɔwɔ́ ágbárege gefwa jí. Apyéé ntó bɔ́ abi ámeé mamée ufɔ́ufɔ́ átóoge.

<sup>36</sup> Ndere Jisɔs agéné gejamégé bɔ́ abi áchwó eta wuú, meshwε akwɔ́ ji metɔ́ dɔ́ gétúgé bɔ́ bímbɔ, néndé efwyale bwó ejaá dɔ́, álá mbyambya eké mágónme ayi álá pó ne mémbamé.

<sup>37</sup> Éféé ne ájɔ́ ne baá utɔ́ bíí áké, “Mbwé mamferé ajá dɔ́ ne bɔ́ utɔ́ abi áférege ája wó.

<sup>38</sup> Nége mmyε mbaá Éɔwɔ́ mbɔ́ mekɔ́ nnó ató bɔ́ utɔ́ abifɔ́ nnó áchwó áferé mbwé wuú.”

## 10

### *Jisɔs ajya ángbá bíí áfyáneapeá (Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)*

<sup>1</sup> Ne bíí úma Jisɔs akuú ángbá bíí áfyáneapeá, áchwóge achyéé ebwó uto ebi ábuú aló nchye né

mmye bó ne mampye bóó abi ámée mamée ufóó ufóó átóoge.

<sup>2</sup> Gé mabó áhgbá Jisós áfyáneápeá na. Ayi mbe akamege Simun (ákúú ji ntó nnó Pita) ne menmó wuú Andru, Jemsi ne Jón baá Sebēdee.

<sup>3</sup> Filip ne Batolomyo, Tómasi ne Matyo ayi álú ménselé ñkamakpo, Jemsi maá Alfós, Tadiyós ne

<sup>4</sup> Simun muú ukógé ayi ammyéé nnó bóó bií ábé mmyemmye bwó ne Judas Iscarot ayi achyéé Jisós mankwaá.

*Jisós ató áhgbá áfyáneápeá nnó ápye utóó bií  
(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)*

<sup>5</sup> Jisós agare ebwó bina aké, “Mentóme enyú dafye. Déjyéé mbó dékpegé fó maló bóó abi alá pó bóó Jus ye né gebagé mewaá Samariya.

<sup>6</sup> Chóge lé né mbaá bóó Isreli. Ebwó álú eké mágónme ayi ánome.

<sup>7</sup> Dégáregé ebwó nnó gébé eyigé Esowó ágbárege gefwa ne bóó bií géla kwókwólé.

<sup>8</sup> Pyéége bóó mameé átóogé, peége bóó abi ágboó ákérégé né genwá, pyéége ntó bóó ubá átóogé, búge áló nchye abi áchyéégé bóó efwyale né mmye. Nchyéé enyú utó mampye unó bi, déchyé ñka wó, chóge dépyéégé ntó mbaá bóó dégigé ñka.

<sup>9</sup> Ekagé déjyéé ne yéndé gefóge ñka né mmu uba nku nyú.

<sup>10</sup> Muú nyú ákpagé fó gébagé neke, yé ébélé nkú ayichá, yéé unó uká ne metó neke, néndé ábó manchyé muú utóó genó eyigé ji abóó mambé ne géjí.

11 Yéndé melo ewé dékpené, kélege muú yi ábóó gejeé manse enyú nnó déjwale ne ji, jwólégé wye eféé kpaá te délyáge melo ewémbó.

12 Dekpegé mmu gepú eyimbó, támege bóó abi álú mmu nnó, ‘Méjé Esowó ébé ne enyú.’

13 Ne mbogé bóó abi álú mmu ásege enyú chánéné, nége mmye nnó méjé Esowó élá ne ébwó, mbogé alá se ntó enyú wó, nége mmye nnó Esowó áse méjé wuú.

14 Mbogé muú alá se enyú yé ebe élé manwú mekomejóó nyú wó, déké detanege melo ewémbó yé ebe lé gepú eyigémbó kwége mpúpú eyi élú enyú uká ne délyaa déjye.

15 Ne me ngarege enyú wáwálé nnó, bií unóó mpa, Esowó agené nyé bóó Sodom ne Gomara meshwe apwó bóó melo ewé éshyaá manwú mekomejóó enyú.”

*Jisós agare ángbá bií efwyale ewé ébwó agéne nye  
(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)*

16 Aké, “Wuúge, mentóme enyú mbaá bóó mme nkane mágóhíme né mpú ukwaála, kaágé chánéné nkane dékene ne bége nyaáme dékélégé mpa.

17 Sége gébé, néndé bóó ápyéne nye enyú áfé ne enyú né eso ákpakpa melo ne ádóo nyé enyú baá unóó né macha mmyemenene bwó.

18 Ne ájame nye enyú áfé né mbe ushu bə góména ne afwa melo gétúgé délu ankwale ba, ápyegé mbó ébyennó degé mbó lé meti mangaré ébwó ne bóó abi alá pó bóó Jus mekomejóó wa.

19 Gébégé ásege enyú ájyegé né macha eso, déchyegé menyammye nyú efwyale, dégígé nnó

dejoḡe nye nnó néndé gebe eyíḡe mbɔ gékwɔnéḡé Eṣɔwɔ achyege nye enyú genó eyíḡe débɔɔ manjɔɔ.

<sup>20</sup> Njɔḡé mbɔ néndé, uchu mejɔɔ ebí enyú déjɔḡe nyé úbéé fɔ ebí nyú, élé Mendoó Ukpea ewé Nte nyú Eṣɔwɔ atóme nyé ne éḡárege nye enyú genó eyíḡe débɔɔ manjɔɔ.

<sup>21</sup> Ne gebé eyíḡe mbɔntó, aḡmó áchyéḡe nyé atéé aḡmó nnó áwá. Ante áchyéḡé nyé baá bwó nnó áwá. Baá áténege nyé ukóló ne amamá bwó ne ante bwó mampye nnó áwá ebwó.

<sup>22</sup> Bɔɔ ako ápaá nye enyú gétúḡé délú bɔɔ ba. Yémbɔ yéndémuú ayi akogé metɔɔ te kwyakwya áférege nye ji né efwyale gabo.

<sup>23</sup> Yéndé melɔ ewé bɔɔ áchyéḡé enyú efwyale kwilége wyé wáwá déjyé ewé chá. Kaáḡe wáwálé nnó, geméḡe nnó déké maló Isréli mako mampye utɔɔ ba, me Maá Nte Mekwaá nchwó nyé.

<sup>24</sup> Kaáḡe nnó maá ḡwe akaáḡé fɔ ḡwe ápwó menleré wuú, ye maá defwé aḡeáḡe fɔ geme apwó muú ayi abɔɔ ji.

<sup>25</sup> Maá ḡwe aferéḡé fɔ nnó ápyéé nye galógáló ne ji apwɔ menleré wuú ne maá defwe ntó aferéḡé fɔ nnó ápyéé nye galógáló ne ji apwɔ muú ayi abɔɔ ji. Mbɔḡé bɔɔ ákage ḡea matɔɔ ákuú me ayi nlu nte ula gepú Eṣɔwɔ nnó nlú danchɔmeló (Belsebɔb) ne enyú bɔɔ ula gepú ba yé, ákúu nyé enyú ufɔɔ mabɔ ufɔɔ ufɔɔ ámi mabɔɔ mapwɔɔ amu. \*

*Muú ayi débɔɔ mamfɔ lé Eṣɔwɔ épɔfɔ mekwaá  
(Luk 12:2-7)*

---

\* **10:25** Elú wáwálé nnó: Besebɔb élé mabɔ danchɔmeló ami fɔ pé ntó né 12:27.

26 “Défǒgé ye muú fǒ, genó fǒ gépó eyigé ákwérége géjí bǒó alá géne nye, ye eyigé ábigé bǒó alá kágé nye gépó.

27 Unó bi ngárege mbǒ enyú né metǒó utuú, gárege úbí gbǒǒǒ ne ebi dewuú mbǒ enyú enyú garege ubi mbaá bǒó ako áwúu.

28 Défǒgé fǒ bǒó. Ebwó ákage wá lé muú wáne, ákágé wá fǒ méndóo wuú. Fóge lé Eǒwǒ muú awyaá utó manwá muú chóncho ne méndóo áfyé mmu ntoné mewε.

29 Gege baá denwǒné abi aname ne ηka eyi élá fuú yé genó wǒ. Yémbǒ yé ama ayi átánege né mfaá akwé ayi Nte nyú Eǒwǒ alá kaá wǒ apó.

30 Mbǒntó ne élu ne enyú, Eǒwǒ akaá mpa dénkaaré mejwe eti délu yéndémuú nyú mekpo.

31 Défǒgé fǒ genó eyigé bǒó apyé nye eta nyú, enyú denǒé gemε né mbe ushuú Eǒwǒ dépwǒ ekwǒ denwǒné.

*Muú ayi áfyé metǒó ne Kras ne ayi ashya ji  
(Luk 12:8, 9)*

32 “Ne yéndémuú ayi ágárege gbǒǒǒ né mbe ushu bǒó nnó alu muú wa, mentó ngarege nyé gbǒǒǒ mbaá Nte wa muú álu né mfaánebuú nnó ji alu muú wa.

33 Yémbǒ, yéndémuú ayi áshyágé né mbe ushu bǒó nnó ji apó fǒ muú wa, bíi mpa Eǒwǒ, mentó nshyaá nyé ji né mbe ushu Nte wa muú alu né mfaánebuú nnó ji apó fǒ muú wa.

*Mekomejǒ Jisǒs achwǒ ne mawámé épǒǒ nesǒ  
(Luk 12:51-53; 14:26, 27)*

34 “Enyú déferégé f́o nnó menchwó fá mme mampye b́oó áb́é nesó ne at́e, nchwó lé mampye b́oó ámmyé gé ne at́e.

35 Nchwó pyé nnó maá ayi mende ámmyé ne nte wuú, ayi mendée ámmyé ne mmá wuú. Mendée menó ammye ne ηmogétá wuú.

36 Ne b́oó mawámé muú átanégé elé né ula gepú bíí.

37 Muú ab́ogé gejeé ne mma wuú ýélé ne nte wuú gépwogé gejeé eyi ab́oó ne me, ebyennó akwane f́o mambé menkwóle wa ẃo. Ne muú ab́ogé gejeé ne maá wuú ayi mende ýélé ayi mendée gépwoge gejeé eyi ab́oó ne me okwane mambé menkwóle wa ẃo.

38 Ne mb́ogé muú alá kame mamkpa gekwa jíí akwólege me ẃo, ebyennó akwane f́o mambé menkwóle wa ẃo.” †

39 Muú ayi akélege mampoó genwá jíí, jí yimbó ne ágbóo nyé, ne ayi akélege maníí genwá jíí getú ya ebyennó ob́oó nyé genwá eyi gélagé byé.

*Esowó achyége nyé nsa mbaá muú yi asele muú utó wuú ne nechóchó*

*(Mak 9:41)*

40 “Yéndémuú ayi asele enyú ne metóó megómégó ebyennó ase mbó le me, ne muú ayi ásele me ase mbó lé Esowó muú átóme me.

41 Yéndémuú ntó ayi asele muú ekpáv́é Esowó ne metóó megómégó elé akaá nnó alu muú utóó Esowó, Esowó achyége nyé jí nsa wyé ndere achyége muú

† **10:38** Elú wáwálé nnó: Gekwa gelú mbaá ayi b́oó Rom áwane nya b́oó abi atóó makpo ne ebwó, mamkpa gekwa akwóle Jisós, ula úlú nnó mangé efwyale ewé ekáge chwó muú yé ebe elé ne negbo getu jíí.

εκπράvé wuú. Muú ayi asele muú yi apyεέ genó eyigé Εσωω akεlege, asele nsa wyε nkane ayi Εσωω achyεge muú yimbω.

<sup>42</sup> Ne muú ayi achyεge ηκω manaá makwε mbaá muú ama né geluagé abi alu ankwεle ba, yé ayi alú byábyá né amε bωó, ngarege enyú wáwálé abωó nyε nsa.”

## 11

*Bωó dentωó Jωn menwyad bωó manad Εσωω  
(Luk 7:18-35)*

<sup>1</sup> Ne gébégé Jisωs anéré mangaré baá utωó bií makpo áfyanéapéá genó eyigé εbwó ábωó mampye, alyaá melú εwémbω afé né maló bωó Jus ayi fω né gebagé mewaá Gálilí nnó álérégé ne ámá ágárégé ntó εbwó abya melóméló.

<sup>2</sup> Né gébé eyigémbω ntó Jωn menwyaá bωó manaá Εσωω abó akpε denω. Awúgé unó bi Jisωs, Muú yi Εσωω akweré ji ελά gefwa, apyεέ, ató baá utωó bií abifω nnó ájyε ágiú ákaá gefogé muú ayi ji álú.

<sup>3</sup> Ajyéagé ágiú Jisωs áké, “Wω ne ólú muú ayi abó alú manchwó wá εsé dégilé ayichá?”

<sup>4</sup> Ne Jisωs ashuú εbwó meko áké, “Choge dégare Jωn unó bi enyú déwuú bωó ájoge ne εbi enyú ambωó dékpané amε déγεne.

<sup>5</sup> Bωó amε nónómé ágéne, ubwéré, ukwilé úkéne, bωó abi ámeé ubá átoó, bωó matu gbégbé áló manwúgé, abi ágboó ápeeé, ne ubyá bωó úwú abya melóméló.

<sup>6</sup> Meje ébé ne muú yi álá pó ne dembyó né metωó gétú yá.”

*Jisωs agare bωó gefogé muú ayi Jωn alu*



<sup>7</sup> Ndere baá utóó Jón ályaá ájyεέ, Jisós aló manjós depóre Jón ne gejamégé bós abi álu εφέ aké, “Tégé gébégé enyú déjye nya né mashwone, defε mange ndé gefógé muú? Déjye gé le muú ayi alú εké mancha ami afofo akpáne áténe εgbε εwe ne εwe?

<sup>8</sup> Mbógé mbó fó wó, deféré nnó dejyé gé ndé gefógé muú? Défé manjye ge muú ayi afye mandeé malómáló? Chyaá-o. Dekaá fó nnó bós abi áfyεέ ufós mandeé yimbó ájwolege lé né mmu dachi afwa bó wó?

<sup>9</sup> Ne enyú défé yé éwú mánjye gé waá? Elé muú εkpávε Εσωω? Eh, gé muú yi enyú dégené mbó. Ngare enyú wáwálé nnó, ajeá geme apwó yéndémuú εkpávε Εσωω.

<sup>10</sup> Elé Jón yina ne ábó ásamé gétú jíí nnó Εσωω aké, ‘Wuúgé, ntóme nyé muú dentós wa ayi abó nyé mbε ne wó manchwó kwyé meti wye’.” \*

<sup>11</sup> Jisós afé mbε ajóge aké, “Kaáge wáwálé nnó, né geluágé bós ako abi ándée ábyené, ye muú ayi ajeá geme eke Jón menwyaá bós manaá Εσωω apó. Yémbó muú ayi álá fuú ye genó wó né geluágé abi Εσωω abεέ mfwa bwó ajeá geme apwó Jón.

<sup>12</sup> Gefwa εyigé Εσωω ágbárege gejyεέ mbε ne εshye εló né gébé εyigé Jón menwyaá bós manaá Εσωω agarege mekomejós Εσωω, εkwone bíí εbi fina. Ne bós abi amyε mankpe wye, amyε ne εshye.  
†

<sup>13</sup> Gemégé nnó Jón áchwó álós utóó bíí, bó ηwe abi Mosis asame ne abi bós εkpávε Εσωω ako ábó mé

---

\* **11:10** Elú wáwálé nnó: “Wó” né melo ηwe εwéna, atene mbaá muú ayi Εσωω akwere ji ela gefwa. † **11:12** Elú wáwálé nnó: Melo ηwe εwéna, né bó ηwe bifó ájós cha. Pε TEV, RSV ne abifo ntó.

mbε ágare unó bi upyεé nyε né gébé εyina.

14 Ne mbəgé dékelege mankame ne genó εyigé me njóó, gəge me ngare εnyú nnó Jɔn ne alu Elija ayi bəó ekpávε Εσωω abə ajóó nnó achwəó.”

15 Muú yi áwyaá matu mawú, áwú.

16 “Mmεge na kpé njyε ενina ne ndé? Nélú nkane baá melə abi ájwəle né metəó melə, akuú atε aηmε bwó aké,

17 ‘Εsé dékwe εnyú ubeé neba nnó débé, déshya mambé, dékwa makwaá negbo nnó deli déshya manlí.’ ”

18 Njəge mbə néndé, Jɔn menwyaá bəó manaá Εσωω achwəó nyá, ji ányuú fə mməó, ne gebé εyigé fə alyage menyéé kpékpe gétúgé depərə Εσωω getu εyigəmbə, bəó aké, “Awyaá meló nchye.”

19 “Me Maá Nte Mekwaá nchwó, nnyε menyéé, nnyu mməó gbεne, εnyú deké pélé muú gεηə ne menyuu mməó yi, mejeé ánselé ηkamakpo ne mejeé bəó ubeé. Yémbə ákaágé nnó denjaré Εσωω εtiré muú áwyaá delu cho né unó ulóúló ebi ji ápyεé.”

*Malə ayi alá áfyé matəó ne Jisəs wó  
(Luk 10:13-15)*

20 Bəó abi álú né malə ayi Jisəs ápyε nyá ukpékpe ufélekpá wyε, ályaá fə mámpyégé gabo wó. Εwena εpyε Jisəs alə manshulege εbwó ndo.

21 Ake, “Utóηkwa ubé nyε ne εnyú bəó meló Korasin, utóηkwa ubé ntó ne εnyú bəó Betsada néndé, ukpékpe ufélekpá ebi mpyε εta nyú, mbə mpyε nyá ubi mbaá bəó Tiya ne Sidən mbə ályaá mé gabo bwó tε gachií, áfyε uchále mandeé, áwaá matwə né mekpo mánleré nnó ályaá gabo εbwó.

22 Ngárége enyú wáwálé nnó, bíi unṓṓ mpa Ẹṣṓwṓ, Ẹṣṓwṓ agene nye bṓṓ Tiya ne abi Sidṓn meshwε apwṓ enyú.

23 Ne enyú bṓṓ Kapanṓm, déferé nnó dékwṓme nye ηgṓ dṓṓ? Gebyṓ, Ẹṣṓwṓ awáne nye enyú gelu degbo dékwṓné melṓ áwuú bṓṓ. Néndé, ukpékpé ufélekpá εbi mpye na εta nyú, mbṓ mpye ubi mbaá bṓṓ Sodom, mbṓ Ẹṣṓwṓ áwaá nya fṓ εbwṓ wṓ, ábṓ álú áβε té fina.

24 Ngarege enyú wáwálé nno, bíi unṓṓ mpa Ẹṣṓwṓ, Ẹṣṓwṓ agene nye bṓṓ Sodom meshwε apwṓ enyú.”

*Jisṓs aké ‘Muú yi akεlege ugbeé mmye achwṓ εta wáa’*

*(Luk 10:21, 22)*

25 Wyεé né gébé eyigémbṓ, Jisṓs anemmye aké, “Nte wa, Ata ayi abṓṓ mfaá ne mme, mfeé wṓ dṓṓ, nkane ṓpyéé nnó depṓ εtire detome ne me debe bibíi mbaá bṓṓ denḡá ne abi ákaá ηwe dṓṓ. Ẹnené deti gbṓḡnṓ mbaá bṓṓ abi álá kaáge ye genó nnó ákaá.

26 Ẹlu wáwálé Nte wa, mbṓ ne wṓmbṓṓ ókelé nnó ébṓ.”

27 Ama jṓṓ ne bṓṓ aké, “Nte wa achye me unó uko ne ye muú ayi akaáge gefṓḡé muú ayi Maá alú ápṓ, ekosé Nte wuú ne ye muú ayi akaáge gefṓḡé muú eyigé Nte alu ápṓ ekose Maá ne bṓṓ abi ji ájyaá nnó ápye εbwṓ ákaá Nte wuú.

28 Enyú ako abi depwaá gétúḡé dékpané matuú εfwyale ayi ánṓṓ enyú, chwṓge εta wa, nsele áji nchye enyú ugbeé mmye.

<sup>29</sup> Chyége gemæge nyú eta wa degí géno eyige nlérege, néndé me nlu nyame ne mbwégé fó mmye. Dépyégémbò, debóó nyε ugbeé mmye.

<sup>30</sup> Genó eyigé ngarege enyú nnó dépye gejjwerege fò ne eyigé nchyége enyú nnó dékpa genó fò.”

## 12

*Nkwé ayi bií uwyaá bóó Jus  
(Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)*

<sup>1</sup> Ebélé ye wó, né bií uwyaá fò Jisòs ne baá utóó bií ákoóge né mekóó gefógé nchi fò eyi ákuú nnó wid. Mesa abò ammye baá utóó bií. Apye ebwó álo mánkógé nchi eyimbò ányéé.

<sup>2</sup> Ekwo bóó Farasi fò ágégé mbò, ájóó ne Jisòs áké, “Gé ebé se ékámé fó nnó baá utóó byé ákóó nchi bií uwyaá wó.”

<sup>3</sup> Ne Jisòs ashuí ebwó meko áké, “Enyú délú danjú né mmu ηwe Εσωω dékaá genó eyigé mfwa Devid ápyé nyá gébége mesa ámmye ji ne bóó bií wó?”

<sup>4</sup> Akpe nyá mmu εcha upe Εσωω abó bred ayi achyεge matame mbaá Εσωω, anyé ne bóó abi álu ne ji. Elú ebé nnó muú yicha abóó fó manyé menyé yimbò wó ekosé ámpye upe Εσωω ne ányé.”

<sup>5</sup> Ama gií áké, “Délú danjú ebé Mosis ewé eké, ámpye upe né εcha upe Εσωω ákwene ebé bií uwyaá, ebé ewé éké muú apyεgé fò utóó bií uwyaá. Nkane ebwó ápye utóó né bií uwyaá ákwe εbe ewémbò. Yémbò ebé Mosis ewémbò εgbaré fó ebwó nnó ápye utóó bií uwyaá wó?”

<sup>6</sup> Gógé ngaré ye enyú nnó muú alu fa ayi ápwò ye bélé εcha upe Εσωω.

<sup>7</sup> N̄we Ɛsɔwɔ ajɔ́ aké, ‘Genó eyigé Ɛsɔwɔ ákélege gélú nnó dégéné atɛ meshwe épófó lé mámpye ure eta wuú’. Mbɔ́gé debó dékaá mekomejɔ́ yina, mbó enyú déjɔ́ fɔ́ nnó bɔ́ abi ála pye gyéé wó ákwé mpa.

<sup>8</sup> Kaáge ye nnó, me Maá Nte Mekwaá ne nlu Ata ayi abɔ́ bíí uwyaá.”

*Jisɔs apye mende yi ebwɔ egboó ji atoo*  
(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

<sup>9</sup> Jisɔs ályágé éféé, ajye kpe né echa mmyemenene bwó.

<sup>10</sup> Mende fɔ́ ayi ebwɔ egboó ji abó alú wye. Ɛféé mbɔ́ntó, bɔ́ fɔ́ abi ákélege meti mánjɔ́ nnó Jisɔs ápye genó gebo alú wye. Agíí Jisɔs áké, “Nnó ebé se ékamé nnó ápyéé muú atoo né bíí uwyaá?”

<sup>11</sup> Jisɔs ashúú ebwó meko aké, “Mbɔ́gé muú nyú awyaá egɔ́me, ne ekwegé mmu gepyeé bíí uwyaá, nnó áférége ewu?”

<sup>12</sup> Ne mekwaá áyi aɲéá geme ápwó egɔ́me ye! Nɔ́ere elúmbɔ, ebé egbárégé fɔ́ muú nnó apoóge fɔ́ nte meɲme bíí uwyaá.

<sup>13</sup> Ɛféé ne Jisɔs ájɔ́ ne mende ayi ebwɔ egboó ji áké, “Nyaá ebwɔ wye.” Anyágé, ténéténé ebwɔ wuú etoo ekere mebe nkane ewe fɔ́.

<sup>14</sup> Bɔ́ Farasi abi álu éféé ágégé mbɔ, átané ajye ásó mala nnó ápye Jisɔs áwá.

*Ɛsɔwɔ ajya Jisɔs nnó dbé muú utɔ́ wuú*

<sup>15</sup> Ne Jisɔs akaágé nnó ájɔ́ geju manwá ji, alyáá mbaá yimbɔ afé mbaá yicha. Gejamégé bɔ́ ákwólé ji, apye abi ámeé ako átoó.

<sup>16</sup> Ne aji ebwó etu aké, “Ekagé ajye ágáré bɔ́ depɔ́ eti.”

17 Jis̄s áj̄ó mb̄o nnó mechó ewé Ēs̄w̄o apȳé  
Asaya muú ekpávé wuú áj̄ó ébé wáwálé

18 nnó, “Gé muú utó wa ayi njyaá na, mb̄o gejeé ne  
ji,

apȳé metó egó me dó, nchyege nye ji uto Men-  
doó wa,

ne agarége nye b̄ó abi alá p̄ó b̄ó Jus nnó me mpȳé  
nye ebwó átene cho né mbe ushu wa.

19 Abéé f̄ó muú mawáme,

ne ménj̄ó mej̄ó, abéé muú ayi ala awuú f̄o mej̄ó  
wuú né melo tametame.

20 Ajógé f̄ó mej̄ó metometo ne b̄ó abi áwyaá mató  
dada,

ne ápȳé f̄ó mató ásó ubya b̄ó ne abi ágene  
efwyale.

Wyemb̄o ne abéé ne b̄ó kpaá te apye nye wáwálé  
wuú apw̄o unó uko.

21 Ne b̄ó mal̄o mme meko ánegege nye mató ne ji  
mamb̄o genwá.”

*Jis̄s ap̄ó f̄o ula uma ne Belseb̄b mfwa aló nchye  
(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23)*

22 Ewyágé, b̄ó f̄o áchwó ne muú ayi meló nchye  
ápȳé ji aláá mbú ne ame nónomé mbaá Jis̄s. Apye  
ji ató aló mángéné mbaá, aj̄ge mej̄ó.

23 Genó eyigé Jis̄s apye, gépye gejamégé b̄ó abi  
álu wye matye mawá ebwó meno áló mángigé ate  
áké, “Nnó mpyáne Devid áwu álu máncwó nkane  
mempoó se na waá?”

24 Ne ekwó b̄ó Farasi áwúgé nnó Jis̄s apye muú  
ayi meló nchye áchyége ji efwyale ató, áló mánj̄ó  
áké, “Élé Belseb̄b mfwa aló nchye ne áchyége ji utó  
nnó ábúgé b̄ó aló nchye mmye.”

25 Jisṣ ḁkaá genó eyigé ebwó áférege, ajó ne ebwó aké, “Yéndé melo ewé bṓ ḁlá pṓ meko ama, éténégé. Ne yéndé ulaá gepú ebi ummye ne ate ulaá tyatya.

26 Ne mbṓgé nte meló nchye aké abuu ayifo, ebyennó gefwage danchṓmeló gekaré mmye ne épyémbṓ nnó ne geji géténé?

27 Mbṓgé Belsebṓb ne achyge me uto mamferé bṓ ḁló nchye mmye, waá achyége bṓ enyú utó mámferege bṓ ḁló nchye mmye? Ne mbṓgé enyú dekame fṓ nnó Belsebṓb ne achye ebwó utó aferege bṓ ḁló nchye ne mmye wó, ebwó ambṓṓ ne álérege nye nnó enyú délu gyé né genó eyigé dejógé mbṓ ne me.” \*

28 Ne mbṓgé élé né Mendoó Esṓwṓ ne mbuu bṓ ḁló nchye mmye, kaáge nnó gefwage Esṓwṓ gélo mé fá ne enyú.

29 Muú ḁkaágé kpe fṓ gepúgé meto muú ajó genó mbṓgé ḁlá bṓmbe áwé ji wṓ. Ekosé nnó abṓgé mbe awége ji ne ḁkaágé kpe ajó yéndégenó.

30 Yéndémuú ayi ḁlá pṓ ula uma ne me, alu muú mawame wa, ne yéndémuú ntó ayi ḁlá pṓge me manyweré bṓ, atya ebwó tyaá nnó abe tete ne Esṓwṓ.

31 Kaáge nnó Esṓwṓ ajígente yéndé gabo ne mejṓṓ mebomebo ewé bṓ ḁjṓge ne ate. Yémbṓ ajígé fṓ nte mejṓṓ mebomebo ewé bṓ ḁjṓge atome ne Mendoó Ukpea.

32 Esṓwṓ ajígé nye nte yéndé mejṓṓ mebomebo ewé muú ḁjṓge atome ne Maá Nte Mekwaá yémbṓ ajígé fṓ nte mejṓṓ mebomebo ewé muú ajṓge atome

\* **12:27** Elú wáwálé nnó: “Belsebṓb” élé mabṓ amifo, ami ákuú danchṓmeló pé ntó né 10:25.

ne Mendoó Ukpea. Yé ebelé fa mme yina ne ayi achwóó.

*Genó ne umpomé bíi*

*(Luk 6:43-45)*

<sup>33</sup> Désége nnó umpome genó ulóme, debó mansε ntó nnó genó geji ambóó gelóme. Ne désége nnó genó gélóme f́ ebyennó umpome bíi ntó ulóme f́, néndé akaáge genó né mbaá umpome bíi géji géwóme.

<sup>34</sup> Enyú abi délú éke mmyó épyémbó nnó ne déjóó galgáló ne muú ayi enyú délú bóó abo? Néndé, genó eyi gélú muú metóó géjí ne gétánege ji meno.

<sup>35</sup> Muú melóméló ájógé depó delódeló eti délú ji né metóó, muú mebomebo ájógé depó debodebo eti délú ji metóó.

<sup>36</sup> Kaáge wáwálé nnó, bíi unóó mpa Esówó yéndémuú ágarege nyε ula bi ji ajóó yéndé gechugé mejóó gebogebo eyi gétané ji meno.

<sup>37</sup> Néndé yε mpa akwilege wó, yε akwene wó, ásóó ji lé né uchu mejóó byε.

*Bóó akélege Jisós apyé ufélekpa*

*(Mak 8:11, 12; Luk 11:29-32)*

<sup>38</sup> Jisós ájógé mbó, ánlere mabe Esówó ne bóó Farasi f́ ájóó ne ji áké, “Ménlere, pyε ufélekpa ese dégé, manlere nnó utó byε utané mbaá Esówó.”

<sup>39</sup> Jisós ashúú ebwó meko aké, “Enyú njyε eniné na debó, delu bóó abi átií meso ne Esówó. Dekélege me nléré enyú ufélekpa, yémbó yé uma nlérégé f́, wyε lé ufélekpa Jona muú ekpávε Esówó ne me nlérege nyε enyú.



40 Wye nkane Jona ábelé ndo eléé né mmu une mekwòle, mbàntó ne áníge nye me Maá Nte Mekwaá mbelé ndó eléé utuú ne ñwómese né mme.

41 Bií unós mpa Èsòwò, bós meló Ninενε ákwilege nye áshulé enyú bós nyje enina ndo nnó dépye gabo, néndé, ákwòré nya matós bwó ákame né Èsòwò gébégé Jona ágaré ebwó mekomejó Èsòwò. Góge mpye enyú dékaá nnó, muú alu né metós metós nyú ayi ágáregé mekomejó apwò Jona yémbò dékélégé fò mánkwòré.

42 Bií unós mpa Èsòwò, mfwa mendée né melò Sheba ákwilege nye ashule bós nyje enina ndo nnó ápye gabo. Néndé, atané nya kpaá tete ewu áchwó wú unó bi mfwa Solomun áleré nya bós ne déngá. Kaáge ye nnó muú alu mbò né metós metós enyú ayi áléregé mekomejó ne déngá apwós mfwa Solomun yémbò défyéé fò matu manwúge.”

### *Meló nchye ayi akeré meso*

*(Luk 11:24-26)*

43 Jisòs afé mbe ajòge aké, “Abúgé meló nchye atanege muú mmye, alá yia yiáge né mmu mashwòne akélege melu ewe ajwòlege. Akélege alá ge wó,

44 ajógé ne gemε jíí aké, ‘Nkerege meso mbaá ayi mbò nlu.’ Akerege meso agεgé nnó melu ewémbò élú mewa, áshwa elà pópó ákwycéé ábelé,

45 akerege, afé ase áló nchye abifò akénéama abi abós apwós ji, ákpé ájwólé mmu. Ne gefós eyígé muú yimbò ábεé gebós gépwo eyígé mbεmbe. Wye na ne epye nye ne enyú nyjené bós abo bina.”

*Jisòs aleré ufós bós abi álú aηmó bií ne mmá wuú  
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)*

<sup>46</sup> Ne nkane Jisᵛs alú jyéé mbe manjóó mejóó ne bᵛóó bimbᵛ, mmá wuú ne aᵛmóó bíí áchwóó téné dafye ákelege manjóó mejóó ne ji.

<sup>47</sup> Muú fᵛ akulé agare ji aké, “Ge mmá wye ne aᵛmóó byéé álú mbᵛ dafye téné ákelege manjóó mejóó ne wᵛ.” †

<sup>48</sup> Jisᵛs ashúú muú yimbᵛ meko aké, “Ndé bᵛ álú mmá wa ne aᵛmóó ba?”

<sup>49</sup> Abwéé ebwᵛ asá mbaá baá utᵛóó bíí aké, “Gégé mmá wa ne aᵛmóó ba ná.”

<sup>50</sup> Nendé, yéndemuú ayi apye genó eyigé Nte wa muú alu né mfaánebuú ákelege, ji yimbᵛ ne alu mmá wa ne meᵛmóó wa.

## 13

### *Nekanémejóó mentya mbwe* (Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

<sup>1</sup> Wye né bíí bimbᵛ, Jisᵛs atané né gepú eyigé ji abó alú wye, ashulé ajye jwᵛle né mbale géntoógé mewaá.

<sup>2</sup> Gejamégé bᵛóó ákwᵛlé ji áfé ewu. Ji ágégé nnó bᵛóó bimbᵛ ájá dᵛóó, ajye kpe ajwᵛlé mmu ékpée ewé élú né mbále nnyi. Bᵛóó bimbᵛ ako áténé né mbale géntoógé mewaá.

<sup>3</sup> Alᵛ manleré ebwᵛóó gejamégé unó né makámejóó. Ató neka eníné mbe aké, “Bíí uma mempye makᵛóó fᵛ afé manjye tya mbwé né mekwᵛóó wuú.

<sup>4</sup> Ndere átyaá ájyéé, ámé mbwé áyifᵛóó ákwé né maá meti ayi ákoge wye, denywᵛné dégégé déchwᵛóó chwé dényé.

† **12:47** Elú wáwálé nnó: Né bᵛ ᵛwe ukwene bifᵛ malᵛ yina apᵛ wye.

<sup>5</sup> Amé áyifó ákwé né mfaá mme etáránvé mbaá ayi mme alá jaá wye wó. Ebelé yéé wó áchií. Ne élé mme alá jaá wye wó,

<sup>6</sup> ημεέ έtyégé, edo mbwé yimbó, ne elé maka alá kpe mme chánchá wó, adé agbó.

<sup>7</sup> Amé áyifó ákwé né mme ayi genkpé ntó géchíge wye, áchígé, genkpé eyigémbó géwé gekweré mbwé yimbó meshíí εjo agbó.

<sup>8</sup> Yémbó amé ayifó ákwé né mme melóméló, áchií áwé, chánchá, áfyε uló. Ayifó áfyε usaá uló uta, áyifó áfyéé usaá uló uléé, ne áyifó áfyéé uló esaá meso εfyá ápwó nkane ábó ápené.”

<sup>9</sup> Jisós ánerégé manto nekanemejós eníne na aké, “Muú yi áwyaá matu mawú, áwú”.

*Ula bi Jisós atóme makámejós  
(Mak 4:10-12; Luk 8:9, 10)*

<sup>10</sup> Jisós ánerégé mántó nekanémejós enina, baá utóó bíí ájye gíí ji áké, “Ata ula nnó wó olérégé bóó bina né makámejós”?

<sup>11</sup> Jisós ashúú εbwó meko aké, “Élé enyú ne Εσωωó apyé nnó dékaá wáwálé depó εtiré délú nya bíbíí ndere ji ágbárege nyε gefwa jíí. Yémbó ji anene fó deti gbógónó mbaá bóó abifó nnó εbwó akaá wó.

<sup>12</sup> Nénde, yéndémuú ayi awya genó, ji ne ágbége nyé ji εbwó nnó abé ne gejamé. Ne muú ayi alá pó, yé ékéké ewé ji awya, áséle nyε eta wúú.

<sup>13</sup> Gégé ula bi menlérege εbwó né makámejós na, áwyaá amε mangé, yémbó ágéné fó, áwyaá matu mánwú yémbó áwúú fó, yε mankaá ákaágé fó cháchá.

14 Ne ndere ebwó ápyéé mbò, genó eyigé Esòwò apye Asaya muú ekpávè wuú ajòó nyá getane wáwálé, nnó,

‘Enyú dénénége nye matu manwú mekomejòó wa yémbò dekaágé ula, défyé nye amé mangé unó ebí mpye yémbò dégéné fó.

15 Néndé bòó bina aṅea matòó, awyaá matu mméé.

Akwere amé bwó né depòré Esòwò, mbògé epó mbò fó wó, mbò ágéne mbaá ne amé bwó, áwuú ne matu bwó ákaá chánchá

ákwòré matòó ákeré eta wa nnó mpye ebwó ápó.’

16 Enyú dewya éfwó, néndé, amé nyú ágéne ne matu nyú ntó áwú.

17 Kaáge wáwálé nnó gejamégé bòó ekpávè Esòwò ne bòó abi álu cho né mbe ushu Esòwò, ákelé nya meti mangé unó bi enyú dégéné mbò, yémbò áge wó, ne manwú unó bi enyú déwuú mbò yémbò áwuú wó.”

*Jisòs agare bad utòó bii ula nekanémejòó mentya mbwé*

*(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)*

18 Jisòs afé mbe mánjógé aké, “Wúge ye ula nekanémejòó mentya mbwé.

19 Mbwé ayi akwené né maá metí ayi ákoóge wye alu éke bòó abi áwúgé mekomejòó Esòwò ayi ágárege nkane Esòwò ágbárege gefwa jíí alá ákaágé ula, danchòmeló achwó aferé ji né mmu matòó bwó.

<sup>20</sup> Ne mbwε ayi ákwené né mfaá mme εtárávέ, álu εκέ bós abi áwúgέ mekomejós Εsωω ténéténé yimbó, áσε ji ne nechóchó.

<sup>21</sup> Yέmbó, mekomejós yimbó akpé fó εbwó mmu matós chánchá wó, awyágé mano. Gébégέ álogé mangé εfwyale ndere bós ápaá εbwó gétúgέ mekomejós Εsωω, ájá mmyε meso.

<sup>22</sup> Ne mbwέ ayi ákwené né mme genkpé meshií εjomé, álú εκέ muú ayi áwugé mekomejós Εsωω, uféré unó mme ne mmwólé né unó bi uchwós ne gefwa, ujo mekomejós yimbó upyεέ ji áwó umpome ulóúl wó.

<sup>23</sup> Mbwέ ayi ákwené né mme melóméló, alu εκέ bós abi áwugé mekomejós Εsωω, ákaágé ula. Mekomejós yimbó akwórégέ genwáge εbwó gebéé εκέ mbwέ ayi áchií áwene chánchá afyεέ gejamégé uló. Ayifó áfyεέ usaá uló uta ayifó usaá uléé, ne ayifó esaá meso εfyá.”

*Nekanémejós mancha ami muú mawámé apene mmu mekós mbwε*

<sup>24</sup> Jisós ama tó nekanémejós ενίνεφό aké, “Gefwa εyigé Εsωω ágbárege gelu εκέ nekanémejós ενίνέ na. Mende fó ape mbwέ melóméló né mekós wuú.

<sup>25</sup> Ne bií fó ndere mbós mekós yimbó, apene mbwέ yimbó, muú mawámé wuú akwilé ne utuú ayi yéndémuú abelé geja, ajye pe ntó mancha né mpu mbwέ yimbó, alya afé.

<sup>26</sup> Ne gébégέ mbwέ yimbó áchií áwene afyεέ ame, ne bós ágéné nnó mancha ntó ne mawene mbó né mekós.

<sup>27</sup> Εφέε ne bós utós mende yimbó ájye gií ji áké, ‘Ata pó opena lé mbwέ áyi álú melóméló né mekós wyε? Ne mancha matané εfó wyé?’

28 Ashuú ebwó meko aké, ‘Èbe nye lé muú mawámé wa ne ajye pe mancha mimbo.’ Bóó utóó bimbo ágií ji aké, ‘Nnó òkelegé ese déjyé degoó mancha mimbo?’

29 Mende yimbo ashuú ebwó meko aké, ‘Ngba, debogé mangoó mancha yimbo nana, dechome nye ne mbwe yimbo degoó.

30 Góge áji awe chonchó ne mbwe, gébége mbwe ákwónégé mamferé ngarege nye bóó abi áferégé nnó ábó mbé ágoó mancha mimbo áwé uboubo áfyé né mewé, ne áferé mbwe áfyé mmu meke ákpá áchwó ábélé mfaá gélalé.’ ”

*Nekanémejóó mbwé ayi ákuú ji Masta  
(Mak 4:30-32; Luk 13:18, 19)*

31 Jisós ama tó neka enínefó aké, “Gefwa eyigé Èsowó ágbárege gélú eké nekanémejóó eníné na. Mende fò aye nyiné gempome genóó eyigé ákuú nnó masta né mekóó wuú.

32 Nnyiné gempome eyigémbó géñené gépwó amé mbwé ayifó. Yémbó gébége néchií nówé, népwó baá unóó abifó abi ápené nébwólé gekpékpégé genóó eyigé denywóné déshíge, déténege anyua bwó wyé.”

*Nekanémejóó Yis  
(Luk 13:20, 21)*

33 Jisós ama tó nekanémejóó eníné fó aké, “Gefwa eyigé Èsowó ágbárege fa mme gelú eké yis uka ebi upye bred amualé ebi mendée abó achwaré ne gejamégé flawa abelé kpaá te flawa meko amuále.”

*Ula ébi Jisós álerege né makámejéóó  
(Mak 4:33, 34)*

34 Né gejamégé ndɔ eyi Jisɔs abó alerege nya unó bina ne gejamégé ebifó mbaá bɔ́, alerege lé né mákámejɔ́. Alerégé nyá fɔ́ bɔ́ bimbɔ́ genóge fɔ́ ayi alá tóme nekanémejɔ́ wó.

35 Atome nyá makamejɔ́ yina nnó genó eyigé muú ekpávé Ɛsɔwɔ́ fɔ́ abó ajɔ́ gébé wáwálé. Ajɔ́ nya aké, “Me njógé nyε mejɔ́ ne εbwó né makamejɔ́, nlerεge εbwó unó bi Ɛsɔwɔ́ abelé bibí τε gébégé ji akwyε mme.”

*Jisɔs agaré ula nekanémejɔ́ mancha ami muú mawámé apené né mekɔ́*

36 Jisɔs alya gejamégé bɔ́ bimbɔ́ ajye kpe mmu gepú ne baá utɔ́ bíí. Ɛféé ne baá utɔ́ bíí ágií ji aké, “Nte sé, gare εse ula nekanémejɔ́ mancha mi muú mawámé apené né mekɔ́.”

37 Ashuú εbwó meko aké, “Muú yi apene mbwe melóméló yimbɔ́ elé Maá Nte Mekwaá.”

38 Mekɔ́ εwémbɔ́ etené mbaá mme meko, ne mbwe melóméló yimbɔ́ atené mbaá bɔ́ gefwage Ɛsɔwɔ́. Mancha matené mbaá bɔ́ danchɔmeló.

39 Ne muú mawámé ayi apene mancha elé danchɔmeló. Mamferé mbwe atené mbaá gébé eyigé mme yina abyéé. Ne abi áférege mbwe yimbɔ́ elé makiénné Ɛsɔwɔ́.

40 Wyε nkane ánywérege mancha uboubɔ́ áfyé né mewε, mbɔntó ne ápyéé nyε ne bɔ́ danchɔmelo gébégé mme yina abyéé.

41 Gébé eyigémbɔ́, me Maá Nte Mekwaá ntɔme nyε makiénné ya, áfe ájya bɔ́ abi ápyε ate ákpéne né gabo ne abi alá akpege mabe áfere né mpu bɔ́ gefwa ya.

42 Makiénné yimbɔ áferégé ebwɔ́, áfomé mmu gekpékpégé ntoné mewε. Efée mbɔ ne ebwɔ́ álilí nye, ányé manjéné.

43 Gébé eyigémbɔ gepɔ́gé bɔ́ɔ́ abi álú cho né mbe ushu Eɔwɔ́ gégénege nye eké mɛmɛé né gefwage nte bwɔ́ Eɔwɔ́. Muú ayi awyaá matu awú chánjéné.

### *Nekanémejɔ́ genógé ŋka eyi abii*

44 Jisɔs ama tó nekanémejɔ́ eniné fɔ́ aké, “Gefwa eyigé Eɔwɔ́ ágbárege fa mme gélú eke nekanémejɔ́ eniné na. Muú fɔ́ age genógé ŋka eyigé ábii né melu mme, agege abí geji chánchá alya, afé ne gejamégé nechóchó. Akpó yéndégenó eyigé ji awyaá ajye na melu mme ewémbɔ.”

### *Nekanémejɔ́ ntaá eniné né jamé ŋka*

45 Ama ato neka enínefɔ́ aké, “Gefwa eyigé Eɔwɔ́ ágbárege fa mme gélú ntó eké nekanémejɔ́ eninéna. Menkene gese fɔ́ akene akélege mataá ayi ajamé ŋka dɔ́ mana.

46 Agégé né máa eniné né jamé ŋka, ajye kpo unó bi ji awya uko anna néni”

### *Nekanémejɔ́ dansa*

47 Jisɔs ama ató neka eniné na aké, “Gefwa eyigé Eɔwɔ́ ágbárege fa mme gélú eké nekanémejɔ́ eninéna. Anwané meshuú fɔ́, áso dansa né nnyi.

48 Nɔ́ere ásoó meshuú ese wye ufóufóó, ágégé nnó meshuú ese wye dɔ́, aja ákwó né mapea mewaá. Ajya eyi melóméló áfyé mmu uba ne eyi mebomebo atuú ágbε.

49 Wyεmbɔ ntó ne ebéé nye bií mpa Eɔwɔ́ gébégé mme abyéé. Makiénné Eɔwɔ́ áchwó fére nye bɔ́ɔ́



abi ápyéé gabo né mpu abi ápyéé genó eyigé Eσωω akélege.

<sup>50</sup> Aferégé εbwó, áfómege mmu gekpékpégé ntoné mewε. Alaá wyε álilí, ányé manéné.”

*Jisωs ajoge depω etiré deke ne etiré gekwéne*

<sup>51</sup> Jisωs agíí baá utóó bíí aké, “Pω enyú dékaá depω etiré na chánéné?” Akamé áké, “Eh dekaá.”

<sup>52</sup> Ajóó ye ne εbwó aké, “Yéndé menleré mabe Eσωω ayi ágíí ndere Eσωω ágbárege gefwa jíí fa mme, alu eké mbóó gepú ayi akaáge unó Eσωω bi ukε ne ebi gekwéne ebi úlú né mmu maá gepú ayi jí ábélege unó bíí wyε.”

*Bóó Nasaret ábya Jisωs  
(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)*

<sup>53</sup> Jisωs anérégέ manleré makamejóó yi, alyaá melu ewémbω,

<sup>54</sup> akeré meso né melω wuú. Ndere alóó manlérégé bóó mekomejóó Eσωω né mmu εcha mmyεmenene bwó, ála mano mekpo fuú ágíge ate áké, “Ndé muú áchyéé jí gefóógé denjá eti? Ne utó mampyε ukpékpé ufélekpa bina?”

<sup>55</sup> Pω maá meḡwóné upú na? Pω Mεri ne alu mma wuú? Pω nnó aḡmo bíí abi ande élé Jεmsi, Josef, Simun, ne Judas?

<sup>56</sup> Ne pω aḡmo bíí abi andée álu na fa ne εsé? Ne jí atané ye εfó ne gejamégé dénḡa etirena?”

<sup>57</sup> Né getú eyigémbω, ábya jí, yémbω Jisωs ajóó ne εbwó aké, “Anoge muú ekpávέ Eσωω yéndé mbaá. Wyélé bóó melω wuú ne abi ula gepú bíí ne ála nógé jí.”

<sup>58</sup> Ne teé mbaá ála áfyéé fó metóó ne jí wó, jí ntó ápye fω gejamégé ufélekpa né melω wuú wó.

# 14

*Negbo né Jɔn Menwyaá bɔ́ɔ manaá Ɛsɔwɔ*  
(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)

<sup>1</sup> Né gébé ɛyigémbɔ Hɛrɔd muú alu muú kpaá né gebagé mewaá Galilí, ji awúgɛ ɲgɔ ukpékpé unó bi Jisɔs ápyɛɛ,

<sup>2</sup> ajɔ́ɔ ne bɔ́ɔ abi apyɛɛ utɔ́ɔ ne ji aké, “Ɛlé Jɔn menwyaá bɔ́ɔ manaá Ɛsɔwɔ. Ɛsɔwɔ apyɛ ji akwilé né negbo. Gɛ ula bi ji awya utó mampyɛ ufélekpa”

<sup>3</sup> Hɛrɔd aferé mbɔ néndé ji ne ápyɛɛ nnó ágbaré Jɔn áwé áfyé né mmu gepúgɛ denɔ, gétúgɛ agaré gabɔ ayi Hɛrɔd apyɛ nnó aferé Hɛrɔdyas mendée menmo wuú Filip abá. \*

<sup>4</sup> Né gébége Hɛrɔd aselé Hɛrɔdyas né neba, Jɔn agarege ji aké, “Ɛbé Ɛsɔwɔ ekame fɔ́ nnó wɔ ɔsɛ mendée menmo wye ɔbá wɔ.”

<sup>5</sup> Hɛrɔd akelé meti manwá Jɔn, yémbɔ afɔ́ bɔ́ɔ Jus, néndé ɛbwɔ́ ákame nya nnó Jɔn alu muú ekpávé Ɛsɔwɔ.

<sup>6</sup> Ne né bíí ɛbi Hɛrɔd anɛné ɛpaá mante bíí ɛbi ábyɛné ji, maá Hɛrɔdyas mesɔ́ mendée, abé mabeé malómálɔ́ né mbe ushu bɔ́ɔ abi áchwɔ́ɔ nyé ɛpaá ɛwémbɔ kpaá tɛ metɔ́ megɔ́megɔ́ ɛpyɛ Hɛrɔd,

<sup>7</sup> ajɔ́ɔ ne maá yimbɔ aké, “Nkelé nnó, Nchyege wɔ́ yénde genó ɛyigé ɔ́kelege nnó menchyɛ wɔ́.”

<sup>8</sup> Maá yimbɔ ase majyɛ mma wuú ajyɛ jɔ́ɔ ne mfwa Hɛrɔd aké, “Fyɛ mekpɔ́ Jɔn menwyaá bɔ́ɔ manaá Ɛsɔwɔ fa né gebagé nkpagene nana.”

<sup>9</sup> Mechó ɛwéna ɛpyɛ Hɛrɔd álá jɔ́ɔ, yémbɔ élé ji akele mé né mbe ushu ankéé bíí abi áchwɔ́ ɛpaá,

---

\* **14:3** Ɛlú wáwálé nnó: Filip alú mesɔ́ Hɛrɔd. Ji abá Hɛrɔdyas. Ɛbelege Hɛrɔd afere Hɛrɔdyas mendée Filip, abá.

ákágé sé nkane amáge kwóre mejóó wuú. Aké bọó bee ápye genó eyigé maá yimbọ ajọó.

<sup>10</sup> Ajye ásó mekpo Jón né mmu gepúgé denọ áchwọó ne ewú.

<sup>11</sup> Anérégé afyé ewú né gebagé nkpagene áchwó chyé maá yimbọ mendée, ase ajye chyé mbaá mma wuú.

<sup>12</sup> Ne baá utọó Jón áchwọó kpá genkwo jíí ajye níí. Ajye ágare Jisọs nkane epye ne Jón.

*Jisọs achyée délé bọó átá menyée*

*(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jón 6:1-14)*

<sup>13</sup> Jisọs awúgé abya negboné Jón, alyaa melu ewémbọ ajye kpe mmu ekpée ne baá utọó bíí, áfé né mbaá ayi álu bọmbọ, nnó ebwó ábẹ ewú ebwó ebwó. Yémbọ bọó awúgé nnó akpe ekpée ale jye, átané né umẹ malọ áke ne uka ákwọlege ji.

<sup>14</sup> Jisọs átanégé mmu ekpée, maṅkwó mapea mewaá, agé gejamégé bọó, ne meshwe akwó ji metọó gétúgé ebwó, apye ebwó atoó mbaá mameé ayi ebwó ábọ áméé.

<sup>15</sup> Ndere nkwale akwónege baá utọó bíí ajyé báne ji áké, “Ata bíí úfé ne mbaá yina alu eke mashwone, lyaá bọó bina ajye áná menyée né baá malọ ayi álu fa kwókwólé ányé.”

<sup>16</sup> Jisọs ashúú ebwó meko aké, “Ngé fọ ula bi ebwó ajye kéle menyée wó. Enyú ambọó chyége ebwó genó ányéé.”

<sup>17</sup> Baá utọó bíí áké, “Déwyaá lé ntó bred étáa ne meshuú épea fa, ye genó eyigécha gepó.”

<sup>18</sup> Jisọs aké ne ebwó, “Chwọge me ne éji.”

<sup>19</sup> Agaré gejamégé bọó bimbọ aké ájwólé né dambyanja, asé ntóo bred eyimbọ étáa ne meshuú

épeá, ape ame mfaánebuú achyεé matame mbaá Eσωω agyá éjí ubauba achyεé baá utóó bíí, nnó ákaré mbaá gejamégé bóó bimbó.

<sup>20</sup> Yéndemuú ányé ágbeé. Ne baá utóó bíí áke ányweré ayi álaá, ágbeé usá úfyáneupeá.

<sup>21</sup> Mpa bóó abi ányé menyεé yimbó mbógé alá gbεé f́ó ándée ne baá wó, ande ebwó ebwó álú delé bóó átáa.

*Jisós akε mfaá mekó manaá  
(Mak 6:45-52; Jón 6:15-21)*

<sup>22</sup> Epyégé mbó, Jisós aké baá utóó bíí ákpe ekpée ábó mbe áchyaágé gentoógé mewaá. Ji ala meso agare bóó nnó ebwó ákére né upú bwó.

<sup>23</sup> Anérégé mangaré ebwó nnó ákére, akwó afé mfaá mékwé jimbíí manemyε. Alu éwu jimbíí kpaá te nkwalé akwóné.

<sup>24</sup> Né gébé eyigémbó ekpée ewé ekpané baá utóó bíí éfé mé tete metóó nnyi. Mbyo ammyε ne ewu, apyεé ηgbannyi adoo ewu egbé ewé ne ewé.

<sup>25</sup> Elo né gejejégébí kpaá te dondo, Jisós ákéne mfaá mekó manaá manjyε báne ebwó.

<sup>26</sup> Baá utóó bíí áké ágéne nkane ji akéne achwó mfaá mekó manaá, efó ekwó ebwó matóó ákálege áwére aké “Meló ó ó, meló ó ó”.

<sup>27</sup> Ténéténé yimbó Jisós ajóó ne ebwó aké, “Elé me, gbarege matóó nyú, défoge.”

<sup>28</sup> Pita ashúú ji meko aké, “Ata mbógé nnó ele wó wáwálé pyε me ntó nshulé nke mfaá mekó manaá nchwó mbané wó.”

<sup>29</sup> Jisós aké ne ji, “Shulé chwó, ajóge mbó.” Pita atané mmu ekpée ashule nnyi aló mánkené mfaá mekó manaá manjyε báne ji.

<sup>30</sup> Ne nkane ágené mbyo nnyi ammye ne eshye, efɔ ekwó ji metóó ne alo manke mmu nnyi. Akalé áké, “Ata, poó me.”

<sup>31</sup> Jisɔs asá ebwɔ ténéténé yimbɔ agbaré ji, ajóó aké, “E é metóó ewé ofyeyé ne me elú dada, waá aké wɔ ɔbe ne dembyɔ né metóó.”

<sup>32</sup> Ebwó ákpégé né mmu ekpée, mbyo yimbɔ apwá.

<sup>33</sup> Efeyé ne bɔó abi álu mmu ekpée ánogé Jisɔs, ájóógé áké, “Wáwálé wɔ ɔlu Maá Esɔwɔ.”

*Jisɔs apye bɔó mameé átoó né Genésáret  
(Mak 6:53-56)*

<sup>34</sup> Bɔ Jisɔs ánerégé manchyaá gentoógé mewaá eyigémbɔ, ákwóné né melɔ Genesaret.

<sup>35</sup> Ne bɔó abi álu efeyé ákaá nnó gé Jisɔs na, álo meko né malɔ ayi álu né gebagé mewaá eyigémbɔ geko. Bɔó bimbɔ ákpá yé bɔó abi ámeé ako áchwó ne ebwó mbaá Jisɔs.

<sup>36</sup> Anɛ Jisɔs mmye nnó agó ebwó áta lé mano nkú jíí. Ne yéndémuú nemeé ayi ataá mano nkú Jisɔs atóó.

## 15

*Jisɔs agarege unó bi ukwene ante bɔó Jus áleré  
(Mak 7:1-13)*

<sup>1</sup> Bɔó Farasi ne anleré mabé Esɔwɔ fɔ átané Jerosale áfé mbaá Jisɔs ágíí ji áké,

<sup>2</sup> “Ulanó ne baá utóó bye ályaá mankwólégé unó bi ukwene ante sé áleré? Pe ebwó áshwónégé fɔ amu gefóó eyigé ukwene ante sé ájóó nnó esé dépyégé ne dényégé menyeyé.”

<sup>3</sup> Jis̄as awúgέ mb̄o ashuú εbw̄o meko aké, “Enyú ntó delyaá mabe ayi Εσω̄o aké débelégé, dela kwólé lé unó bi ukwene ante nyú álerége?”

<sup>4</sup> Desε ndere Εσω̄o aj̄oó nnó, ‘Nógé mma wye ne nte wye.’ Ne aj̄oó ntó nnó, ‘Mb̄ogé muú aj̄ogé mej̄oó mebo ne mma wuú yé elé ne nte wuú ábó manwá ji.’

<sup>5</sup> Yémb̄o né εgbé εwé nyú, dela gáre lé nnó, mb̄ogé muú abεgé ne genó εyigé ji akage poó mma wuú yeé εbéle nte wuú ne geji, ‘Agaré lé nnó anyé mé meno manchye geji mbaá Εσω̄o.’

<sup>6</sup> Apyεgemb̄o ab̄oó sé manleré enógé, apóó mmá wuú ne nte wuú manchyeé εbw̄o geji wó. Wyεmb̄o ne enyú desele mabe Εσω̄o ne gembya gétúgέ gepo εyigé ukwene ante nyú áleré.

<sup>7</sup> Enyú b̄oó dembwólé, Asaya muú εkpávέ Εσω̄o abó alu cho gébégé agaré nyá mekomej̄oó Εσω̄o atomé ne enyú nnó,

<sup>8</sup> “B̄oó bina ánógé me ne ubómeno, yémb̄o ánógé f̄o me né mmu mat̄oó bw̄o cháchá.

<sup>9</sup> Enógé εwé εbw̄o ánoge me elú detú, nénde ásele unó ukwene ante bw̄o álerege eké mabe ya.”

*Unó bi upye mekwaá alá bεé f̄o cho né mbε ushuú  
Εσω̄o  
(Mak 7:14-23)*

<sup>10</sup> Jis̄as akuú njuné b̄oó eniné mb̄o nechwó eta wuú, aké,  
“Wúge genó εyigé menkelege mangaré enyú ne kaáge nnó.

11 Unó bi upye muú alá beé cho né mbe ushuú Eṣṱwṱ, upó fṱ ebi ukpéne ji né meno, elé eyi getanege ji né meno.”

12 Jisṱs ajógé mbṱ baá utṱó bíí ake mmye afí ji agíí aké, “Ṭkaá nnó genó eyigé wṱ ṱṱṱ mbṱ gepye bṱṱ Farasi áṣṱ matṱṱ wṱ?”

13 Jisṱs ashuú ebwṱ meko aké, “Nte wa muú alu né mfaánebuú agoóge nye yéndé genṱṱ eyigé ji alá pṱéé wṱ.”

14 Dechyegé gemege nyú efwyale gétúgé bṱṱ Farasi bimṱ. Ebwṱ álú bṱṱ amṱ nónómé abi ajame abifṱ meti. Ne mbṱgé muú ayi amṱ anómé ji, ajame nte muú amṱ nónómé meti, ebwṱ ako ákwéne mmu gepyéé.”

15 Jisṱs ajógé mbṱ, Pita agíí ji aké, “Gáré esé ula nekanémejṱṱ eniné wṱ ṱtome na nnó, epṱfṱ unó bi ukpene muú né meno ne upyéé ji alá beé fṱ cho né mbe ushuú Eṣṱwṱ.”

16 Jisṱs aké ne ebwṱ nnó, Enyú ntó delú defṱṱ pṱ eké atṱ?

17 Enyú dekaá fṱ nnó, yéndégenó eyi gekpéne né meno gékoóge le né unṱ ne getané wṱ? Gejí gepyéé fṱ nnó muú ábé debadeba né mbe ushu Eṣṱwṱ.

18 Yémbṱ unó bi útánege muú né meno utanege ji né mmu metṱṱ, ubi ne upye ji abéé debadeba né mbe ushuú Eṣṱwṱ.

19 Elé né metṱṱ ne uféré uboubo utanege, ubi ne upye bṱṱ áwáne atṱ, ákwene malṱ, ánáne manáné tametame, ájo ejo, átenege ntésé gebyṱ, ne manchṱge mabṱ atṱ.

20 Gé unó bi upyéé muú alá beé fṱ cho né mbe ushuú Eṣṱwṱ na. Mbṱgé muú anyegé menyéé amu deba epyéé fṱ nnó ji ábége cho né mbe ushuú Eṣṱwṱ.

*Mendée ayi áfyéé metóó ne Jisós*  
(Mak 7:24-30)

21 Bó Jisós ályaá eféé, áfé né gebagé mewaá Tiya ne Sidón.

22 Ne mendée fò né geluage bóó Kanaan ajwólege né gebagé mewaá eyimbó, achwó báne Jisós anene ji mmye aké, “Mpyáne Devid, Ata ge me meshwe. Melo nchye akpe maá wa mmye, achyeye ji efwyale dóó.”

23 Jisós ashúú yéé ji meko wó, eféé ne baá utóó bíí ajóó ne ji áké, “Bú mendée yina ajye néndé achyeye esé efwyale ne mejóó.”

24 Ne Jisós aké, “Esòwò atò me nnó nchwó le mbaá bóó Isrèli abi álu éké magómheme ayi ánomé.”

25 Yémbó mendée yimbó achwó tó manó né mbe ushuú wuú anene ji mmye aké, “Ata poó me.”

26 Jisós ashúú ji meko aké, “Elómé fó nnó muú ase menyéé ayi baá meló ányé achyéé bóó mammye.”

27 Mendée yimbó ntó ashúú ji meko aké, “Ata elú wáwálé, yémbó bóó mammye ányéé uchòchògéré menyéé ebi utanegé mfaá ekpókpógélé ante bwó ukwene mme.”

28 Jisós awúge mbó, ashúú ji meko aké, “E, é, mma metóó ewé òfyéé ne me eja gé. Esòwò apye nyé genó eyigé wò òkélege.” Wye né gébé eyigémbó, Esòwò apye maá mendée yimbó atóó.

*Jisós apye gejamé gé bóó mameé átóó*

29 Bó Jisós ályaagé yéé eféé, ákoó né mapea géntóógé mewaá Galilí. Akwó mfaá mékwé ajwólé ka.

30 Gejamé gé bóó áchwó eta wuú ne ubwiré bó, bóó ame nónómé, bóó uchánchi, abi alá jógé mejóó



álá wuú, ne gejamégé bɔ́ mameé abifɔ́. Abelé ebwɔ́ mbɛ ushuú Jisɔ́s ne apye ebwɔ́ ako átoó.

<sup>31</sup> Bɔ́ bimbɔ́ álá mano mekpo fuú ndere ágené bɔ́ abi ábɔ́ álá jógé mejɔ́, ájɔ́ge abi ábɔ́ álá wuú, áwuú, bɔ́ uchánchi átoó, ubwiré úkéne ne abi ame nónómé ágene. Bɔ́ bimbɔ́ áféé Eɔ́wɔ́ ayi bɔ́ Isrɛli ánóge.

*Jisɔ́s achyéé délé bɔ́ ani menyéé  
(Mak 8:1-10)*

<sup>32</sup> Jisɔ́s akuú baá utɔ́ bíí ajɔ́ ne ebwɔ́ aké, “Meshwɛ apyéé me ne bɔ́ bina gé néndé ále mbɔ́ fa ndɔ́ eléé ne me ne nana ápó yéé ne genó eyigé ányéé. Nkélégé fɔ́ manlyaá ebwɔ́ ájyéé une mesa ekage muú bwɔ́ fɔ́ átɔ́ né meti.”

<sup>33</sup> Baá utɔ́ bíí ágií ji áké, “Fa né mashwɔ́ne ese degene mbɔ́ menyéé fɔ́ ayi ákwanegɛ njuné bɔ́ bina manyé né mbaá yina ayi melɔ́ elá épó?”

<sup>34</sup> Ne Jisɔ́s ágií ebwɔ́ aké, “Enyú dewyaá ntoó bred eníí eféé?” Ashuú ji meko áké, “Dewyaá ntoó bred ékénéama ne ukéké baá meshuú.”

<sup>35</sup> Eféé mbɔ́ ne Jisɔ́s agaré bɔ́ bimbɔ́ aké, “Jwólege mme.”

<sup>36</sup> Aségé ye ntoó bred eyimbɔ́ ékénéama ne ukéké baá meshuú bimbɔ́, achyéé matame eta Eɔ́wɔ́ gétúgé menyéé yimbɔ́. Agya ji ubauba achyéé baá utɔ́ bíí nnó ákáré mbaá bɔ́ bimbɔ́.

<sup>37</sup> Ebwɔ́ ako ányéé ágbeé ne gébége baá utɔ́ bíí ánywéré uba bi ulaá ugbeé usá ukeneama.

<sup>38</sup> Mpa ande abi anyéé menyéé yimbɔ́ álu bɔ́ délé aníí. Apaá fɔ́ andée ne baá melɔ́ wɔ́.

<sup>39</sup> Epyégémbɔ́, Jisɔ́s ate bɔ́ bimbɔ́ áwilé. Jimbɔ́ ajye kpe mmu ékpée afé né gebagé mewaá Magadon.

# 16

*Ekwɔ bɔɔ Farasi ne Sadusi ágii Jisɔs nnó aléré ebwɔ ufélekpa*

*(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)*

<sup>1</sup> Gébé eyigémbɔ, bɔɔ ekwɔ Farasi ne bɔɔ Sadusi áchwɔ mua Jisɔs áké, “Pyɛ ufélekpa ese dégé, manlere nnó Eɔwɔ ne atóme wɔ.”

<sup>2</sup> Yémbɔ Jisɔs ashuú ebwɔ meko aké, “Nkwale akwɔnégé nebuú né gelege deké bíí ulóme nyɛ geyá.

<sup>3</sup> Ne dondo akwɔnégé nebuú nshulégé goge, dansama aké apyɛé deké, ‘Manaá achwɔ kwé’. Enyú degɛgé nkane nebuú nélú dekaáge gefɔgé genó eyigé gechwɔɔ pyɛ, yémbɔ enyú dékaáge ula unó bi upyɛ mbɔ né gébé eyigé na.

<sup>4</sup> Enyú nɔyɛ eniné na debɔ, delu bɔɔ abi átií meso ne Eɔwɔ. Dekelege me nléré enyú ufélekpa, yémbɔ yé uma nlérégé fɔ, wɔyɛ lé ufélekpa Jona muú ekpávɛ Eɔwɔ ne me nlérege nyɛ enyú.” Ajɔɔgé mbɔ atané afé ji.

*Jisɔs akwelé baá utɔɔ bií mbeé nnó áse gébé ne yis bɔɔ Farasi ne bɔɔ Sadusi*

*(Mak 8:14-21)*

<sup>5</sup> Ne baá utɔɔ Jisɔs achyaá géntoógé mewaá afé egbé ewé né, ndere ájyɛ ájinte mamkpa brɛd.

<sup>6</sup> Ndere ebwɔ ájyɛé, Jisɔs ajɔɔ ne ebwɔ aké, “Sɛge gébé ne yis ekwɔ bɔɔ Farasi ne ekwɔ bɔɔ Sadusi.”

<sup>7</sup> Ebwɔ álɔ manɔjogé ebwɔ ebwɔ aké, “Ndɔfɔ ajɔɔgé mbɔ lé délá kpaá brɛd wɔ.”

<sup>8</sup> Jisɔs akaá genó eyigé ebwɔ ajɔɔgé ne agii aké, “E é metɔɔ ewé enyú defyɛé ne me elu dada. Ulannó enyú dejɔɔge mechó brɛd ayi enyu dela pó ne ji?

<sup>9</sup> Nnó enyú delu dekaá? Elúmbò eké dejinte nnó me nkaáge chyéé enyú menyéé. Tege nkane nselé ntoó bred éta nchyéé delé bò eta ányéé ne usá ebi ulaá.

<sup>10</sup> Ma tege ntó, ntoó bred ékénéama eyi nselé nya nchyéé delé bò eníí ányéé ne usá ebi ulaá.

<sup>11</sup> Enyú dekaá nnó me mbó njóógé f́ lé gétúgé bred ẃ? Góge me mmá nyware njóó nnó ségé gébé ne yis ekwò b́ó Farasi ne ekwò b́ó Sadusi.”

<sup>12</sup> Eféé mbò ne baá utóó bíí ákaá yé nnó ji abò ajóógé atome f́ lé ne yis ayi apye bred amuale. Ajóógé atome lé ne unó bi ekwò b́ó Farasi ne ekwò b́ó Sadusi álérege.

*Pita aké Jisós alu muú ayi Esòwò akwere ji elá gefwa*

*(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)*

<sup>13</sup> Ne Jisós alyaáge eféé, afé né gebagé mewaá Kaisaria Filipi. Akwónégé wye, agíí baá utóó bíí aké, “Ndé gefógé muú ayi b́ó ajóógé nnó me Maá Nte Mekwaá nlu?”

<sup>14</sup> Baá utóó bíí ashúú ji meko áké, “B́ó abifò ajóóge nnó òlu mewené Jón menwyaá b́ó manaá Esòwò, abifò áké òlu Elija ne abifò ntó áké òlu Jerimaya, elá pó mbò f́ ẃ, òkage be muú ekpávè Esòwò f́.”

<sup>15</sup> Ne ama gíí ebwó aké, “Yé enyú ambóó deké me nlu waá?”

<sup>16</sup> Ajóógé mbò, Simun Pita ashúú ji meko aké, “Wò òlu Muú yi Esòwò akweré ji elá gefwa, Maá Esòwò muú álu mebe yéndégébé”.

<sup>17</sup> Ne Jisós ashúú ji meko aké, “Simun maá Jón, galógáló alu ne wò néndé, mechó ewé òjóó mbò,

ákwaá fɔ wɔ, aleré wɔ éwú wó, elé Nte wa né mfaánebuú ne aleré wɔ.

<sup>18</sup> Ne ngarege wɔ nnó akamege etarave. Gébégé ntenegé nyε echomele bɔ́ ba, etarave ewena ne ebéé nebɔme. Ne negbo népó ne uto mampwɔ ewu.  
\*

<sup>19</sup> Ne nchyege nyε wɔ egbógóló né gefwa eyigé Eɔwɔ ágbárege. Ne yéndégenó eyigé wɔ ashyaá fa mme, ebyénnó Eɔwɔ ntó ashya mé né mfaánebuú ne eyigé wɔ akamégé fa mme ebyénnó Eɔwɔ ntó akamé mé né mfaánebuú.”

<sup>20</sup> Ne aji yé baá utó́ bíí etu nnó ékágé ágaré muú fɔ nnó ji ne alu Kras, Muú yi Eɔwɔ akweré ji elá gefwa.

*Jisɔs agaré efwyale wuú ne negbo níí  
(Mak 8:31–9:1; Luk 9:22-27)*

<sup>21</sup> Eféé ne Jisɔs aló mangaré baá utó́ bíí pópó aké, “Mbó manjye né Jerosale, eféé ákpakpa melɔ ne anó baá abi ápye ure Eɔwɔ ne ánleré mabé Eɔwɔ, ápye nyε me ngé gejamégé efwyale ne apyéε nyε bɔ́ áwá me. Yémbɔ ndɔ eléé ekwónégé Eɔwɔ abwege nyε me nkwilé né negbó.”

<sup>22</sup> Ajógémbɔ, Pita ase ji átɛné babá, alɔ manshule ji ndo aké, “Cha-o! Ata Eɔwɔ akamégé mechó ewéna epye eta wyε.”

<sup>23</sup> Yémbɔ Jisɔs aké ne Pita, “Kwilé me mbe ushu, danchɔmeló. Ɔgbéé me meti mampye genó eyigé Eɔwɔ akélege néndé oférégé unó nkane mekwaá, oférégé fɔ eké Eɔwɔ.”

*Meti efwyale ewé baá utó́ Jisɔs ábɔ́ mankwólé*

\* **16:18** Elú wáwálé nnó: Mabo ‘Pita’ mantene nnó etarave né mejóó Grek.

24 Jis̄s agáre yé baá utóó bií aké, “Yéndémuú ayi akélege mambé menkwólé wa, abó manjinte geme jíí akpá gekwa jíí nnó akame negbo mankwólé me.

25 Néndé yéndémuú ayi akélege mampoó geḡwá jíí ebyénnó aníige nyε geji, ne mbogé muú akamégé manchyεé geḡwá jíí getú ya, ebyénnó abo nyε geji.

26 Ndé nsá ayi muú ábóó, mbogé abege ne unó mme uko ne aníige geḡwá jíí? Ndé géfógé genó eyigé muú akágé chyεé mankworé ne geḡwá jíí.

27 Ngarege enyú unó bina uko néndé me Maá Nte Mekwaá nkerege nyε ne utó bi Nte wa Esowó achyεé me ne makiénné ya ne nchyεge nyε yéndémuú nsá wuú, ndere ji apyεé utóó.

28 Ngarege enyú wáwálé nnó, gentogé bóó álú mbó fáná, abi alá gbóo fɔ kpaá te ágene nyε ndere Maá Nte Mekwaá achwóó nyε mangbare gefwa jíí fa mme.”

## 17

### *Jis̄s akworé gefóó agenege mané mané (Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)*

1 Ndo ékéné ékógé, Jis̄s ase Pita, Jεmsi ne Jon menḡmo Jεmsi ákwó áfε né mfaá mékwé ájwólé ebwó ebwó.

2 Ne aké apéle Jis̄s akworé gefóó, ushu bií ugénege eké nésané ḡme ne mandeé jíí abwólé áshwánege mané mané.

3 Ebwó aké apéle, ágé nkane Mosis ebwó ne Elija ákwomé mbélépó ájóóge mejóó ne Jis̄s.

4 Pita ajóó ne Jis̄s aké, “Ata eló ndere esé délú fa. Mbogé akélege ntenege nyε enyú baá óto áléé fa, ama eta wyε, ama eta Mosis ne ama eta Elija.”

<sup>5</sup> Wyε nkane Pita alu jǎǎge mbǎ, áke ápéle gekó gefó pópó gégénége mané mané gékweré εbwǎ ako mme ne meko muú atané né mmu gekó εyigémbǎ aké, “Gége maá wa ayi mbwi metǎǎ na, metǎǎ εǎǎ me ne ji, wuúge ne ji.”

<sup>6</sup> Gébége baá utǎǎ bina áléé áwuú meko yimbo, εfǎ εkwǎ εbwǎ metǎǎ ákwé pyó ne mashu mme.

<sup>7</sup> Yémbǎ Jisǎs achwǎ ta εbwǎ ne ajǎǎ aké, “Kwilege mme défǎǎ sé.”

<sup>8</sup> Aké ápéle ágé sé muú yicha wǎ εkosé Jisǎs ji mbií.

### *Elia achwǎ me*

<sup>9</sup> Nǎere εbwǎ áshulege mékwé ájyεé Jisǎs áji εbwǎ εtu aké, “Dégarégé muú fǎ genó εyigé enyú dégené mbǎ kpaá te me Maá Nte Mekwaá akwilége né negbo.”

<sup>10</sup> Jisǎs áǎǎǎge mbǎ, baá utǎǎ bií áǎií yé ji áké, “Ulannó ánléré mabé εsǎwǎ áǎǎ áké Elia abó mambǎ mbe akere meso fa mme gemεge nnó Muú yi εsǎwǎ akwere ji εla gefwa achwǎ?”

<sup>11</sup> Jisǎs ajǎǎ aké, “Elú wáwálé nnó Elia abó mambǎ mbe achwǎ, akwyεé unó uko nnó ube cho.

<sup>12</sup> Yémbǎ ngárege enyú wáwálé nnó Elia achwǎ mé ne bǎǎ ákaá fǎ gefǎǎǎ muú ayi ji alu wǎ, ápyε gabo ne ji nkane εjií εbwǎ. Wyεmbǎ ntó ne εbwǎ áchyεge nyε Maá Nte Mekwaá εfwyale.”

<sup>13</sup> Εféé mbǎ ne baá utǎǎ bií bimbǎ álé kaá yé nnó mechó εwé ji abó ajǎǎǎge mbǎ, atome mbǎ lé ne Jǎn menwyaá bǎǎ manaá εsǎwǎ.

*Jisǎs apyε maá ayi améé gesasa atoo  
(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a)*

14 Εβώ άκέρégé meso ábané gejamégé βόό. Mende fά achwό tό mano mβε ushu wuú, anε ji mmyε aké,

15 “Ata, γε me meshwε, maά wa mende ameeé gesasa. Ne nemeé ενίνé mbά nechwεge ji εfwyale δόό. Népyεé ji akwene yéndégébé né mewε né gébé εyigéfά akwene né nnyi.

16 Ne nchwό ne ji mbaά baά utάό byε yέmbά άpulé nnό άpyε ji atoό meti εpό.”

17 Jisαs ashuú meko aké, “Ε é ενyú njye ενina delu untantamé βόό abi dela fyεé metάό ne Εσωά cháchά wό. Nkoge mbά metάό ne ενyú nnό? Mmage bé ne ενyú ndά ενίί ne défyεé metάό ne Εσωά? Chwόge me ne maά yimbά.”

18 Achwόgé ne maά yimbά Jisαs anyά melό nchwε yimbά atané ji mmyε. Wyε né gébé εyigémbά maά yimbά atoό.

19 Εwyágé Jisαs ne baά utάό bíί ála εβώ εβώ ne baά utάό bíί άgίί ji άké, “Ulannό ne εsé dépulé melό nchwε yimbά mambuú apwά?”

20 Jisαs ashuú εβώ meko aké, “Melo nchwε yimbά apwά ενyú mambú gétúgé metάό εwé défyεé ne Εσωά εlu dáda. Ngárege ενyú wáwálé nnό, metάό εwé défyεé ne Εσωά yé εbé elé ηénéηéné εke nyiné mbwé ngbon, dekage gáre mékwé εwéna nnό, ‘Kwilé fa cho né mbaά yicha,’ ne εkwilége. Ye genό gefά gepwάό fά ενyú mampyε.”

21 [Yέmbά Ενyú dékage buú gefógé melό nchwε yina wyélé mbάgé dénεge mmyε ne délyage menyεé kpékpé gétúgé depαré Εσωά

ne mmyεmenεne.] \*

*Jis̄as ama gare baá ut̄ó bíi ndere ji ágboó nyε  
(Mak 9:30-32; Luk 9:43b-45)*

<sup>22</sup> Bíi f̄ó ndere Jis̄as ne baá ut̄ó bíi alú melu εma né Galilíi, aj̄óó ne εbw̄ó aké, “Ela gachyεé áchyége nyε Maá Nte Mekwaá né amu b̄óó nchye.

<sup>23</sup> Awáne nyε ji ne nd̄o ελεέ εκw̄anégé Εσωw̄o apyε nyε ji akwilé né negbo. Jis̄as aj̄óógé mb̄o, baá ut̄ó bíi ála mesómé mesómé ndere áwuú mb̄o.”

*Jis̄as agáre mech̄o ηka makpo εcha upε Εσωw̄o*

<sup>24</sup> Jis̄as ne baá ut̄ó bíi áchw̄ó né melo Kapan̄om, ndere εbw̄ó álu εwu, ánselé ηka makpo εcha upε Εσωw̄o áchw̄ó bane Pita ágií ji aké, “Nnó menlere nyú achyεge f̄o ηka makpo εcha upε Εσωw̄o?” †

<sup>25</sup> Pita akame aké, “Achyεge.” Gébége ji ákere meso né mmu gepú, gemεgé nnó ánené meno, Jis̄as ab̄ó mé mbε aj̄óó ne ji aké, “Simun nwyaaá nkwe mangií w̄o. Nde uf̄óó b̄óó abi afwa mme ásele ηka makpo ne manka yif̄o εta bw̄ó? Ásele na le mbaá amb̄ó melo wa mbaá ankéé b̄óó?”

<sup>26</sup> Pita ashuí ji meko aké, “Ásele mbaá ankéé b̄o.” Aj̄oge mb̄o Jis̄as aké, “Mb̄o εbyennó baá amb̄ó melo áchyεge f̄o ηka makpo.

<sup>27</sup> Yémb̄o εsé dekélége f̄o nnó depyε mat̄óó ásó b̄óó abi. Shule né gentógé mewaaá, òηme εno wyε. Meshuí mbε ayi òb̄óó, néné meno wuú ògene nyε ηka wyε, εκwanεge machyεé ηka makpo ya ne εjye. B̄o εji òchyεé εta bw̄ó.”

---

\* **17:21** Ελύ wáwálé nnó: Melo ηwe εwéna εp̄óf̄o né mmú b̄o ηwe gekwene abif̄o. † **17:24** Ελύ wáwálé nnó: Nka makpo yina, elé ηka εyi yéndémuú Jus áchyεge nnó ákwyεge εcha upε Εσωw̄o.



# 18

*Ndé muú alú muú kpaá*

*(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)*

<sup>1</sup> Ewyá yéé wó, baá utóó Jisós ajyéé agíí jì áké, “Ndé muú ábéé muú kpaá né gefwa eyigé Esòwò ágbárege?”

<sup>2</sup> Jisós akuú maá fò kóó ayi alu eféé, achwógé apye jì aténe né metóómetóó baá utóó bíí.

<sup>3</sup> Ne aké, “Ngarége enyú wáwálé nnó muú ála kwòré abe éké mamane kóó wó, abe fò muú ayi anyé nye gefwage Esòwò.

<sup>4</sup> Nðere elúmbò, yéndémuú ayi ashulege mmye jì mme nkane maá yina ne abéé muú kpaá ayi apwóó amu né gefwa eyigé Esòwò ágbárege.

<sup>5</sup> Yéndémuú ayi akamege mampye galógáló ne mamane kóó nkane ayina né mabò ma, ebyennó ase mbò lé me.

*Mmuameno mampye gabo*

*(Mak 9:42-48; Luk 17:1, 2)*

<sup>6</sup> “Yémbò, yéndémuú ayi apyéé mamane kóó nkane ayina nnó apye gabo né geluagé bóó abi áfyéé metóó ne me elú galógáló nnó áshíí jì gekpékpé gé ntaá né geme áhímé jì né gentoógé ebéé mega.

<sup>7</sup> Meshwe apyéé me ne bóó mme yina gétúgé unó bi uténe ebwó ápyéé gabo. Unó bina ubò mampye, yémbò ebóó nye ne muú ayi aténe nte yifò nnó apyéé gabo.

<sup>8</sup> Mbógé ebwò wye, yélé geká jyé ne gétene wò nnó apyéé gabo, sò geji ófómé. Elú galógáló nnó okpe né geñwá gechúchúle ne nnó okpe né mewé ewé élá nómé gé ne upò menyammye bye uko.

<sup>9</sup> Ne mbɔgé dambɔ́nnnyi wye atene wɔ nnó ɔpye gabo, pwólé ji ɔfómé, élú galógáló nnó ɔkpe né genwá gechúchúle ne nnó ɔkpe né ntoné mewε ewé élá nómégé ne amé ápeá.

*Nekanémejɔ́ ɛgɔmɔmε ewé enomé  
(Luk 15:1-7)*

<sup>10</sup> “Sεge gébé, debyagé fɔ yéé muú ama né geluágé abi áfyéé matɔ́ ne me eké ambáné kɔ́. Néndé, makiénné bwó álu yéndégébé né mbe ushuú nte wa muú alu né mfaánebuú.

<sup>11</sup> Néndé Maá Nte Mekwaá achwó mamposó bɔ́ abi alá ákwɔlege depɔ́ré ɛsɔwɔ.

<sup>12</sup> “Desε nnó muú awyaá usaá magóhme úta ne éma enogé apyéé nnó? Mferé nnó ályágé ayi usaá uni meso nekuúneeni né mbyɔ mékwé afe akele ewé enomé kpaá té ágéne. Pɔ mbɔ?

<sup>13</sup> Akelégé ewu agεgé, ngarege enyú wáwálé nnó, abéé ne nechóchó dɔ́ né gétúgé εma ewé ji agené apwɔ áyi usaá uni meso nekuúneeni áyi ála no wó.

<sup>14</sup> Wyémbɔ ntó ne Nte enyú muú alu né mfaánebuú alá kélégé nnó yéé muú ama ánó né geluágé abi áfyéé metɔ́ ne me eké ambáné kɔ́.

*Jisɔs alere ndere muú abéé ne nte menme ayi apye ji gabo*

<sup>15</sup> Jisɔs afé mbe manlérégé aké, “Mbɔgé nte menme wye né εchomele bɔ́ ba apyεgé gabo εta wyéé, chó báné ji bíbí ɔpye ji akaá gyéé ayi ji apyéé. Mbɔgé akamégé nnó alu gyéé εbyennó dema se ate ndere aηme.

<sup>16</sup> Ne mbɔgé alá kamé nnó genó εyigé ji apyéé gélu gyéé wó, ‘se muú ama yé apea ɔkere εta wuu

nnó unó bi ɔjɔge ne ji bɔ́ ɔpea ye aléé ábé ndere bɔ́ nteṣé.’ \*

17 Ne mbɔ́gé ake ashya wye shyá nnó apɔ gyéé né genó eyigé ji apyéé, kpá mechó ewémbɔ cho ne ewu né echomele bɔ́ ba. Ne mbɔ́gé echomele epagé nnó ɔlu chó ne ji alá kámé wɔ, sege ji nkane muú ayi alá afyéé metɔ́ ne Ɛsɔwɔ wó ye eké mensele nkamakpo.” †

*Baá utɔ́ Jisɔs áwyaá ɛshye fa mme*

18 Jisɔs ajɔ́gé mbɔ́ aké, “Ngárege enyu wáwálé nnó yéndégenó eyigé enyú deshaá fa mme, ebyénnó Ɛsɔwɔ ashyaá mé geji né mfaánebuú. Ne yéndégenó eyigé enyú dekamégé fa mme ebyennó Ɛsɔwɔ ntó akamé mé geji né mfaánebuú.

19 Ne genó eyigé́fɔ eyigé mmage gáre enyú gelu nnó, yéndégébé enyú ápeá fa mme dekamégé meko ama mangíí Ɛsɔwɔ genó, dénegé mmye Nte wa muú alú né mfaánebuú achyege enyú geji.

20 Néndé yéndé mbaá yi bɔ́ ba ápeá ye aléé áchomé gé mbaá ama me ntó mbe ɛféé ne ɛbwó.”

*Jisɔs alere nnó déjinte gabo ayi ate aɲme ápyéé eta sé*

21 Pita achwó gíi yé Jisɔs aké, “Atá njíge mbɔ́ nte gabo ayi nte meɲme apyéé eta wa ndɔ eníí? Nnó kpaá te ndɔ ekeneama?”

22 Jisɔs ashuú ji meko aké, “Ngba, epófɔ ndɔ ekénéama, ɔ́bɔ́ manjíí ji nte usaá ndɔ uléé meso ɛfya né malu akeneama.

\* **18:16** Elú wáwálé nnó: Né melɔ ɲwe ewéna, ajɔ́ wye nkane asame né mmu ɲwe Deterɔnɔmi 19:15. † **18:17** Elú wáwálé nnó: Anselé nkamakpo ányéé nya bɔ́ upwɔ gétúgé eyigémbɔ bɔ́ ásele nya nnó ɛbwó álu bɔ́ ubee.

23 Me ngarege enyú mechó ewé gétúgé gefwa eyigé Eσωω ágbárege gélú eké abya yina. Mfwa fó abóó mankwólé bóó utóó bíí abifo áchwó ne bóó utóó bíí ányéé ji.

24 Ndere alo ula mankwólégé, bóó utóó bíí abifo áchwó ne muú utóó wuú ayifo ama ayi agbaré ji gejamégé nka eyi epwó amu.

25 Ne elé álá kaáge kwó ujwóó bíí ji anyéé mfwa yimbó, mfwa yimbó aké ákpó mende yimbó, mendée wuú ne baá ne yéndégenó eyigé ji awyaá nnó agé nka akwó ujwóó bíí.

26 Ajóóge mbó, muú utóó wuú yimbó abogéné mmye mme ne mbe ushu mfwa yimbó, ane ji mmye aké, 'Ata, nkpa geke jye, chyéé me gébé nkwóle nye ujwóó byéé uko.'

27 Apyégé mbó meshwe akwó mfwa yimbó metóó dóó alyáá ji nnó ajyéé akwóó gé sé ujwóó bimbó.

28 Yémbó, ndere muú utóó yimbó atané mbaá mfwa ajyéé dafye agé nte muú utóó ayifo ayi agbaré ji ekéké nka ewé elá pó yéé genó maméé ne nka eyi ji agbaré mfwa yimbó. Apye ji anyuá amu mmwólé aké, 'Chyéé me nka ya eyi onyéé.'

29 Nte menme yimbó abogéné mme ane ji mmye aké, 'Nte, chyéé me gébé nkwóle nye ujwóó bye!'

30 Yémbó mende yimbó akame wó. Tenétené yimbó afye mende yimbó né denó nnó akwó ujwóó bíí uko.

31 Gébégé bóó utóó mfwa abifo ágené mechó ewéna, metóó esó ebwó dóó ájye toó mfwa yéndégenó eyigé gepyéé.

32 Mfwa akuú muú utóó ayi mbó, ayi ji abó ajóó nnó akwóó gé sé ujwóó bi ágbarege ji nnó achwó. Achwóó gé, ajóó ne ji aké, 'Wó muú mebo yina, one

me mmye ngé wə meshwε, nlyaa gekpékpé gé ujwóó ebi ɔnyé me;

<sup>33</sup> ɔbó ɔlu mangé ntó nte menjme wye meshwε ndere me ngené wə meshwε, pó mbó?”

<sup>34</sup> Ne metóó εsó mfwa yimbó dóó ajóó aké áfyé mende yimbó né denó átulé ji kpaá te akwóle ujwóó ebi anyéé ji uko.”

<sup>35</sup> Jisəs ánérégé manjóó aké, “Wyεmbó ntó ne εβε nye ne Εsɔwɔ Nte wa muú alu né mfaánebuú. Mbógé ɔlá jinte gabo ayi nte menjme wye ápyéé ne metóó wyéé meko wó, Εsɔwɔ apyéé nye ne wə ntó wye ndere mfwa yimbó abó apyéé ne muú utóó wuú yimbó.”

## 19

### *Jisəs alerege depərə manwá neba (Mak 10:1-12)*

<sup>1</sup> Jisəs anerege manjóó depó εtire na deko, alyaa gebagé mewaá Galilií afé né gebagé mewaá Judiya achyaá εβεé Jodan.

<sup>2</sup> Gejamege bóó gekwóle ji. Apyε abi ámeé átoó.

<sup>3</sup> Ndere ji alú εwú, bóó Farasi fɔ áfé εta wuú mammua ji áké, “Nnó εbé εsé ekamé nnó mende awá neba ne mendée wuú né yénde eké mechóó?”

<sup>4</sup> Agíge mbó, Jisəs ashuú εbwó meko aké, “Elu wáwálé nnó enyú deku mé né mmu Εsɔwɔ nnó, té ula ulóó ebi Εsɔwɔ muú ákwyyéé nyá bóó, akwyéé εbwó, mende ne mendée.”

<sup>5</sup> “Getú εyigé na mende alyage nye mmá wuú ne nte wuú afé acho mmye ne mendée wuú εbwó ápea ákwé muú ama.

<sup>6</sup> Εβώ άπό sé βός άπεά nana, ála muú ama. Nðere ελύμβο βός abi Εσωω άχomé chónchó né neba ékágé muú akya nnó atyáa.”

<sup>7</sup> Βός Farasi abimbo ágíi ji áké, “Ulannó ne εβε Mosis εjόό εκέ mende akáge chyέέ mendée wuú mekpo ηwe manlere nnó awá neba ne akage lyaá ji?”

<sup>8</sup> Jisás ajόό ne εβώ aké, “Mosis akame nnó εnyú déwá neba ne andée nyú gétúgέ mekpo meto nyú. Yέmbο, εβο επόfό mbο gέbégέ Εσωω abόό mbe akwyέέ mende ne mendée.

*Jisás alérege depóre uló ne neba manwá  
(Mat 5:27-32; Mak 10:11, 12; Luk 16:18)*

<sup>9</sup> “Ne ngárege εnyú nnó, yendé mende ayi awáne neba ne mendée wuú, mbόgέ mendée yimbo álá kwe uló wό ne ajyεge ba mendée ayichá akwé mbο lé uló.”

<sup>10</sup> Baá utόό Jisás ájόό ne ji áké, “Εβεge nnó wyε mechό ulόό εwuεwu ne muú akáge wa neba ne mendée wuú, εlu chanéné nnó mende ábagé ye mendée cháchá.”

<sup>11</sup> Jisás ashuú εβώ meko aké, “Βός ako fό wό ákamégé manjwale ayi álá ábá neba wό. Ekose βός abi Εσωω achyέέ εβώ εshye ne ákáge jwale.

<sup>12</sup> Kágé nnó ábyέ ande abifό mpέ, abifό elé ákwaá ne ápyέέ εβώ álu mbο. Βός abifό ájwale wyεmbο εκέ mpέ gétúgέ utόό gefwa εyigέ Εσωω ágbárege. Βός abi ákamégé manjwolé ayi ála abá neba wό ájwolé.”

*Jisás ajé ambáne kόó  
(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)*

13 Bɔ́ fɔ́ áchwɔ́ ne baá bwɔ́ eta Jisɔs nnó anéré ebwɔ́ amu makpo anemmye mbaá Eɔwɔ́ ajé ebwɔ́. Baá utɔ́ bíí ányá bɔ́ bimbɔ́.

14 Yémbɔ́ Jisɔs ajɔ́ ne ebwɔ́ aké, “Lyáge ambánékɔ́ áchwɔ́ eta wa, ekagé dégbé ebwɔ́ néndé gefwa eyigé Eɔwɔ́ ágbárege gelú eyigé bɔ́ abi álu ndere baá bina.”

15 Ajógé mbɔ́, anere ammu né mekpo yéndé maá ajé ebwɔ́, anerege alyaá yé melu ewémbɔ́ afé.

### *Abya muú ŋka*

*(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)*

16 Bíí uma mende fɔ́ afé mbaá Jisɔs. Agíí ji áké, “Ménléré mbɔ́gé nkélege geŋwá eyi gélágé byéé, nde galógáló ayi mbɔ́ mampye?”

17 Agíge mbɔ́, Jisɔs ashúú ji meko aké, “Ułannó wɔ́ ɔ́gíge me genó eyi gelóme, Eɔwɔ́ mbií ne alú muú ayi alóme. Mbɔ́gé ɔ́kélege mambɔ́ geŋwá, nógé yé mabe Eɔwɔ́.”

18 Ne mende yimbɔ́ agíí Jisɔs aké, “Mabe ayi nde?” Jisɔs ashúú ji meko aké, “Ɔ́wáge muú, ɔ́kwége ulɔ́, ɔ́jogé ejo, ɔ́ténegé ntésé gebyó.”

19 Nógé nte wyéé ne mmá wyéé ne gbógé ne nte ménmé wyéé ndere ɔ́gboó ne geme jyéé.”

20 Ne mende yimbɔ́ ashúú Jisɔs meko aké, “Nlɔ́ mambélé mabé yina mako, ndegecha gelaá?”

21 Jisɔs ajɔ́ ne ji aké, “Mbɔ́ge ɔ́kelege mambɔ́ chó, gé genó eyi gélaá, chó kpoó yéndégenó eyigé ɔ́wyaá, ɔ́chyéé ŋka yimbɔ́ mbá ubya bɔ́, ne ɔ́béé nyé ne gefwa né mfaánebuú. Ɔ́pyegé mbɔ́, ɔ́chwɔ́ ɔ́kwólé me ndere maá utɔ́ wa.”

22 Mende yina awugé ndere Jisṓs ajṓó, alyaá afé meshwemeshwe ne mesómé néndé ji awyaá gefwa dṓó.

23 Ne Jisṓs ajṓó ne baá utṓó bií aké, “Ngárege enyú wáwálé nnó ejwerége ne muú ḡka akpe né gefwagé Eṣṓwṓ.”

24 Mmage gare enyú nnó elú wáwá nnó mpṓ mashwṓne áshwá né embú ábyamé ne nnó muú ḡka akpe né gefwagé Eṣṓwṓ ágbárege.

25 Baá utṓó bií áwúgé mbṓ matye mawa ebwṓ meno ne agige ate aké, “Ne ndé muú yi abṓ nyé geḡwá eyi gélagé byéé?”

26 Jisṓs ape ebwṓ domeé ajṓó ne ebwṓ aké, “Akwaá ákágé pye fṓ ufṓó unó bina, yémbṓ Eṣṓwṓ akage pye unó uko.”

27 Pita ashúú ye ji meko aké, “Gé esé delyaá unó sé uko dékwṓlege wṓ. Ndé nsá ayi esé débṓó nyé?”

28 Jisṓs ajṓó ne ebwṓ aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó, enyú abi dékwṓle me dejwṓlege nyé ntó ndere afwa mampáné depṓ né matoó áfyáneápeá ayi bṓó Israeli gébége Maá Nte Mekwaá ajwṓlége né geluṓ mamgbare gefwa jíí né mme meke.

29 Ne yémbṓ muú ayi alyaá upú, áḡmé, nte ne mmá, yé baá yé lé makṓó gétúgé alu menkwṓlé wa, abeé nyé ne bṓó ne gejamégé unó bi upwṓ amu. Ne Eṣṓwṓ achyege nyé ji geḡwá eyi gélagé byéé.

30 Yémbṓ gejamégé bṓó abi álú mbṓ mbe nana, meso gébé álaá nyé meso ne gejamé abi álú mbṓ meso nana ábeé nyé mbe.”

## 20

*Jisṓs atóó nekanémejṓó ampyéé utṓó né mekṓó*



*umpome*

<sup>1</sup> Jisws ama ajw aké, “Gefwa eyigé Esww agbárege gelú eké nekanémejw enina. Bíi uma mende fw afé ntone gesé dondo ajye kelé bw abi ájyé pye utw né mmu mekw wuú.

<sup>2</sup> Ajyge, bw abi ji abw mbe ágene akame nnó ji achyge yéndémuú ebw meno nka ewé yéndémuú anyéé mé né bíi uma ne agare yé ebw nnó ajye al utw.

<sup>3</sup> Kálánká eneéneama ekwónégé ama jyé dafye age bw abifw átene wye detú né ntóné gese.

<sup>4</sup> Ajw ne ebw aké, ‘Enyú ntó chogé depye utw né mmu mekw wa. Nchyge nye enyú genó eyi gepyé matw ágw enyú.’

<sup>5</sup> Abimbw áfé manjyé lw utw. Mbw mekw yimbw apyéé wyembw né metw nwómésé. Né kálánká eléé ama jyé pye wyembw.

<sup>6</sup> Genógé kálánká eta né nkwale mende yimbw ama jye né gese, ama gé bw áténé wye eféé detu. Agíí ebw aké, ‘Enyú dechw bíi bina detu, elw mbw?’

<sup>7</sup> Ashuú ji meko aké, ‘Muú fw ákuú esé nnó depye utw w.’ Aké ne ebw, ‘Enyú ntó choge depye utw né mekw wa.’

<sup>8</sup> “Nkwale akwónégé mbw mekw yimbw ajw ne mempelé bw utw bíi aké, ‘Kuú ampyéé utw bimbw ako áchw ne wchyé yéndémuú nka jíí. Bwmbw chyé bw utw abi álaá meso, ne abi abw mbe chyé ebw kwyakwya.’

<sup>9</sup> Ne bw abi abw áchw né kálánká eta né nkwale anyé wye meno nka ema ne abi áchww te dondo.

<sup>10</sup> Abi abw mbe áchwge áfere nnó ebw ányéé nye nka dw ápw abifw, yémbw ebw ntó anyé wye nka janja.

11 Ndere ebwó ásele ñka eyimbó álo manménégé áshuúlege mbóó mekóó ndo,

12 ajóge aké, ‘bóó abi ósele ebwó kwyakwya apye utóó lé né nchwaneké ama yémbó óchyeé ebwó meno ñka wye ndere esé abi dégene efwyale depyeé utóó bií kpógele né mmu gebábálégé ñmeé!’

13 Yémbó mbóó mekóó ashuú muú bwó ama meko aké, ‘Mejée wa me mfwale fí wó, wó. Ókame mansé ñka ndere yéndémuú anyéé mé né bií uma, epó mbó?’

14 Sè ñka jyéé wulege, membóó ne nke nchyege muú utóó ayi kwyakwya wye ndere nchyeé wó.

15 Nnó nlu gyéé mampye genó eyigé nkélege mampye ne ñka ya?’ Wa metóó esóó wó éle nlu muú ayi nchyege echye?’

16 Jisós anerege ajóó ye aké, “Bóó abi aña mbó gemé fina akwene nye mbya né meso gébé ne abi alu mbó mbya fina añaage nye gemé né meso gébé.”

*Jisós ama gáré mánáne alé nkane ji agboó nye  
(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)*

17 Ndere bó Jisós ákwóme ájyéé né Jerosale, ase baá utóó bií áfyaneápeá ebwó átené babá.

18 Ajóó ne ebwó aké, “Wuúge, esé dékwóme mbó déjyéé né Jerosale, ewu, áfyéé nye Maá Nte Mekwaá né amú anóó baá ampyéé ure Esówó ne ánléré mabé Esówó. Ebwó ajóóge nye nnó, me nkwe mpa, áwá me.

19 Ne áfyéé nye ji né amú bóó abi alá pó bóó Jus. Ebwó ájwyaáge nye ji, átulege nye ji ne utó ne áwóme nye ji né gekwa agboó. Yémbó, ndó éléé ékwónégé Esówó apyeé nye ji akwilé né negbo.”

*Dékpakpa né gefwagé Esówó  
(Mak 10:35-45)*

20 Wye né gébé eyigémbò, mendée Sebēdee afé mbaá Jisòs ne baá bíí ande ápeá, ató mano né mbe ushu wuú, agíí Jisòs nnó apóó ji.

21 Jisòs agí ji aké, “Ókélege ndé?” Ashuú ji meko aké, “Nkélege nnó, né meso gébé òjwólégé òke ògbarege gefwa jyéé òpye baá ba bina apea ájwòle ntó ne wò né malu enoge, ama né egbe ebwònye wye ne ayifò né egbe ebwòbe wye.”

22 Ne Jisòs ajóó ne ebwó aké, “Enyú dekage genó eyigé degígé mbò. Nnó enyú dekage nyú nyé ñkò efwyale ayi me nyuú nyé?” Aké, “É é, esé dekage.”

23 Akamege mbò, Jisòs ajóó ne ebwó aké, “Nkame wáwálé nnó enyú dékágé gé nyé efwyale nkane me ngené nyé, yémbò me fò ñjyaá bóó bi ájwòlege né ebwònye wa ne abi ajwòlege né ebwòbe wó. Malu yimbò alú élé ayi bóó abi Nte wa ajyaá me nnó ajwólé wye.”

24 Ne baá utóó Jisòs abi makpo áfya, áwúgé genó eyigé abi ápeá ápye, matóó ásó ebwó dóó.

25 Ne Jisòs akuú baá utóó bíí ako ajóó ne ebwó aké, “Enyú dekaá nnó afwa mme abi alá pò bóó Jus áselé utó bwo ápyéé yéndégenó eyi géjii ebwó metóó ne bóó bwo ne yé ákpakpa melò áwyaá utó bi ajóge mechó ne bóó bwo ébyé.

26 Ne ébégé fò mbò ne enyú. Yéndémuú nyú ayi akélege mambé muú kpaá abó mambé ménkpané defwé nyú;

27 yéndémuú nyú ayi akélege mambé menòmbé abò mambé eké mefwé nyú.

28 Wye nkane Maá Nte Mekwaá, ji achwóó fò nnó bóó ákpá ji defwé wó, achwó lé mánkpá bóó defwé nnó achye gemé jii mawené gejámégé bóó né

gabo.”

*Jisṓs apye bṓṓ amε nṓnṓmé apea ágene  
(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)*

<sup>29</sup> Jisṓs ne baá utṓṓ bií ályage Jeriko, gejamégé bṓṓ ákwṓlé εbwṓ.

<sup>30</sup> Wye né gébé eyigémbṓ, ande fṓ amε nṓnṓmé apea abṓ ájwṓlé né mapea meti. Nkane bṓṓ ájṓṓgé nnó Jisṓs ale koó ande bimbṓ áβεge áke, “Ata, Mpyáne Devid gé esé meshwe!”

<sup>31</sup> Bṓṓ bimbṓ ányá εbwṓ áke, “Kwεnege nyáme”, yémbṓ áβεé lé βεέge ne εshye áke, “Ata, Mpyáne Devid, gé ese meshwe.”

<sup>32</sup> Jisṓs awúgé mbṓ atené, akuú ye bṓṓ amε nṓnṓmé bimbṓ apea ágií εbwṓ aké, “Ndé genó dekelege me mpye eta enyú?”

<sup>33</sup> Ashuú ji meko áke, “Ata, dékelege nnó ṓpye esé dégene mbaá!”

<sup>34</sup> Meshwe akwṓ Jisṓs metṓṓ getúge bwṓ ne ata amε bwṓ. Ténéténé yimbṓ álṓ mángéné mbaá ne ákwṓlege ji.

## 21

*Jisṓs akpe né Jerosale nkane mfwa  
(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40; Jṓn 12:12-19)*

<sup>1</sup> Ndere Jisṓs ne baá utṓṓ bií álé kwṓkwṓlé ne Jerosale, ákwṓnégé Betfage melṓ εwé elu né mfaá Mékwé Olif. Jisṓs áfere baá utṓṓ bií makpo ápeá atṓ nnó ábṓ mbε.

<sup>2</sup> Ndere atṓme εbwṓ, ajṓṓ aké, “Chogé né maá melṓ ayi alu mbṓ enyú né mbε, ténéténé dégene nye maá géjuṓá eyigé áshíí ne maá wuú ne εgbe mmye. Kaáge dechwṓ me ne ubi.

<sup>3</sup> Ne mbogé muú agigé enyú ula bi dekage geji, garege ji nnó, ‘Ata ne akélege ubi.’ Tenétené yimbó, alyágé enyú dechwó ne ubi.”

<sup>4</sup> Ewéna epyembó nnó ebe wáwálé ndere muú ekpávè Èsòwò abò ajóó nnó,

<sup>5</sup> “Gare bóó Sayon nnó,

Gege mfwa nyú,

apò ne nepa,

ajwólé mfaá géjujá achwóó ne maá mbyene géjujá.” \*

<sup>6</sup> Baá utóó bimbó ájyégé ápye wye ndere Jisós agare ebwó.

<sup>7</sup> Achwógé ne géjujá yimbó ne maá etá Jisós, áfere mandeé bwó ágyaá ubi meso ne Jisós akwò ajwólé mfaá.

<sup>8</sup> Ne gejamégé bóó abi álu eféé ágyaáge mandée bwó né meti. Abifó ásórege uwó mámé ágyaáge ntó né meti nnó Jisós akoó mfaá. †

<sup>9</sup> Gejamégé bóó ájyéé mbé abifó ákwólege meso ne Jisós alu metóó metóó. Ebwó ako álo mankálégé áke,

“Matame mábé ne mpyáne Dεvid!

Mejé ebé ne muú ayi achwóó né mabò Ata.

Matame mábé ne Èsòwò muú alu né mfaánebuú eniné mfaá mfaá!”

<sup>10</sup> Wye ndere Jisós akpené né Jerosale, melò meko enyigé tegétege ne bóó álo mangígé áké, “Acha muú ayi achwóó mbò waá ye?”

---

\* **21:5** Elú wáwálé nnó: 1. Sayon elé melò Jerosale. 2. Gébégé bò Jisós, afwa ájwòlege lé né mfaá mpò mekagala ne ákene. Ubya bò ne ukene mfaá ujuna. † **21:8** Elú wáwálé nnó: Ge na ne bóó Jus apye manse muú kpaá ne enoge.

11 Ne gejamégé bɔ́ abí akene ne Jisɔs ashuú meko aké, “Elé Jisɔs muú ekpávé Eɔwɔ ayi atané né melɔ Naseret né gebagé mewaá Galilí.”

*Jisɔs abú bɔ́ bi ákpóó unó né mmu echa upɛ Eɔwɔ  
(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jɔn 2:13-22)*

12 Ne Jisɔs akpégé né melɔ Jerosale akpɛ né mmu dachi echa upɛ Eɔwɔ, abú bɔ́ bi ákpóó ne abí áname unó. Atyá makpókpógélé bɔ́ abí ákɛne gesegé manka mankwɔré ne malu ujwólé bɔ́ ako abí ákpóó upwine melɔ ebi ápyɛ upɛ Eɔwɔ ne ubi.

‡

13 Nɔ́ɛre Jisɔs apyembɔ, agare ebwɔ aké, “Asa né mmu ηwe Eɔwɔ nnó, Eɔwɔ aké, ‘Gepú ya eyíge bɔ́ áchómege wye mamfɛé me ákuú nyɛ geji nnó gepúgɛ mmyemenene.’ Yémbɔ enyú débwalé géjí gelá melu ewé ánjó ábige wyé!”

14 Nɔ́ɛre ji alú né mmu echa upɛ Eɔwɔ, bɔ́ amɛ nónómé ne abí ubwire áfé eta wuú. Apyɛ ebwɔ ako átoó.

15 Anɔ́ baá ampyɛé upɛ Eɔwɔ ne ekwɔ anlɛre mabɛ Eɔwɔ ágé ukpékpé unó bi Jisɔs apyéɛ ne áwú ntó nɔ́ɛre baá melɔ ákalege né mmu echa upɛ Eɔwɔ, nnó matame mábé ne mpyáne Devid. Awugé mbɔ matɔ́ ásɔ ebwɔ.

16 Agí Jisɔs áke, “Ɔwuú mbɔ genó eyigé baá melɔ ájógɛ?” Jisɔs ashuú ebwɔ meko aké, “Eɛh nwu, nnó enyú délu danjú genó eyigé asame né mmu ηwe Eɔwɔ? Asá wye nnó; Ɔlɛré baá melɔ ne abí álu maka amu nɔ́ɛre áféɛge wɔ’.”

17 Jisɔs ajógɛ mbɔ alyá ebwɔ afé né melɔ Betani ajoyɛ bele ewu.

---

‡ 21:12 Elú wáwálé nnó: Gepwine melɔ gélú getu eyigé bɔ́ Jis apyɛ upɛ mbaá Eɔwɔ.

*Jis̄as alw̄eré gen̄óoge fig gégbó  
(Mak 11:12-14, 20-24)*

18 Bií uyyágé, dondo gemua mme, ndere Jis̄as ab̄ó mankeré meso né Jerosale, akwónégé meti mesa aló mamye ji.

19 Agé gen̄ó eyigé akuú nnó fig né egbé meti. Afé wye nnó waá agene umpomé f̄ó wyéé, yémbó yeé géma age w̄o ekosé bya ubíubi. Jis̄as aj̄ó ne gen̄ó eyigémbó aké, “Te mme abyéé, w̄o ɔmagé w̄ó sé umpomé.” Ténéténé yimbó gen̄ó eyigémbó gewanjésé gégbó.

20 Ne baá ut̄ó Jis̄as ágégé mbó ála mano mekpo fuú, ágige ate aké, “Gen̄óge fig eyigé na gégbó mbó wáwá ndé?”

21 Ne Jis̄as ashuú ebw̄ó meko aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó, mb̄ógé enyú defyégé mat̄ó ne Es̄ow̄o ne déla p̄ó ne dembȳo né eshye ewe ji awyaá, dépye nye unó nkane me mpyéé mbó ne gen̄óge fig, yé ebé lé ebi upw̄ó bina dépye nye ubi. Dékage j̄ó yé ebé lé ne mékwé ewéna nnó, ‘Táné fa ɔjyé ɔkwé né mmu ebéé mega’, Es̄ow̄o apye wye nkane enyú déj̄ó.

22 Mb̄ógé defyégé mat̄ó nyú ne Es̄ow̄o ne dégige yéndégenó né mmyemenene achyege nye enyú geji.”

*Agii Jis̄as mbaá ayi uto bi utané  
(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)*

23 Jis̄as akeré né mmu echa upe Es̄ow̄o, akpégé mmu aló manleré b̄ó mekomej̄ó Es̄ow̄o. Ndere alérege an̄ó baá abi ápyéé upe Es̄ow̄o ne ákpakpa melo áchw̄ó báne ji, agii ji áke, “Ndé uto ebi ɔwyaá mampye unó bina? Waá achyéé w̄o uto ubi?”

24 Jisəs ashuú ebwó meko aké, “Me ntó nwyaá awa nkwé mangíí enyú, deshúgé me meko me ngarége enyú uto ebi me nwyaá ne mpyéé unó bina.

25 Waá achye Jɔn uto manwyaá bɔ́ɔ manaá Ɛsɔwɔ, Ɛsɔwɔ waá akwaá?” Jisəs ágiígé mbɔ álɔ manyége mbeé ne ate áké, “Dejógé mbɔ nyε nnó? Ɛbεge dejógé nnó élé Ɛsɔwɔ ne achyéé Jɔn uto bi, agige nyε esé aké, ‘Ulannó ne delá kamé mekomejɔ́ wuú wó?’

26 Yémbɔ mbógé déjoge nnó ‘Akwaá ne áchye’ ebyénnó dekelege bɔ́ɔ bina mpa. Nendé, yéndémuú abó akaá nnó Jɔn alu muú ekpávé Ɛsɔwɔ wáwálé.”

27 Ɛpye ebwó áshú lé Jisəs meko aké, “Ɛsé dékaá fɔ́ muú ayi achyéé Jɔn uto wó.” Ne Jisəs ashuú ntó ebwó meko aké, “Yé me ntó ngáregé fɔ́ enyú muú yi achyé me uto ne mpyé unó bina.”

*Jisəs ató nekanémejɔ́ mende fɔ́ ne baá bií apeá*

28 Ne Jisəs aké, “Enyú déferé mbɔ nnó ne mechó ɛwéna? Mende fɔ́ abó alu, awyaá baá ande makpó apea. Bií uma ákuú ayi mbε, ajɔ́ɔ ne ji aké, ‘chó pyε utɔ́ɔ ne mekɔ́ɔ fina.’

29 Ne maá yimbɔ ashuú ji meko aké, ‘Njyéé fɔ́’ yémbɔ ɛwyáge akwɔré metɔ́ɔ wuú afé.

30 Mende yimbɔ afε mbaá ayifɔ́ ajɔ́ɔ wyεmbɔ ne ji. Ajógé mbɔ maá yimbɔ akamé aké, ‘Ata njyε.’ Yémbɔ ajyéé ji wó.

31 Jisəs ajógé mbɔ, aké, gárege me, né baá bina makpo apea, ayi ndé áwuú meko ntε wuú?” Ashuú ji meko aké, “Élé ayi mbε” Ɛfεé mbɔ Jisəs agaré ebwó aké, “Mengarege enyú wáwálé nnó bɔ́ɔ abi álú bɔ́ɔ abo nkane ansélé ŋka makpo ne andée eno, ábɔ́ɔ



nyε mβε αγε meti wáwá mamkpe né gefwa εyigé Εσωω ágbarεge άpwω εnyú abifó.

<sup>32</sup> Néndé Jón menwyaá bóó manaá Εσωω achwó nya εta nyú bóó Isrelí ako aleré εnyú ndere muú abóó mambelé geηwá jii ndere Εσωω akelege, ne εnyú dekamé meko wuú wó; yémbó anselé ηka makpo ne andée εno ne ákamé meko wuú. Ne yéé gébégé εnyú dégené mbó na, εnyú deti fó meso ne gabo nyú dekamé meko wuú wó.”

*Nekanémejóó bóó uségé ne mbóó mekóó  
(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)*

<sup>33</sup> Jisós ama ajóó aké, “Wuúge nekanémejóó εniné fó”, “Muú fó awyaá nya mekóó wuú, απε unóó εbi ákuú vine, ásele umpome bií mampye mmóó, anó gebame agyaá εwú mme, achó εmbu akwyéé εwú chánéné nnó áké áηámege umpome εbimbó manaá makpéné wye. Atene ntó maá εnyoη nnó membamé mekóó ajwólégé wye. Ase bóó uségé afyé wye. Apyégé mbó, atané afé nekε né meló fó.

<sup>34</sup> Gébé gekwónégé εyigé akyéé umpome vine εbimbó mbóó mekóó ató baá defwé bií nnó ájye áse εbií umpome vine mbaá bóó uségé bimbó.

<sup>35</sup> Baá defwé bimbó akwónégé né mekóó, bóó uségé ágbaré εbwó, átulé ama, áwá ama, ne átó ayifó ne mataá.

<sup>36</sup> Apyégé mbó, mbóó mekóó yimbó ama tó baá defwé abifó, abi ajamé apwóó abi mβεmβε. Ne bóó uségé bimbó άpye ne baá defwé bimbó wye nkane άpye ne abi mβε.

<sup>37</sup> Ne kwyakwya, achwó fére maá wuú ató, ajóó aké, ‘Agεgé nyε maá wa membóó yé εbé nnó áchyεge nyε ji énoógé.’

38 Yémbò bɔ́ uségé bimbò, ágégé maá awuú nkane achwɔ́, ájɔ́ ne ate áké, ‘Gége menyéé geteé mbɔ́ mekɔ́ na, chwóge déwá ji, ji ne alú muú ayi anyéé nye geteégé mekɔ́ ewéna, chwóge dewá denyé geteé jíí!’

39 Apyégé ji áfomé meso gébámé áwá.

40 “Jisɔs anérégé mantó nekanémejɔ́ eniné na, agíí ákpakpa bɔ́ Jus abi ji agarege ebwɔ́ makamejɔ́ ayina aké, déféré nnó mbɔ́ mekɔ́ yimbò akerégé meso né neke níí, apye nye nnó ne bɔ́ uségé bimbò?”

41 Ashuú ji meko aké, “Akerégé meso, apye nye bɔ́ nchye bimbò ágbo negbo nebo. Achyéé mekɔ́ ewémbò mbaá bɔ́ uségé abi cha, abi áchyege nye ji ebí umpome vine yéndé gébégé mbwe.”

42 Ajógé mbò, Jisɔs agíí ebwɔ́ aké, “Nnó enyú délú danjú genó eyige ásamé né mmu ηwe Eɔwɔ́? Asa wye nnó, ‘Ntaá eniné antené upú ashyaá nnó nélómé, néni ne nélaá menɔ ntaá ayi ágbaré ekwɔ gepú. Ata ne apye nnó ewú ebe mbò, ne elu gekpekre genó né ame se!’

43 “Ndere elúmbò, me ngarege enyú wáwálé nnó, enyú débéé nye sé bɔ́ bi Eɔwɔ́ ágbárege gefwa ne enyú, ala gbaré nye lé ne bɔ́ abi ákwɔre matɔ́ bwɔ́ ákwane mambe bɔ́ gefwage Eɔwɔ́.”

44 [Ne yéndémuú ayi akwene mfaá ntaá eníne na, akɔrege nye, yéndémuú ntó ayi ntaá enína nekwene ji mmye nechogéré ji yilé yilé.]

45 Anɔ́ baá abi apye ure Eɔwɔ́ ne bɔ́ Farasi áwuúgé ndere Jisɔs atomé maka mejɔ́ yimbò, ákaá nnó ájɔge mbò lé ne ebwɔ́.

46 Akelé meti mampye ji, yémbò áfɔ́ nyá ge-

jamégé bós abi álú εφέε, néndé yéndémuú áσε Jisós nnó alu muú εκράvé Εσωω.

## 22

### *Nekanémejós επαά neba*

*(Luk 14:15-24)*

<sup>1</sup> Ne Jisós ama τό εβωó nekanemejós ενiné fó aké,

<sup>2</sup> “Gefwa εyigé Εσωω άgbárege gélú εκé nekanémejós ενiné na. Mfwa fó akpomé mmye mampye επαά nebane maá wuú ayi mende.

<sup>3</sup> Mfwa yimbó anérégέ, ató baá defwε bií nnó ájye ákú bós abi ji agaré mé nnó achwó επαά ελο, yémbó ye muú ama achwó wó.

<sup>4</sup> Mfwa yimbó ama kéré ató baá defwé abi fó aké, ‘chóge dégáre bós abi me mbó nlóó nnó nwá mpó mabó, ntyéé εβωó menyéé melóméló, nkwyéé yéndégenó. Áchwó wáwá, áwyagé επαά echwóó ελο!’

<sup>5</sup> Yémbó bós bimbó áσε yé ewémbó εκέ genó wó. Afé ápye lé depó debwó εtiré cháchá. Abifó áfé makóó bwó, abifó áfé ne upú use bwó.

<sup>6</sup> Ne abifó άgbaré baá defwε mfwa átulé εβωó εke menya, áwá.

<sup>7</sup> Ápyégémbó, metóó εσό mfwa yimbó, ató bós bee bií ájye wá bós abi áwané mbó baá défwε bií, ne áσο ntó meló bwó.

<sup>8</sup> Ne agaré yé baá defwé bií aké, ‘Eπαά wa echwóó lo, ne bós abi me nene álere nnó ákwane fó mambé bós abi áchwóó επαά wa wó.

<sup>9</sup> Chóge né mati mako, kuúge yéndémuú ayi dégéne nnó áchwó επαά.’

<sup>10</sup> Ne baá defwé bií mbó áfé ápyéε wyε nkane ji ajóó. Ákuú yéndémuú ayi εβωó άgené, abi aboabo

ne abi álóáló achwó. Kpaá te gepúgé neba gegbeé ne bɔ́.

<sup>11</sup> Ne gébégé mfwa yimbɔ akpené mmu mangé bɔ́ abi anené ebwó epaá, agé mende fɔ ama ayi ala fyε ndée neba eyi ekwané mbaá epaá ewémbɔ wó.

<sup>12</sup> Agii ji aké, ‘Mejeé wa, wɔ ɔpyéé nnó ne ɔkpené fa ne ndée eyi ela ekwané mbaá epaá ewéna wó?’ Ne mende yimbɔ ala bɔmbɔ.

<sup>13</sup> Epye mfwa agaré bɔ́ abi áne ne aηkéé né epaá aké, ‘pyége ji déwé uka ne amu, debwεé ji défómé dafyε né melu ewé empinya gemua elu wyε. Eféé mbɔ ne bɔ́ álilí nye ányéé maηéne.’ ”

<sup>14</sup> Jisɔs anérégé mantó nekanémejɔ́ eníné na, aké, “Eɔwɔ akúu gejamé gé bɔ́ yémbɔ abi ji ajyaá jaá wó.”

*Agii Jisɔs mechɔ ηkamakpo*

*(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)*

<sup>15</sup> Ewya yé wó, bɔ́ ekwɔ Farasi fɔ́ abi awuú genó eyigé Jisɔs ajógé, atane ájyεé gbáre geju ákélege meti ewé ebwó ápye ne Jisɔs akwe nekwené meno.

<sup>16</sup> Ebwó ako ákamé meko ama, átó baá utɔ́ bwó choncho ne bɔ́ ekwó Herɔd, nnó ájyε ágii Jisɔs nkwé. Ajyégé áké, “Ménleré, esé dékaá nnó wɔ ɔlu muú ayi ɔjógé wáwálé, ne ɔlerege bɔ́ unó ndere Eɔwɔ akélege wáwálé, ɔfɔ́ fɔ́ ame bɔ́ néndé, ɔsélé fɔ́ nnó muú ayifɔ́, aηea geme apwɔ ayifɔ́.

<sup>17</sup> Nnó esé delú chó manchyεgé ηkamakpo mbaá mfwa Rom waá déchyégé fɔ́? Garé esé genó eyigé wɔ ɔfere nnó gelú chó.”

<sup>18</sup> Yémbɔ Jisɔs akaá uféré uboubo ebi úlú ebwó metɔ́. Ne epye ji aké enyú bɔ́ dembwɔle bina, “Ndé enyú dépénege me mataá?”

<sup>19</sup> Lerege me gefɔ́gɛ ɲka eyi dechyege ɲkámakpo.” Aléré ji, ase agbaré.

<sup>20</sup> Agíí ebwó aké, “Mekpo wá na, ne mabɔ waá na ásamé né ɲka eyi?”

<sup>21</sup> Ashuú ji meko áké, “Élé mekpo mfwa Rom ne mabɔ mií.” Eféé ne Jisɔs agaré ebwó aké, “Chyéége yé mfwa Rom genó eyi gélú ejíí. Ne chyege ntó Esɔwɔ genó eyi gélú eyi Esɔwɔ.”

<sup>22</sup> Awuúgé meko ayi Jisɔs ashuú ebwó byɔ uwɔ ebwó mmu ályaá ji áfé.

*Agíí Jisɔs nkwé mechɔ mankwile né negbo  
(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)*

<sup>23</sup> Wye né bíí bimbɔ, bɔ́ ekwɔ Sadusi fɔ́ áchwó mangíí Jisɔs mechɔ. Ebwó abi na álu bɔ́ abi ákame nya nnó muú agbogé, akwilége sé né negbo. Agíí ji áké,

<sup>24</sup> “Ménleré, ebé Mosis eké mbɔ́gé muú abagé mendée ne agboge ayi ála pó ne maá, menmo áwuú abó manse mendée yimbɔ ukwi nnó ábyé́gé baá ábé lé né mabɔ ami mewené menmo yimbɔ.

<sup>25</sup> Ebó epye nyá nnó, áɲmó fɔ́ ákénéama abi ande álu. Ayi mbe abá mendée, agboó alya ji yé maá apó, ayi akwɔlege ase mendée yimbɔ ukwi,

<sup>26</sup> menmo yimbɔ ntó agbo yé maá abyéé ne mendée yimbɔ wó. Wymbɔ ne epye ne ayi agbeé makpo aléé kpaá te ebwó ákénéama ágbó ako.

<sup>27</sup> Kwyakwya, mendée yimbɔ ntó agbó.”

<sup>28</sup> Nɔ́ere elúmbɔ, agíí Jisɔs áké, “Élé mendée yina abané mbɔ ebwó ako, gébé eyigé Esɔwɔ apye nyɛ bɔ́ ákwilé́gé né negbo, mendée yina abéé nyɛ ayi waá?”

29 Jisṣ ashuú ebwó meko aké, “Enyú délu gyéé dṣó né nkwé ayi dégií, néndé dékágé fṣ mekomejṣó Eṣṣwṣ ne utó bií.

30 Débó mankaá nnó, gébégé Eṣṣwṣ apyegé bṣó ákwilé né negbo, ábáné fṣ neba ne átuú fṣ andeé neba, ábéé eké makiénné Eṣṣwṣ né mfaánebuú.

31 Ne gétúgé mechṣ bṣó abi ágboó meso gébé Eṣṣwṣ apye nyé ebwó ákwilé né negbo, nnó délu dankú genó eyigé Eṣṣwṣ ajṣó atome ne ukwene ante abi agboó me? Ajṣó aké,

32 ‘Me nlu Eṣṣwṣ ayi Abraham, ne ayi Asek ne ayi Jakṣb ánógé.’ Ewéna eléré nnó Eṣṣwṣ apye bṣó ákwilé né negbo néndé ji apó fṣ Eṣṣwṣ awuú bṣó alu ayi bṣó abi álu abe.”

33 Gejamégé bṣó abi álu efeé áwúge ndere ji ajṣó mbṣ, byṣ uwṣ ebwó mmu né gefṣó eyígé Jisṣ alérege unó.

### *Ebé ewé epwṣ mabe mako*

*(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)*

34 Bṣó ekwṣ Farasi áwuúgé nnó genó eyigé Jisṣ ajṣó ne bṣó Sadusi gépye mano ágbṣ bṣó ekwṣ Sadusi, ágbaré geju mankelé meti ewéchéá nnó ágií Jisṣ nkwe.

35 Ne muú bwṣ áma ayi ákaá mabe Mosis dṣó, áfé mamua Jisṣ.

36 Agií ji nkwe aké, “Ménleré, ndé ebé Mosis ewe eṣeá epwṣ mabe jií mako?”

37 Jisṣ ashuú ebwṣ meko aké, “Ebé ewé eṣeá epwṣ mabe Mosis ako elé ewé ejṣó nnó, ‘Gbógé ne Ata Eṣṣwṣ wyéé ne metṣó wyéé meko, ne mendoó wyéé meko ne uféré byéé uko.’

38 Ge menṣ ebé ayi aṣeá apwṣ mabé mako.

<sup>39</sup> Ne εβέ εwέ εμα kwóle elu wye eké εwέ mbe ne εjós eké, ‘gbógé ne nte ménmé wyeé ndere ogboó ne gemε jyεέ.’

<sup>40</sup> Mabé ayi na apeá ne ágbaré yéndégenó, εyigé Εσωω akεlege nnó bós άpye ndere Mosis ne bós εκpávέ Εσωω ásamé.”

*Muú ayi Εσωω akweré ji εla gefwa alu maá waá?  
(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)*

<sup>41</sup> Ndere bós ekwó Farasi álú melu εma ne Jisós, agii εbwó nkwé áké,

<sup>42</sup> “Enyú defere nnó ne Kras, Muú yi Εσωω akweré ji εlá gefwa, ji alu maá waá?”

Ashuú ji meko áké, “Alu mpyáne mfwa Devid.”

<sup>43</sup> Ajósge mbó Jisós agii εbwó aké, “Mbógé ji alu mpyáne Devid, εpye nnó ne Mendoó Ukpea εpyεé nyá mfwa Devid akuú ji nnó Ata? Néndé aké,

<sup>44</sup> ‘Ata Εσωω ajós ne Ata wa aké, jwólé fa né εgbé εbwónyε wa né gelúsge ένógé kpaá te mpyεé bós mawámé byéé álaá eké mboó genós ayi onérege uká byéé mfaá.’

<sup>45</sup> Ne mbógé Devid akuú Muú yi Εσωω akweré ji εlá gefwa nnó Ata, εpyéembó nnó ne ji amáge bé mpyáne wuú?”

<sup>46</sup> Agíge mbó, yé muu ama ayi akáge shuú ji meko apó. Eló né gébé εyigémbó, ojyé mbe, yé muú ayi ama mua mangii ji nkwé apó.

## 23

*Jisós akwelé baá utós bii mbeé nnó ekage áse  
gepógé Anleré mabe Εσωω  
(Mak 12:38, 39; Luk 11:43, 46; 20:45, 46)*

1 Ne Jis̄os aj̄óó ne gejamégé b̄óó bi álu eféé chóncho ne baá ut̄óó bií aké,

2 “Anleré mabε Es̄ow̄o ne b̄óó ekw̄o Farasi ne ab̄óó manleré mabé Es̄ow̄o.

3 Gétú eyíge na, débó mankwólégé ne mampyégé yéndégenó eyigé ebw̄ó álérege chánéné. Yémb̄o, enyú dékwólégé f̄ó gep̄oge bw̄ó, néndé álérege mabε Es̄ow̄o ayi ebw̄ó ámb̄óó alá nógé áji.

4 Awéle matuú ayi án̄óó ánérege b̄óó né makpo, yémb̄o átárégé f̄ó yéé ebw̄o bw̄ó nnó ápoó ebw̄ó ákpá áji.

5 Apyéé lé dep̄aré Es̄ow̄o deko nnó b̄óó ágé, áféégé ebw̄ó. Péége yé ndere ebw̄ó ápye unó bi ásamé mekomej̄óó Es̄ow̄o né mmu uñeage ne áwelé né mampwé ne ulóó amu bw̄ó. Afyéé ntó b̄o nku abi áwyaá machagele matyεé matyε né mano.

6 Ebw̄ó ágb̄óó manjyágé ulúó énogé né mapaá ne áma ájyaá ntó malu aló aló né mmu macha mmyemenene ájwólege wye.

7 Ebw̄ó ágb̄óó ntó nnó b̄óó átámégé ebw̄ó ne énogé, ne ájyεge né machomelé ákelege ntó nnó b̄óó ákúgé ebw̄ó nnó, ‘Anleré.’

8 Yémb̄o ekagé muú nyú f̄ó akamé nnó ákuú ji nnó, ‘Ménleré,’ néndé enyú déwyaá elé menleré ama ne enyú ako delu añme.

9 Ne dékúgé ntó muú fa mme nnó, ‘Nté’, nyú néndé déwya lé Nte ama muú alu né mfaánebuú.  
\*

10 Ne dékamégé ntó ákuú muú nyú nnó, ‘Ata’, néndé déwya lé Ata ama. Ata yimb̄o elé Kras, Muú

\* **23:9** Elú wáwálé nnó: Jis̄os aj̄ógé f̄ó lé ne ante abi ábyené ese, aj̄ógé lé ne b̄óó abi ákelege nnó ákuúgé ebw̄ó mab̄o kpakpa, nnó ákw̄o ñḡo.



yi Ɛsɔwɔ akweré ji elá gefwa.

<sup>11</sup> Muú ayi ábée muú kpaá né geluágé nyú, abó mambé lé menkpané defwé nyú.

<sup>12</sup> Yéndemuú ayi ábwεge γεμε jíí, Ɛsɔwɔ awáne nyε ji gelu. Ne yéndemuú ayi asεle mmyε ji nnó apó yéé muú fó, Ɛsɔwɔ apyε nyε ji akwɔ ηgó.

*Jisɔs ashule ndo mbaá anleré mabε Ɛsɔwɔ ne ɛkwɔ bɔɔ Farasi*

*(Mak 12:40; Luk 11:39-42, 44, 52; 20:47)*

<sup>13</sup> Ne Jisɔs afé mβε manjógε aké, “Ɛfwyale ɛwé ɛgile ɛnyú anleré mabé Ɛsɔwɔ ne ɛnyú ɛkwɔ bɔɔ Farasi ɛjame nyε dɔɔ. Ɛnyú délú bɔɔ démbwólé, nénde unó bi ɛnyú dépyéé, dégbéé bɔɔ nnó ákpegé fó né gefwa ɛyigé Ɛsɔwɔ ágbárege. Ɛnyú ambɔɔ dékpené fó né geji ne délyágé fɔ meti nnó bɔɔ abi amuame makpe wyε ákpe.

<sup>14</sup> Ɛfwyale ɛwé ɛgile ɛnyú anleré mabé Ɛsɔwɔ ne ɛnyú ɛkwɔ bɔɔ Farasi ɛjame nyε dɔɔ. Ɛnyú délú bɔɔ dembwólé, néndé ɛnyú denyéé akwi andée upwɔɔ né unó bwɔ ɛnyú depyéé ɛké delú cho né mβε ushu Ɛsɔwɔ, depyéé mmyεmenene nyú éshyaá né mβε ushu bɔɔ. Né meso gébé ɛfwyale ɛwé Ɛsɔwɔ achyεge nyε ɛnyú ɛjame nyε dɔɔ.

<sup>15</sup> Ɛfwyale ɛwé ɛgile ɛnyú anleré mabé Ɛsɔwɔ ne ɛnyú ɛkwɔ bɔɔ Farasi ɛjame nyε dɔɔ. Ɛnyú délú bɔɔ dembwóle, néndé dékεne déjyε yéndé mbaá nnó dépyε yé muú ama ayi álá kwɔlege Ɛsɔwɔ, akwɔlege ji. Ne muú akamege nnó akwɔlege Ɛsɔwɔ, depyε ji ákwɔre álá élé muú ayi agéne nyε ɛfwyale dɔɔ né ntoné mewε apwɔɔ ɛnyú ambɔɔ.

<sup>16</sup> Ɛfwyale ɛwé ɛgile ɛnyú ɛjame nyε dɔɔ. Ɛnyú délú ɛké bɔɔ amε nónómé abi ájame atε meti.

Enyú délerege bɔ́o nnó, ‘Mbɔ́gé muú ányégémeno akeléǵé echa upé Ɛsɔ́wɔ́ nnó apye genó ne ála apye wó, ewémbɔ́ epó yéé genó. Yémbɔ́ mbɔ́gé muú akeléǵé unó bi ákwyé ne gesege ñka ebi úlú né mmu echa upé Ɛsɔ́wɔ́ nnó apye genó, abɔ́ mampye genó eyigé ji anyémeno.’

<sup>17</sup> Enyú ukenǵéne bɔ́o amé nónómé, enyú déferé nnó ndé genó ǵeǵeá na dɔ́o ǵepwɔ́? Genó eyi ǵelú mmu echa upé Ɛsɔ́wɔ́, waá echa upé Ɛsɔ́wɔ́ ewé epyéé nnó genó eyi ǵelú mmu ǵébé ne ukpea né mbe ushu Ɛsɔ́wɔ́?

<sup>18</sup> ‘Enyú dema delerege nnó muú anyégémeno akelege geluó eyigé apyéé upé Ɛsɔ́wɔ́ wye nnó apye genó ne ala apye geji wó, genó ǵefó ǵepyéé ji. Yémbɔ́ mbɔ́gé genó eyigé ji achyéé nnó ápye ǵepe né mfaá geluó ne ji akelé, abɔ́ mampye genó eyigé ji anyémeno nnó apye.’

<sup>19</sup> Enyú bɔ́o amé nónómé, enyú defere nnó ndé genó ǵeǵeá na ǵepwɔ́? Echyé ewé elú mfaá geluó eyigé ápyéé upé wye waá, geluó eyigé ápye ǵepéé eyigémbɔ́ ne ǵelú ne ukpea né mbe ushu Ɛsɔ́wɔ́?

<sup>20</sup> Yémbɔ́ muú akeléǵé geluó eyigé apyéé upé Ɛsɔ́wɔ́ wye, akelé fó lé geluó eyigémbɔ́ ǵejigeji wó. Akelé ntó yéndégenó eyi ǵelú né mfaá geluó eyigémbɔ́.

<sup>21</sup> Ne yéndémuú ayi akeléǵé echa upé Ɛsɔ́wɔ́ akelé ntó chóncho ne Ɛsɔ́wɔ́ muú ajwóléǵe mmu ewu.

<sup>22</sup> Muú ayi akeléǵe mfaánebuú akelé ntó geluó eyigé Ɛsɔ́wɔ́ ajwóléǵe wye chóncho ne Ɛsɔ́wɔ́ muú ajwóléǵe mfaá geji.

<sup>23</sup> Ɛfwyale ewé eǵile enyú anleré mabé Ɛsɔ́wɔ́ ne enyú ekwó bɔ́o Farasi ejame nye dɔ́o. Enyú délu

βῶῶ dembwólé, Enyú dekarege menyεέ ayi dékpráne né makῶῶ nyú dékaré malú afya, déchye Εσωῶ melú ema, yé ne utῶῆse ebí upyéε menyεέ agῶῶ gebé. Yémbῶ delyage mampye ukpékpé unó bi mabé Εσωῶ álerege nnó dépyege. Depó fῶ pópó ne ate aῆme, dégéné fῶ ebwῶ meshwe ne défyéé fῶ matῶῶ ne Εσωῶ wῶ. Pyege ukpékpé unó bina. Yémbῶ délyage fῶ manchye echye ewé enyú debῶ dechyege me.

<sup>24</sup> Ndere demmye mambele ukεke mabe debyaá ayi kpakpa, delu βῶῶ ame nónómé abi ájame abifῶ meti. Delu eké muú ayi áchérege manaá ami ji anyúu nnó ekagé ámé gejenchi, yémbῶ áméne mpῶ mashwῶne.

<sup>25</sup> “Εfwyale ewé egile enyú anleré mabé Εσωῶ ne enyú ekwῶ βῶῶ Farasi ejame nye dῶῶ. Néndé gepῶge nyú gélu eké muú ayi ashwῶnege meso amo ne uchweri menyé pópó, yémbῶ né mmu, abelege unó bi ji abῶῶ né mati mabomabo. Dépyé unó nnó βῶῶ áférégé nnó enyú délu cho né mbe ushu Εσωῶ, yémbῶ matῶῶ nyú agbeé ne manwaá ne mmwólé unó unyεέ.

<sup>26</sup> Enyú ekwῶ Farasi délu βῶῶ ame nónómé, bῶge mbe déshwῶné mmu amo ne uchweri menyé, depyεgé mbῶ meso ntó akpeage nye.

<sup>27</sup> “Εfwyale ewé egile enyú anleré mabé Εσωῶ ne enyú βῶῶ ekwῶ Farasi ejame nye dῶῶ. Enyú délu βῶῶ dembwólé, néndé enyú délu eké manomé ayi áwaá mbῶmé né mfaá. Jgegé áji, álu malómáló né dafye, yémbῶ né mmu ágbeé ne ugoῶ áwuú βῶῶ ne ufῶῶufῶῶ umpwapwáne unó.

<sup>28</sup> Wyεmbῶ ntó ne enyú depye wéna né dafye nnó βῶῶ áférégé nnó enyú delu cho né mbe ushu Εσωῶ,

yémbə wáwálé alu nnó né mmu matə́ó nyú enyú delu bə́ó dembwólé, ne degbóo mampyéǵé nchye.

29 “Efwyale ewé egile enyú anleré mabé Eṣṣwə́ ne enyú ekwó bə́ó Farasi ejame nyε də́ó. Enyú bə́ó dembwólé, dékwyεge manómé bə́ó ekpávé Eṣṣwə́ ne ayi bə́ó abi álu cho né mbε ushu Eṣṣwə́,

30 dejǵge deké, ‘Eṣé débó débé nyá gébéǵé ukwene ante sé mbə́o debó décho f́ó amu manwá bə́ó ekpávé Eṣṣwə́ bimbə́ wó.’

31 Ndere enyú dejǵǵé ne ukwene ante se mbə́o, eléré nnó enyú délu upyáné bə́ó abi áwané bə́ó ekpávé Eṣṣwə́ bimbə́.

32 Chóge yé mbε, dénééré mampyε gabo ayi nyá ukwene ante nyú álǵó ula mampyε.

33 Enyú mmyə́, délu baá utə́ó, déféré nnó dékáǵe bó efwyale ewé ekpane nyε enyú dékpre né ntoné mewε ewé elá nóméǵé?

34 Ne gétú eyíǵé na, ntə́me nyε enyú bə́ó ekpávé Eṣṣwə́, bə́ó déǵga ne anleré mabé Eṣṣwə́. Déwane nyε abifə́, ne déwə́mé nyε abifə́ né gekwa, áǵbó, détulege nyε abifə́ ne utó né mmu macha mmyεmenene nyú ne déma déchyεge nyε abifə́ efwyale né malómáló.

35 Ndere enyú dépyεmbə́, gewu eyigé ukwene ante nyú áwané nyá bə́ó abi álu cho né mbε ushu Eṣṣwə́ fa né mme gékpréne nyε enyú mmyε gelə́ó ula ne manóó Ebel muú alú cho né mbε ushu Eṣṣwə́ kpaá gekwə́né né ami Sakariya maá Barakia ayi enyú déwané nya né metə́ó metə́ó εcha upε né gelúó eyigé ápyéε upε Eṣṣwə́ wyε.

36 Me ngarege enyú wáwálé nnó gewú eyigé ukwene ante nyú áwané nyá bə́ó abi álu cho né mbε ushu Eṣṣwə́ gélu enyú bə́ó nǵyé eniné na mmyε.”

*Jis̄as asomége Jerosale*  
(Luk 13:34, 35)

<sup>37</sup> Jis̄as ajóóge mb̄o aké, “E é, b̄ó Jerosale! B̄ó Jerosale! Enyú dewane b̄ó ekpávè Ès̄ow̄o ne detome abif̄o ne mataá, b̄ó dent̄ó abi Ès̄ow̄o atómé eta nyú! Mmua mé nd̄ond̄o ne nd̄o manyweré enyú nkwere nkane mekw̄o akwérege baá bií, yémb̄o enyú dékélégé f̄ó.

<sup>38</sup> Gége yé nnó, melo nyú éla mé mábómé, éla mewa.

<sup>39</sup> Néndé ngarege enyú nnó, elo fina ejyégé mbe, enyú démágé gésé me kpaá te bií ebi enyú dejóge nyé nnó, ‘Mejé ébé ne muú ayi achw̄óo né mab̄o Atá.’”

## 24

*Jis̄as agaré ndere ách̄óo nyé echa upé Ès̄ow̄o*  
(Mak 13:1, 2; Luk 21:5, 6)

<sup>1</sup> Jis̄as ajóógé mb̄o, alyaá echa upé Ès̄ow̄o. Ndere ji ajyé baá ut̄ó bií áke áfií ji nnó álere ji upú ebi átené né mmu dachi echa upé Ès̄ow̄o.

<sup>2</sup> Yémb̄o Jis̄as ashúú ebw̄ó meko aké, “P̄o enyú dége mb̄o uchánchá upú bina uko? Ngarege enyú wáwálé nnó ámuú nyé ubi uko kpa, té ne mataá ne mataá yé ntaá némaá eni nélaá nyé mfaá nte nép̄o.”

*Jis̄as agaré ndere ankw̄olé bií ágéne nyé efwyale*  
(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

<sup>3</sup> Ewyágé Jis̄as ajyé jw̄óle né mfaá Mékwé Olif. \*

Baá ut̄ó bií ebw̄ó ebw̄ó ájyé bane ji, ágií ji áké, “Garé esé, nde gébé eyige dep̄o tiré na depyé nyé?”

\* **24:3** Elú wáwálé nnó: Mékwé ewéna ekamege mb̄o gétúgé ejamé un̄ó ebi ákuú nnó Olifet d̄óo.

Ne ndé ufɔ́ unó upye nye ne esé dékaá gébé eyigé wɔ achwɔ́ ne gébé eyigé mme ábyéé?”

<sup>4</sup> Agígé mbɔ, Jisɔs ashuú ebwɔ́ meko aké, “Sége gébé nnó ekagé muú fɔ́ ábwólé enyú dénó mewaá.

<sup>5</sup> Néndé, gejamégé bɔ́ ásíle nye mabɔ́ ma áchwɔ́ eta nyú. Adoó nye ebwɔ́ ewómé ájɔ́ge aké, ‘Me ne nlú Kras, Muú yi Esɔwɔ́ akweré ji elá gefwa.’ Apye nye mbɔ́ ábwólé gejamégé bɔ́ ánó mewaá.

<sup>6</sup> Ne déwuú nye ntó abya be kwákwólé ne enyú, ne ebi ámmye tete. Yémbɔ́ gébége unó bina uké upyéé, débégé fɔ́ ne efɔ́. Néndé unó bina ubɔ́ mampye ne epófɔ́ nnó mme yina achwɔ́ kwya wɔ́.

<sup>7</sup> Gébé eyigémbɔ́ ntó malɔ́ kpakpa ámmye nye ne ate ne ate afwa ne bɔ́ bwɔ́ ámmye nye ne ate, emímí mesa ekwene nye malumalu. Mme yina anyíge nyé ne eshye abwólé né gejamégé malu.

<sup>8</sup> Ewéna ebé nye eké lé ula ulɔ́ ubalé bi mendée awúu gébége nebye neké nemmye ji.

<sup>9</sup> “Gébé eyígémbɔ́ ápyéne nye enyú áfyé né amu bɔ́ abi áchyege enyú efwyale ne áwáne nye enyú. Malɔ́ mme meko ápaá nye enyú gétúgé délú áɲkwólé ba.

<sup>10</sup> Ewéna epyéne nye gejamégé bɔ́ ája mmye meso, áferé metɔ́ ewé áfyéé ne Esɔwɔ́, áchyege nye ate mankwaá ne ápaá nye ntó ate.

<sup>11</sup> “Ne gejamégé bɔ́ ekpáné Esɔwɔ́ abi gebyó áchwɔ́ nye, ábwólé gejamégé bɔ́ ánó mewaá.

<sup>12</sup> Ne gétúgé nchye ayi bɔ́ ápye ájame nye dɔ́, gejeé eyigé bɔ́ abɔ́ gebe nye sé dɔ́.

<sup>13</sup> Yémbɔ́ yéndémuú ayi akogé metɔ́ te kwyak-wyaá áférege nye ji né efwyale gabo.”

<sup>14</sup> Abya melómélɔ́ yina, ayi Esɔwɔ́ ágbárege nye

gefwa ne bɔ́ bii, aṅkwɔle ba agarege me ji mbaá bɔ́ mme meko nnó malɔ mako né mme ákaá ji, gébé eyigémbɔ ne mme akwyage nye.

*Jisɔs agaré nkane áchɔ́ nye Jerosale*  
(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

<sup>15</sup> “Danel muú ekpávé Eṣɔwɔ abɔ́ ajɔ́ nya ató ne ‘geboboge genó eyi gechyege mekpɔ unɔ́ mbaá Eṣɔwɔ.’ Degene nye ndere genó eyigémbɔ gepyé né mmu echa ure Eṣɔwɔ.” (Yéndémuú ayi akuú malɔ ṅwe ayina akaá ula).

<sup>16</sup> “Gébé eyigémbɔ, bɔ́ abi álu né Judiya ábó ájye ákwɔ́ mfaá makwe ábii.

<sup>17</sup> Yéé muú ayi alú mfaá gepú ekagé akyaá nnó ashulege mme, ajye bɔ́ genó né mmu gepú jí.

<sup>18</sup> Muú ayi alú ntó né mekɔ́ áchɔ́gé yé gébé nnó akere mmú achɔ́ɔ́ bɔ́ nku gefwene wuú ne ábó.

<sup>19</sup> E é ebéé nye mbɔ́ nnó ne andeé abi alú ne mane yé ne abi áchyége baá mámbɛ.

<sup>20</sup> Néége mmye mbaá Eṣɔwɔ nnó gébé gebo eyigémbɔ, gébégé fɔ́ ne metɔ́ nshwɔne. Yé ebé lé bii uwyaá.

<sup>21</sup> Néndé gébé eyigémbɔ, gebéé nye lé gébégé gekpékpégé efwyale ewé té Eṣɔwɔ akwyé mme yina bɔ́ alá alú danjé ewú. Ne yé ewé emage be sé eké ewémbɔ epɔ́.

<sup>22</sup> Ne wáwálé alu nnó mbɔ́gé Eṣɔwɔ ala asɔ́ ndɔ́ efwyale eyimbɔ́ ela mboó wɔ́, ebyénnó yéé muú ayi apome nye apó. Yémbɔ́ gétúgé bɔ́ abi Eṣɔwɔ ájyaá nnó ábé abii, asɔ́rege nye ndɔ́ eyimbɔ́ ela mboó.

<sup>23</sup> “Ne mbɔ́gé muú agaré enyú nnó, ‘Gége Kras, Muú yi Eṣɔwɔ akweré ji elá gefwa alu fana,’ yéé agaré lé enyú nnó, ‘Alu né’, dékaméagé fɔ́ ne ji.

24 Néndé bɔ́ gebyɔ́ abi áké álu Kras ne bɔ́ gebyɔ́ abi ake alu bɔ́ ekpávé Ɛsɔwɔ́ ntó áchwɔ́ nyɛ. Achwɔ́gé ápyɛ́ nyɛ ukpékpé ufélekpá ɛbi upwɔ́ amu. Apyɛmbɔ́ nnó ábwólé bɔ́ ako ne mbɔ́gé meti ɛbege yé ɛbélé bɔ́ abi Ɛsɔwɔ́ ajyaá nnó ábé abíí, ábwólé ɛbwó áno mewaá.

25 Kaáge yé nnó mbó mé mbe ngaré enyú unó bina, gemé́gé nnó upyé́gé.

26 “Yé muú achwɔ́ agaré enyú nnó, ‘Gége ji alu mbɔ́ né mewaá’, déjyegé wyɛ. Yé agaré lé nnó, ‘Gége abíí mbɔ́ né mmu baá upú’, dékamé́gé fɔ́ nnó elú wáwálé.

27 Néndé ndere dasama akéle mamma, ne nebuú négénege, álo ne ɛgbé ɛbwɔ́nyɛ akwɔ́né ne ɛbwɔ́be bɔ́ ako ágéne, wyɛmbɔ́ ntó ne Maá Nte Mekwaá achwɔ́ nyɛ.

28 “Yéndé mbaá ayi genkwógé genó gebéé, ɛféé mbɔ́ ne denwyɔ́ne ɛtire denyéé unkwɔ́ unó dénwérege.”

*Unó bi upyɛ nyɛ gemé́gé nnó Maá Nte Mekwaá ákérege fa mme*

*(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)*

29 “Ɛfwyale ɛwéna ɛchwɔ́gé, ténéténé ayi ɛbyéé, ñméé ɛkwene nyɛ gemuagemua. Mfaá ágéné́gé sé, ambe ntó ánómege nyɛ, ne unó bi uwyaá uto né mfaánebuú unyíge nyɛ.

30 Gébé ɛyigémbɔ́ genó ɛyi gelére nnó Maá Nte Mekwaá achwɔ́, gegénege nyɛ né mfaánebuú. Ne bɔ́ malɔ́ mme meko áfyéɛ nyɛ gepúgé negbo álíle. Ne ágéne nyɛ nkane Maá Nte Mekwaá achwɔ́ né mmu gekó ne uto bíí, ne gekpékpé́gé énógé.



31 Ndere ji achwᵔᵔ áfᵔmege nye gekpékpé mbá, ne atᵔme nye makiénné jí nnó ájyᵔ anyweré bᵔᵔ abi ji ájyaá né mme meko ábᵔ abi mbaá ama.

32 “Pᵔge gepᵔge genᵔᵔge fig degí genᵔ wyᵔ. Gébégé mata jíí álᵔgé mántó bya uke enyú dekaá nnó nshwᵔné achwᵔ shúle.

33 Wyémbᵔ ntó ne gébégé enyú dégégé unó bina uko uke upyᵔᵔ, débᵔ mankaá nnó gébé eyígémbᵔ géla kwᵔkwᵔlé.

34 Ngarege enyú wáwálé nnó njyᵔ eníné na négbᵔᵔ fᵔ kpaá tᵔ unó bina ukó úpyᵔᵔ.

35 Mfaá ne mme ábyᵔᵔ nye, yémbᵔ mekomejᵔᵔ wa alaá tᵔ kwyakwya.

*Yᵔ muú ayi akaáge gébé eyigémbᵔ apᵔ  
(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)*

36 “Yᵔ muú ayi ákaá bíí ne gébé eyígé unó bina úpyᵔᵔ nye apᵔ. Makiénné ᵔᵔwᵔᵔ ne mfaánebuú ákaágé fᵔ, yᵔ Maá ᵔᵔwᵔᵔ jimᵔᵔᵔ ákaá wᵔ. Ekosé wyᵔ Ntᵔ wuú ji mbií ne ákaá.

37 Ndere epyᵔᵔ nyá né gébégé Nowa, wyémbᵔ ntó ne epyᵔ nyᵔ gébégé Maá Ntᵔ Mekwaá aké akerege meso fa mme.

38 Ne gébé eyigémbᵔ, gemégé nnó genyagé nnyi geshwa nyá bᵔᵔ, bᵔᵔ abᵔ ányᵔ, ányuú, ápyᵔᵔ maba ne átuú baá né maba. Anyᵔ kpaá tᵔ bíí bi Nowa ákpené mmu ékpe.

39 Ndere apyᵔmbᵔ, abᵔ ákaá nya genᵔ eyi gepyᵔ wᵔ, kpaá tᵔ genyage nnyi geshwané ebwᵔ ako. Wyémbᵔ ntó ne epyᵔᵔ nye gébégé Maá Ntᵔ Mekwaá akérege meso fá mme.

<sup>40</sup> Né gébé *εyigémbə* ntó, ande apea áβεγέ ne mekwó aké apye utóó, Maá Nte Mekwaá akpane nye ama alyaá ama.

<sup>41</sup> Andée apea áβεγέ né mbaá ayi ákwóó unó, akpane nye ama alyaá ama.

<sup>42</sup> “Gétú *εyigé* na, débə mambε peé dégilé néndé, dekaá fó bií bi Ata nyú akérege meso wó.

<sup>43</sup> Kaáge nnó mbəgé mbóó gepú akaáge gébé *εyigé* menjó achwóó ne utuú manchwó gya gepú jíí, mbə abεé peé abame geji nnó ekáge menjó achwó agyá akpé mmu.

<sup>44</sup> Enyú ntó kpómege mmyε gétúgé Maá Nte Mekwaá akerege nyéε meso né gébé *εyígé* délá dékágé.

*Baá defwε abə mampyε matóó bwó chánchá  
(Luk 12:41-48)*

<sup>45</sup> “Bege ndere maá defwé ayi awyaá denğa, apye utóó bií chánchá. Nte wuú alyaáge ji ne baá defwé abifə nnó apélé εbwó, achyεge εbwó menyé chánchá né gébé gelógéló.

<sup>46</sup> Galógáló abεé nye ne maá defwé yimbə, gébégé nte wuú akérégé meso agéne nye nnó ji apye utóó bií chánchá.

<sup>47</sup> Ngarege enyú wáwálé nnó nte wuú abelege nye ji ndere muú kpaá né unó bi ji awyaá uko nnó apélé.

<sup>48</sup> Ne mbəgé maá utóó yimbə abεge ayi áwyaá gepə gebogebo, ajóge nye ne gemε jíí aké, ‘Nte wa abelege nye dóó ne achwó.’

<sup>49</sup> Alə mantúlégé ate aηme abifə, anyéé anyú mmóó ne ate anyuú mmóó ne abifə ákwene.

<sup>50</sup> Mbəgé apyé gé mbə, nte maá utóó yimbə achwə kwó nyé ji nenmé né gébé eyí gé ji alá kaá nnó achwó wó.

<sup>51</sup> Abané gé ji mbə, achyegé nyé ji gekpékpé efwyale ewé ebóó epwóó amu, afyé ji né melu ewé Esəwə afyéé nyé bóó dembwólé. Ne bóó alilé nyé anyéé manéné ewú.

## 25

### *Nekanémejə́ asó andée makpo afya*

<sup>1</sup> Jisəs afé mbé ajóge aké, “Gefwa eyigé Esəwə ágbárege gelu eké asó andée makpo afya abi álweé mátúléká manjyéé bane menə neba. \*

<sup>2</sup> Né geluágé ebwó, abi ata awyaá defóó ne abi ata akénege.

<sup>3</sup> Abi ata abi akénege álweé mátúléká, yémbə ama kpá sé mawéé ami fó nnó ámi malu mmu mátúléká mábyége á má áfyé wó.

<sup>4</sup> Ne abi awyaá defóó akpa mawéé nnó ami malu mmu mátúléká bwó mábyege ebwó ama afyé.

<sup>5</sup> Ne élé menə neba yimbə alá achwóó wáwá wó, géjá gékpá ebwó ábelé.

<sup>6</sup> “Ne metóó utuú eké ekwónenege ebwó awú nkane bóó ákálege aké, ‘Menə neba achwó chwóge débáne ji.’

<sup>7</sup> Baá ásəandée bimbə áwúge mbə ákwilé ati mátúléká bwó.

<sup>8</sup> Ne abi akénege ajyé kə mawéé mbaá abi áwyaá defóó aké, ‘Chyegé esé ekéké mawéé defyé né mátúléká sé áchwóó nómé.’

---

\* **25:1** Elú wáwálé nnó: Né gepəge bóó Jus muú abagé neba bóó ájyéé lyaá ji né gepú jíí ne utuu.

<sup>9</sup> Abi áwyaá défóó áshuú ébwó meko áké, ‘Ngba mawéé amina makwánégé fó esé ne enyú, chóge mbaá bóó abi ákpoó né melo déna amí nyú.’

<sup>10</sup> Ne ndere ájye mana mawéé, meno neba yimbó achwó. Achwógé ase abi ata abi ákpomé mmye álú eféé ágilé ji, áfé ákpe né mmu gepú epaá neba ágbé menombi.

<sup>11</sup> “Éwyágé abifo ata abi ájye na mawéé áchwó. Ala dafye ádoó menombi ákuú áké, ‘Ata Ata! néné esé menombi.’

<sup>12</sup> Ne meno neba ashuú ébwó meko áké, ‘Me ngarége enyú wáwálé nnó nkágé fó enyú.’ ”

<sup>13</sup> Jisós anérégé mantó nekanémejóó eniné na aké, “Sege yé gébé néndé dekaágé fó bíí ne gébé eyigé me nkerege meso.

*Nekanémejóó baá defwe makpo aké  
(Luk 19:11-27)*

<sup>14</sup> “Gefwa eyigé Esowo ágbárege ne bóó bíí gelu éké nekanémejóó eniné na: Mende fo abó ajyéé neke, gébégé ji achwó jyéé, akuú baá defwé bíí ako, akaré ébwó nka nnó áke gese ne eji.

<sup>15</sup> Achyéé ama uba nka uta, achye ayifo uba upea ne achye ntó ayifo geba géma. Akare ébwó nka eyina ndere yéndémuú akáge gbáre atane afe neke.

<sup>16</sup> Ayi aselé uba nka uta, achó sé gébé wó, ajye ló gese manke. Abó ntó nsa uba nka uta.

<sup>17</sup> Wyembó ntó ne ayi aselé uba upea apyéé. Ji ntó abó nsa uba nka upea.

<sup>18</sup> Yémbó ayi aselé geba géma ajye cho mme aníí nka nte wuú.

<sup>19</sup> “Ébélégé nte bwó akéré meso né neke eniné ji abó ajyéé. Akuú ébwó ako nnó áchééré áge ndere yéndémuú ápyéé ne ejíí nka.

20 Ne ayi achyεέ ji uba ηka uta achwó téné mbe ushu nte bwó, ajóó ne ji aké, ‘Ata achyεέ nyá me uba ηka uta, nke gese ne εji, mbo nsa uba ebifó uta gé εji na.’

21 Nte wuu ashuu ji meko aké, ‘Oppe dóó, olu maá defwé melóméló, muú akage nεre metóó ne wó. Te ndere oléré nnó okage gbáre ekéké ηka chánchá, mbelege nyε wó né melu ewé ogbárege gejamégé ηka. Chwó kpe mmu denyé epaá wa ne metóó megomegól!’

22 “Ne maá defwé ayi achyεέ ji uba ηka upea achwó ntó mbaá nte bwó. Ajóó ne ji aké, ‘Ata achyε nyá ntó me uba ηka upea, nke gese ne εji. Mbó nsa uba ebifó upeá gé εji na.’

23 Nte bwó ashuu ji meko aké, ‘Oppe dóó olu maá defwε melóméló, muú akage nεré metóó ne wó. Te mbaá oléré nnó okage gbáre ekéké ηka chánchá, mbelege nyε wó né melu ewé ogbárege gejamégé ηka. Chwó kpe mmu denyé epaá wa ne metóó megomegól!’

24 “Ne kwyakwya ayi achyεέ ji gébagé ηka géma achwó ntó eta nte bwó. Ajóó ne ji aké, ‘Ata menkaá nnó depó tyεέ demmyε amba. Olu eké muú ayi agóme menyεέ né mekóó ayi nlá kágé meso yi ápéne.

25 Getú eyigémbó, mbó εfó nnó ηka jyε ενόgé achyεge nyε me εfwyale. Njyε cho mme nniú éjí wyε nnó ekagé ενό. Gé ηka jyε na σε.’

26 “Ne nte bwó ashuu ji meko aké, ‘Wó olu maá defwé mebomebo, ne mémbwá, ojóógé okε me nlu eké muú ayi agóme menyεέ né mekóó ayi nlá kágé meso ayi ápéne ne nkyεέ mbwé né mbaá ayi nlá ntyaá depomé wó.

27 Gétú eyigémbò, mbó òbò òfyé ñka ya né gepúgé ñka nnó nkeregé meso nse eji ne nsa mfaá.’

28 Ajòógé mbò, agaré baá defwé abifò aké, ‘Te mbaá ji aleré nnó akaáge gbáre fò ñka eyimbo, sége eji déchyéé muú ayi awyaá uba ufya.

29 Kaáge nnó muú ayi abògé nsá né genó, ji ne ámage gbéé ji ebwò nnó ji abò gejamégé unó. Yémbò muú ntó ayi alá abòó nsá né genó eyigé me nchyéé ji wó, yé ékéké genó ewé ji awya, ásélé nyé geji eta wuú, nnó alá amu mawa.

30 Ne áfomé ji ntó né epinyá gemua né dafye, mbaá ayi ji awuú nyé ubalé, alíle anyéé mánéné.’

*Gefò eyigé Esòwò apane nyé mpa bòó né bií bi kwyakwya*

31 “Gébégé Maá Nte Mekwaá achwògé ne enógé, chóncho ne makiénné jíí ako, ajwòlege nyé né mfaá gelúógé gefwa jíí eyi gewyaá enógé,

32 ne bòó átanegé nyé né malò mme mako anyweré né mbe ushuú wuú. Eféé mbò, akarege nyé ebwó matoó apea nkane membamé magòñme aferge magòñme ayi álú choncho ne menmené ñme.

33 Abelege nyé ntoó nema né egbé ebwònyé wuú, nema né egbé ebwòebe wuú.

34 Ne mfwa ajòóge nyé ne bòó abi alú né egbe ebwònyé wuú aké, ‘Chwóge enyú bòó abi Nte wa ajéle enyú. Denyé gefwa eyigé ji akwyéé mé abelé eta nyú téé gébége mme alóó.

35 Néndé mesa abó ámmye me, déchyéé me menyéé, mmwólé manaá epye me, déchyéé me manaá nyú, dége me ndere menjkéé, désé me.

36 Mpɔ ne mandeé mamfyé, déchyéé me mandeé, mbó mmeé dépele me, nkpe denɔ dekene degene me.'

37 “Eféé mbɔ ne bɔ́ abi alú cho né mbe ushu Esɔwɔ ashúge nyɛ ji meko áké, ‘Ata ndé gébé esé degene mesa ammye wɔ, dechyéé wɔ menyéé, mmwólé manaá epyéé wɔ déchyéé wɔ manaá ɔnyuú,

38 ne ndé gébé ntó dégené wɔ ndere menkéé, dénené wɔ, ɔlú gejógené dechyéé wɔ mandeé ɔfyéé?’

39 Ndé mbaá dégené wɔ ɔméé, dépelé wɔ, ɔkpené denɔ esé dékené dégené wɔ?’

40 Ne mfwa ashúge nyɛ ebwɔ meko áké, ‘Me ngarege enyú wáwálé nnó te mbaá enyú depye unó bina ne aɲme ba, yé ebélé mbaá muú ama ayi álá aɲea geme wɔ né geluage aɲme ba ebyénnó depye mbɔ lé ne me!’

41 “Ne abwólége nyɛ mmye ajɔ́ ne abi alú ji né egbé ebwɔebe aké, ‘Kwilege me ushu, enyú abi mfaánebuú ashule enyú mmye, débó manjye né ntoné mewɛ ewé elá nómégé, ewé me nkweé mé mbelé mbaá danchɔmeló ne makiénné jii.

42 Néndé mbó nlu mesa déchyéé me menyéé wɔ, mmwólé manaá epyéé me, déchye me manaá nnó nyú wɔ,

43 dégé me ndere menkéé, déne me wɔ, nlu gejógené dechyéé me mandeé nnó mfyɛ wɔ, mmeé dechwɔ gé me wɔ, nkpe denɔ dekéé dégené me wɔ.’

44 “Eféé mbɔ ne ebwɔ áshuge nyɛ ji meko áké, ‘Ata ndé gébé esé dégené mesa ammyéé wɔ, mmwólé manaá epyéé wɔ, esé délá pɔ́ wɔ wɔ? Ne ndé gebe ntó degene wɔ nkane menkéé, ɔméé, ne ɔkpenɛ denɔ esé délá depɔ́ wɔ wɔ?’

<sup>45</sup> Ne ashuge nyε εβwό meko aké, ‘Me ngarége enyú wáwálé nnó, te mbaá enyú délá póó yéé muú ama ayi álá aηea gemε né geluágé aηme ba bina wό, εbyénnó depoó fό me wό.’

<sup>46</sup> Gétú eyigéna, bόó bimbό ákpene nyε né εfwyale εwé ελά εbyéé yémbό abi alu cho né mbe ushu Εσωω anyé nyε γεηwά eyi gélágé byé.”

## 26

### *Ajόó geju manwá Jisσs*

*(Mak 14:1, 2; Luk 22:1, 2; Jσn 11:45-53)*

<sup>1</sup> Jisσs anérégέ manlere unό bina uko, ajόό ne baá utόó bii

<sup>2</sup> aké, “Enyú dékaá me nnό επαά koό upú εlú ndό fi ελεέ, né bii bimbό, achyεgέ nyε me Maá Nte Mekwaá maηkwaá nnό áwό me né gekwa.”

<sup>3</sup> Wyε né gébé eyigémbό anόó baá ámpyεé upε Εσωω chóncho ne ákpakpa melό ágbare ujwεle né gepúgέ Kaifas ayi alu εtukpe ámpyεé upε Εσωω,

<sup>4</sup> ájόó geju ndere εβwό apyεé ne apyε Jisσs né defya awá.

<sup>5</sup> Yémbό áferé aké, “Dépyεgέ fό ji gébégέ επαά εwéna, ékágé bόó aηme ummyε né melό.”

### *Awáá Jisσs mawéé né melό Bétani*

*(Mak 14:3-9; Jσn 12:1-8)*

<sup>6</sup> Né gébé eyigémbό, Jisσs alu né melό Bétani né mmu gepúge Simun ayi abό amεé uba, akuú ji nnό εβwό ájyε anyé menyεé.

<sup>7</sup> Ndere εβwό anyé menyεé, mendée fό akpe ne mawéé gebé ami majamé ηka dόó. Mawéé amibό malu né mmu εkpómé εwé akwyεé ne genό eyigé



akuú nnó alabasta. Akpégé mbò amo Jisòs mawéé ami mbò né mekpó. \*

<sup>8</sup> Ne baá utóó Jisòs ágégé mbò, matóó ásó ebwó mmu te ágígé ate aké, “Ulannó ji áchóó mawéé amina?”

<sup>9</sup> Mbò ákpóó mami áse gejamégé ñka, áchyéé mbaá ubyá bóó.”

<sup>10</sup> Jisòs akaá mé genó eyigé ebwó áférege né mmu matóó bwó, ashuú ebwó meko aké, “Ulannó enyú déchyége mendée yina efwyale? Ji apyémbò lé genchánchágé genó eta wa.

<sup>11</sup> Ubyá bóó úlú ne enyú yéndégébé yémbò gébé eyigé me mbéé ne enyú géjá sé wó.

<sup>12</sup> Mendée yina amo me mawéé mina mmye nnó gébége ngboge ánií me niíge.

<sup>13</sup> Ne me ngarége enyú wáwálé nnó yéndé mbaá ayi bóó ágárege nyé Abya melóméló yina né mme meko, ágárege nyé ntó genó eyigé mendée yina apye. Nkane ágárege, mbòntó ne áteé nyé ji yéndégébé.”

*Judas akame mankpó Jisòs  
(Mak 14:10, 11; Luk 22:3-6)*

<sup>14</sup> Ewyágé, maá utóó Jisòs ama né geluágé abi áfyaneápeá ayi akuú ji nnó Judas Iscarot ajye báne anóó baá ámpyéé ure Esòwò,

<sup>15</sup> ajóó ne ebwó aké, “Mbógé me mfyegé Jisòs né amu nyú déchyége me ndé?” Ajóógé mbò, ápa uba ñgba bò sere esaá meso efya áchye ji.

---

\* **26:7** Elú wáwálé nnó: Ntaá né alabasta nétánege nya né melo Ijip, mendée yimbò achwó né mawéé gebé mimbò, abó mamí, agbé né mekpó.

16 Εφεέ ne Judas álóó mankélégé meti ewé ji apyéé ne Jisós akpe ebwó né ámu.

*Jisós anyéé epaá koó upú ne baá utóó bíi  
(Mak 14:12-21; Luk 22:7-13, 21-23; Jón 13:21-30)*

17 Né bíi mbe, ebi epaá bred yi álá muálé elóó, baá utóó Jisós ájye gií ji áké, “Ndé mbaá ayi ókélege nnó esé déjyé détyéé menyéé epaá koó upú wyeé?”

18 Agigé mbó Jisós ashúú ebwó aké, “Chóge né meló kpaá, déjyegé dégéne nye mende fó, gárege ji nnó, ‘Ménleré aké, gébé ya gékwané; ne me nkélege manyé menyéé epaá koó upú ne baá utóó ba né gepú jyé.’ ” †

19 Ne baá utóó Jisós apye wye ndere ji agaré ebwó, átyé menyéé epaá koó upú.

20 Nkwale ákwónégé Jisós ne baá utóó bíi áfyaneápeá, ájwólé ka manyé menyéé.

21 Ne ndere ányéé, Jisós ajóó ne ebwó aké, “Me ngarege enyú wáwálé nnó, muú nyú ama achyege nye me mankwaá.”

22 Mechó ewé epye ebwó ábó efwyale né matóó ne alo mangií ji ama, ama áké, “Ata nnó élé me?”

23 Agigé mbó Jisós ashúú ebwó meko aké, “Elé muú ayi ebwó wuú ne ewa etuúge né mmu akpánkpa ne akpóó nye me.

24 Ne Maá Nte Mekwaá agbóó nye wye ndere nye Esoᵂwó abó ajóó mé te gachií, utonkwa ube ne muú ayi akpóó nye Maá Nte Mekwaá. E é! Mbógé nnó ábé dambyé muú yimbó, mbó eló kpaá epwó.”

† 26:18 Elú wáwálé nnó: Gébé eyigé Jisós aké gekwané, ele gébé eyigé ábóó manwó ji né mfaá gekwa.

<sup>25</sup> Jisəs ájógé mbə Judas ayi alú mankpóo ji achwó gií ji ntó áké, “Ménleré nnó élé me?” Jisəs ashuú ji meko aké, “Mbə ne wə əjəó.”

*Menyéé Ata Jisəs*

*(Mak 14:22-26; Luk 22:14-20; 1 Kor 11:23-25)*

<sup>26</sup> Ne ndere ebwó álú nyéé menyéé yimbə, Jisəs abó ntó bred, anemmye, achyéé matame mbaá Esəwə. Agyá ntó bred yimbə uba uba, akaré mbaá baá utóó bíí əjəó aké, “Gége menyammye wa na. Sége dényé.”

<sup>27</sup> Ne abó ntó amo ne mməó mmu, anemmye achyéé matamé mbaá Esəwə, achyéé ebwó aké, “Sége dényú enyú ako.

<sup>28</sup> Gége manóó ma na, amí malu menomenyéé ewé Esəwə anyéé nyé ne bəó bíí. Magbélege nyé né mme mampye nnó Esəwə ájíínte gabo ayi gejamégé bəó ápyéé.”

<sup>29</sup> Ama əjəó ne ebwó aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó ndere nnyú mbə mməó mína kwyakwya, mmagé nyú sé amícha kpaá te nnyú nyé ami make ne enyú né gefwa eyigé Nte wa agbárege.”

<sup>30</sup> Ne ebwó ánerégé, ákwá ekwə áféé Esəwə átané ákwə mfaá Mekwe Olif.

*Jisəs agaré ndere Pita áshyáa nyé ji*

*(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jən 13:36-38)*

<sup>31</sup> Ewyágé Jisəs əjəó ne ebwó aké, “Enyú ako deboó nyé delyaá me ne utuú bina mbə ne ásáme né mmu ηwe Esəwə nnó Esəwə aké, ‘Nwane nyé membame mágóηme ne ekwə mágóηme eláa nyé tyátyá.’

<sup>32</sup> Ne nkwílégé né negbo, mbə nyé mbe ne enyú né gebagé mewaá Galilí.”

<sup>33</sup> Ajóógé mbò Pita ashúú jì meko aké, “Yé ebélé nnó bọ́ oko ábó alyáá wò, me nlyágé f́ wò.”

<sup>34</sup> Ne Jisọs ntó ashúú jì meko aké, “Pita, gó ngaré wò wáwálé nnó utuú bina gemégé nnó menò mekwò akú, wò ọshyaá nyẹ ndò eléé nnó wò ókágé me.”

<sup>35</sup> Ndere Jisọs ajóó mbò, Pita anyémenó aké, “Yé ebé lé negbo, ngbóo ne wò, nshyáá f́ wò.” Wyémbò ntó ne baá utó abifò anyémeno mampye.

*Jisọs anemmye né Getsemane*  
(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

<sup>36</sup> Anérégè eféé Jisọs asé ebwó áfé né melu ewé ákuú nnó Getsemane wyeé né mékwé ewémbò. Akwónégé éwu, agaré ebwó aké, “Jwólege fa, mente mmye mbẹ gachyé manénemmye.”

<sup>37</sup> Ndere jì atené mmye mbẹ manémmye asé Pita ne baá Sebẹdee apeá (Jẹmsi ebwó ne Jọn) ndere ebwó ájyẹ meshwe ne masómé makwó Jisọs metóó.

<sup>38</sup> Ne ajóó ne ebwó aké, “Masómé amí malú me metóó maténe me meti negbo. Yémbò jwólege fa, debẹ peé ne me.”

<sup>39</sup> Atégé yeé mmye mbẹ gachyéé ató mano mme, amo ushuú mme anemmye aké, “Nte wa mbógé elú kókoge féré amó efwyale yina átáné me mmye, yémbò pye genó eyigé wò ọkelege épó f́ eyigé me nkélege.”

<sup>40</sup> Ne ákerégé meso né mbaá ayi baá utó bíí abi aláé álú, abané ebwó ndere ábẹlege géjyá. Ajóó ne Pita aké, “Nnó enyú dékágé bífó peé ne me, yeé lé né nchwanekẹ ama?

<sup>41</sup> Bẹége peé, dénénemmye mbaá Esowò nnó ékágé enyú dékpé né mmuameno. Matóó

nyú ákélege nnó enyú dénénemmye yémbò menyammye nyú áwya gepwá.”

<sup>42</sup> Ajóógé mbò ama akéré meso manemmye aké, “Nte wa, mbógé okélégé f́ manke nkò efwyale ayina akó me, gó me nyú ji ndere wò okéle.”

<sup>43</sup> Ne amá akérégé ndò eyi egbeé epeá né mbaá baá utó bíí álú, abané wye ndere ebwó ábélege géjyá néndé géjyá gejá ebwó ame dóó.

<sup>44</sup> Ne Jisós amágé lyaágé ebwó, ajye nemmye ndò eyi egbeé elé annyuaré wye mmyemenene eyimbo.

<sup>45</sup> Ne ama kérégé mbaá baá utó bíí ajóó ne ebwó aké, “Délú bélege géjyá, degbeége mmye? Gége gébé gekwané eyigé áchyege nye Maá Nte Mekwaá mankwaá ne áfyé ji né amu bóó ubeé.

<sup>46</sup> Kwilege mme déjyé, gége muú ayi achyege nye me mankwa mbò alé chwó.”

### *Apye Jisós*

*(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jón 18:3-12)*

<sup>47</sup> Wye ndere Jisós alú jóóge mbò, maá utó wuú ama ayi akámege Judas né geluágé abi áfyaneápeá achwó ne njuné bóó. Bóó bimbo ágbaré bò aparanja ne mámbó unóó. Bóó bi átómé ebwó élé anó baá ámpyéé ure Esòwò ne ákpakpa melò.

<sup>48</sup> Eké epyembò, Judas abó mé mbe agaré ebwó aké, “Muú ayi me ntyaáge gége ji mbò pyége.”

<sup>49</sup> Akwónégé, yé gébé achò sé wó, akóó cho afé mbaá Jisós aké, “Ménleré ntamé,” akpá ji atyaá.

<sup>50</sup> Atyágé ji mbò, Jisós ajóó ne ji aké, “Mejeé wa, chò mbe ne utó byéé.” Ajóógé mbò bóó bimbo áchwó ápye ji agbaré ji ne amu matomato.

51 Agbárégé Jis̄s mb̄o, muú ama né geluágé abi álú ne Jis̄s, ajuú aparanja asó etu memfwé etukpe ámpyεé upε Εσωω.

52 Ne Jis̄s ajó ne ji aké, “Shwóré aparanja wye né mmu mekó, néndé b̄o ako abi ámmye umye ne aparanja, agboó negbone aparanja.

53 Ωferé nnó nnεgé mmyε mbaá Nte wa nnó apó me, atómé f̄ó gejamégé makiénné ji nnó áchwó apó me?

54 Yémb̄o, me mpyεgé mb̄o, εpyε mb̄o nnó ne unó bi ηwe Εσωω ajó upye wáwálé?”

55 Wye né gébé eyigémb̄o, Jis̄s ajó ne gejamége b̄o bimb̄o aké, “Enyú dechwó na ne b̄o aparanja ne mámb̄o unó mampye me nnó me nlu menjó? Me nlú fa ne enyú yéndé bíí, nlerégé mekomejó Εσωω né εcha upε, nnó débó degéé me mampye wó?

56 Yémb̄o, dep̄o etiré depye mb̄o na, nnó unó bi b̄o ékpávε Εσωω ásamé ubé wáwálé.” Εφέε ne baá utó bíí ako áboó ályaá ji.

### *Jis̄s akpe unó mpa*

(Mak 14:53-65; Luk 22:63-71; J̄on 18:13, 14, 19-24)

57 Ne baá utó bíí alyágé ji mb̄o, b̄o abi ápyene ji, ase ji áfé né gepúgé Kaifas ayi alu etúkpe ampye upε Εσωω. Εφέε mb̄o nto ne anleré mabé Εσωω chóncho ne ákpakpa melo anyweré.

58 Ne ndere ájye, Pita akwólege εbwó meso gachyεé, gachyεé kpaá te akpené né mmu dachi etukpe ampye upε Εσωω. Akpégé, ajye jwóle ne ámbamé dachi etukpe mangé genó eyigé apye mbaá Jis̄s.

59 Anɔ́ baá ampye upe Esɔwɔ ne bɔ́ ako abi ájwɔlé mmu echa eso, ákéle amhá mpa gebyó mamma Jisɔs mmye nnó áwá ji. Yémbɔ ágé yéé ema wɔ́.

60 Ne gejamé gé bɔ́ ntésé gebyó átané áma Jisɔs depɔ́ mmye, yémbɔ yéé mémá ema ewé eléré nnó Jisɔs akwé mpa epó. Ewyágé, bɔ́ ntésé gebyó apeá achwɔ́,

61 ne ájɔ́ aké, “Maá mende yina ji aké, me nkagé mú echa upe Esɔwɔ ne gemé gé nnó ndɔ́ eléé ekwóné mmagé nténe ewú.”

62 Eféé mbɔ́ ne etúkpe ampye upe Esɔwɔ akwilé ajɔ́ ne Jisɔs aké, “Wɔ́ ntó ɔ́pó ne meko manshuú né depɔ́ etire bɔ́ ájɔ́ge mbɔ́ nnó ɔ́pye?”

63 Yémbɔ, yéé meko Jisɔs ashúú ji wɔ́, etukpe ema ñmére ejɔ́ eké, “Me ngígé wɔ́ né mabɔ́ Ata Esɔwɔ, muú alú mebe yéndégébé, mbɔ́gé wɔ́ ne ólú Maá Esɔwɔ, Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa gáré.”

64 Agígé mbɔ́, Jisɔs akamé aké, “Mbɔ́ ne wɔ́ ɔ́jɔ́. Yémbɔ mengaregé enyú wáwálé nnó: meso gébé degéne nyé ndere Maá Nte Mekwaá ajwɔlé né egbé ebwɔnye Esɔwɔ ayi apwɔ́ amu ne dégene nyé ntó ndere achwɔ́ né mmu gekó gé mfaánebuú!”

65 Jisɔs ajɔ́gé mbɔ́, etúkpe ampye upe Esɔwɔ agyá mandeé jíí né mmye manleré nnó metɔ́ esó ji dɔ́, akálé aké, “Amége mmye ne Esɔwɔ! Ndé gécha démage kéle bɔ́ ntésé? Enyú ambɔ́ dewú mé ndere ji ámége mmye ne Esɔwɔ!

66 Déferé nnó ápyéé nnó ne ji?” Agígé mbɔ́, bɔ́ ako áwya aké, “Akwe mpa ne abó mangbó.”

67 Eféé ne áló mankpó Jisɔs matye ushu ádoó ji ukpékpé ne bɔ́ abifo ádoó ji maka,

68 ájwyagé ji aké, “Wɔ́ ɔ́lu Kras, Muú yi Esɔwɔ

akweré ji elá gefwa. Garé esé, Waá adoó wó?”

*Pita ashya nnó akaágé fɔ Jisəs*

*(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jɔn 18:15-18, 25-27)*

<sup>69</sup> Ndere epyembɔ, Pita alú wyε ka né dachi etúkrε ampyε upε Esɔwɔ, aké apélé maá mesɔ mendée fɔ alú maá defwé etúkrε ampyéé upε Esɔwɔ, achwó jɔó ne ji aké, “Wɔ ntó ɔbó ɔlú ne Jisəs muú Galilií.”

<sup>70</sup> Ajɔógé mbɔ, Pita ashya né mbε ushu ebwó ako aké, “Chaá-ó nkaá yé geno eyigé ɔjɔge mbɔ wó.”

<sup>71</sup> Ashyágémbɔ akwilé afé né menombi gébámé. Efée maá mesɔ mendée ayi fɔ agégé ji ajɔó ne bɔɔ abi átené efée aké, “Mende yina abó alú ne Jisəs muú Nasaret.”

<sup>72</sup> Yémbɔ Pita ama shya wyε shya afyé amu mewε aké, “Wáwálé nkaágé fɔ mende yimbɔ.”

<sup>73</sup> Eké ewyage bɔɔ bi átené efée áchwó jɔó ne ji áké, “Wáwálé gebii gepó mmu, wɔ ntó ɔlú muú bwó ama néndé nénóme mejɔó neé néleré mbaá ayi wɔ ɔtané.”

<sup>74</sup> Ndere ajɔó mbɔ Pita aké. Me nkaá kpé mende yimbɔ tε mfaánebuú. Wyε ndere ji akélege mbɔ, aké awúu menɔ mekwɔ akú kɔkɔgɔlókɔó.

<sup>75</sup> Ne ténéténé yimbɔ Pita ate mekomejɔó ayi Jisəs abó ajɔó ne ji nnó, “Gemégé nnó menɔ mekwɔ akú, ɔshya nyε ndɔ elée nnó ɔkaágé fɔ me.” Ne atané dafyε anyɔ meko ngbó ali segé segé.

## 27

*Afɛ né Jisəs mbaá Palɛt*

*(Mak 15:1; Luk 23:1, 2; Jɔn 18:28-32)*



<sup>1</sup> Bií ujoyágé ne dondo, anó baá ampye ure Esowó ne ákpakpa melo áchomé, áso mala ndere ápye ne áwá Jisós.

<sup>2</sup> Ne ánerégé manso mala, áwé Jisós amu áse ji áfé mbaá Palet gomena bóo Rom.

### *Negboné Judas* (Aḡ 1:18, 19)

<sup>3</sup> Judas muú akpoó Jisós ágégé nnó áso mpa nnó áwáne Jisós, byo ukaré ji mmu, aferé nnó ji apye gabo, akpá uba ḡba sére esaá meso efya eyi ji abó akpoó Jisós ajye shuú etukpe ampye ure Esowó ne ákpákpá melo.

<sup>4</sup> Ajó ne ebwó aké, “Mpye gabo manchyaá manoó nte mekwaá ayi alá apyéé gabo wó.”

Bóo bimbó áshuú ji meko áké, “Ewémbó eta esé ndere ndé? Gabo ayi mbó akpa wó.”

<sup>5</sup> Ajógé mbó, Judas atyá ḡka eyimbó eféé né metóó gepú echa ure Esowó atané ajye shíi gemé jíí.

<sup>6</sup> Ne anó baá ampye ure Esowó ápwé ḡka eyimbó. Ajó aké ḡka eyina élé ḡka manoó, ne ébé sé ekamé fó nnó décho ḡka eyina melu ema ne eyi elu ne mmu mekwa ḡka echa ure Esowó wó.

<sup>7</sup> Afyégé makpo bwó mbaá ama, áke ábó ḡka eyina ána melu mme mbaá menkwyé unje meséé anigé aḡke bóo wyé.

<sup>8</sup> Elo né gébé eyigémbó kpaá te fina álú ákuú melu mme ewémbó nnó mewaá manoó.

<sup>9</sup> Epyémbó nnó mekomejóó ayi Jerimaya muú ekpávé Esowó abó ajó abe wáwálé. Ji ajó nya aké áse uba ḡba bó sére esaá meso efya eyi elú gese eyi bóo Isreli ákamé mana ji,

10 άpyε wyε ndere Εσωω agaré me ana melu mme mbaá menkwyεέ ujemesεέ.

*Palet agii Jisωs bω nkwé*

*(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Jωn 18:33-38)*

11 Ndere Jisωs atené né mβε ushu Palet gωmena bωó Rom, Palet agii ji aké, “Wω ne ωlú mfwa bωó Jus?”

Ne Jisωs ashuú ji meko aké, “Elu nkane ωjωó.”

12 Yémbω gebyó eyigé anωó baá ampyε upε Εσωω ne άkpakpa melω ámalé ji mmyε, yéé meko Jisωs ashuú ji wó. Ajwólé wyε ji nyámé.

13 Ne Palet agii yé ji aké, “Nnó wω ωwuú mbω fω depω etiré bωó bi áké wω ωpyε?”

14 Yémbω Jisωs ajwólé wyε ji nyámé. Εwéna epyε mfwa bωó Rom akwe tametame.

*Palet asω mpa nnó dωá Jisωs*

*(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Jωn 18:39–19:16)*

15 Ne gepógé gómená bωó Rom, gélu nnó yéndé ημε, gébégé epaá koó upú, áferégé muú denω ama né gepúgé denω, ndere bωó ákélege.

16 Ne wyε né gébégé epaá koó upú εwémbo, mende fω ayi bωó akaá ji dωó gétúgé depω etiré ji apyέε abó akpe denω. Akamege Barabas.

17 Ne ndere melω meko εchomé né dachi Palet, Palet agii εbwó aké, “Enyú dekélege me mferé ndé muú né denω; Barabas waá Jisωs muú ayi ákuú ji ntó nnó Kras?”

18 Palet agii mbω néndé akaá chánéné nnó elé wyε né nchyε detú ne άkpakpa bωó Jus άpyεné Jisωs áchwó ne ji eta wuú.

19 Ne ndere Palet ajwólé né mmu εcha εso apane mpa yina, mendée wuú ató áchwó gáre ji aké,

“Féré amu né mpa mende yimbɔ, néndé apyε gabo fɔ wó. Genó eyigé Eɔwɔ alere me né géjya gétú jii fina gechyε me εfwyale dɔ́.”

<sup>20</sup> Yémbɔ anɔ́ baá ampyε upε Eɔwɔ ne ákpakpa melo áfyε eshyε nnó ájɔ́ nnó Palet aféré Barabas né denɔ, alyaá Jisɔs nnó áwá.

<sup>21</sup> Ne Palet ama agii ebwɔ aké, “Ebwɔ bina apeá, ndé muú ayi enyú dékélege nnó mféré ji né denɔ?”

Ashuú ji meko aké, “Esé dekélege nnó wɔ aféré Barabas.”

<sup>22</sup> Palet ama aɲmere agii ebwɔ aké, “Enyú dékélege me mpyε yéé nnó ne Jisɔs ayi ákuú ji ntó nnó Kras?” Ama áshuú ji meko aké, “Gó áwɔ ji né gekwa.”

<sup>23</sup> Ajɔ́gɛ mbɔ, Palet ama gii ebwɔ aké, “Ulannó enyú dékélege nnó áwá ji? Ndé gabo ayi ji ápyéé?”

Yémbɔ, ebwɔ áwya wyale ne eshyε aké, “Gó áwɔ ji né gekwa!”

<sup>24</sup> Ne Palet agégé nnó ji atulege mmyε detú εfwyale ekagé tane mbɔgɛ ji álá akamé nnó áwá Jisɔs wó, Ató ájyε chwé manaá, áchwɔ́ chyéε ji ashwɔné amu né mbe ushu bɔ́ bimbɔ aké, “Amu ya apó né negboné mende yina, gé εfwyale nyú mbɔ”.

<sup>25</sup> Ajɔ́gɛ mbɔ, bɔ́ bimbɔ ákamé aké, “Gó gewu eyigémbɔ gewilé esé mmyε chóncho ne baá esé.”

<sup>26</sup> Palet aférégɛ Barabas né denɔ. Atulé Jisɔs ne geto ne álé lyaá nnó bɔ́ bee Rom ája ji ájyé áwɔ ji né gekwa.

*Bɔ́ bee ájwyagé Jisɔs  
(Mak 15:16-20; Jɔn 19:2, 3)*

27 Palet alyágé Jisᵛs nnó áwó ji né gekwa, bᵔó bee bií áse Jisᵛs áfé ne ji né εcha gᵔmena, ákuú bᵔó bee ako áchwó nó ji mme,

28 áferé ji mandeé mmyε, áfyé ji εwulé megélé εwé elú eké nkúu afwa.

29 Atᵔ elá meshii áfaá Jisᵛs né mekpo ne áfyε ji ntó meto né εbwó eké meto gefwa. Ápyégé mbᵔ, átóme manó né mbε ushu wuú ne ájwaáge ji áké, “Wᵔ Mfwa bᵔó Jus neki nébé ne wᵔ.”

30 Nᵔere ájwyáge ji mbᵔ, ákpᵔó ji matyé mmyε, ne áfᵔó meto εwémbᵔ né εbwᵔ wuú ádo ji né mekpo.

31 Anérégé mánjwya ji, áferé nkúu megélé yimbᵔ ákeré áfyε ji mandeé jíí né menyammyε wuú. Aja ji ájyε wó né gekwa.

### *Áwó Jisᵛs né gekwa*

*(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jᵔn 19:17-27)*

32 Nᵔere ájyεé, átuú ne mende fᵔ né meti ayi ákuú ji nnó Simun muú melᵔ Sεren, ápyε ji ne utᵔ nnó akpá gekwagé Jisᵛs.

33 Akwᵔnégé né melú éwé ákúu nnó Golgota, mabᵔ ami matεne nnó “Melú Uᵔkᵔᵔkᵔ Makpo”

34 áchyéé Jisᵛs mmᵔó amí áchwaré ne genᵔ εyi génywᵔnege nnó anyú ne afwᵔrégé mami, ashya manyú.

35 Εbwó áwᵔgé ji, áᵔme gefᵔgé megyaá fᵔ nnó ákáré mandeé jíí.

36 Anérégé ájyε jwᵔle mme ábáme Jisᵛs εféé.

37 Nᵔere εbᵔ εpyéε mbᵔ ásá genᵔ εyigé áké Jisᵛs apyε né gebagé genᵔᵔ awᵔ né mekpo gekwa εyigé áwᵔmé Jisᵛs wyéé. Ásá wyε áké, “Gé Jisᵛs Mfwa bᵔó Jus na.”

38 Wyε né bií εbií mbɔ, áwɔ nyá ntó anjo apeá né εbi bwɔ ukwa. Áwɔ ama né εjii gekwa né εgbé εbwɔnyε Jisɔs ne ama né εgbé εbwɔβε wuú.

39 Ne bɔɔ abi ákoge kooǵé ájúu Jisɔs mashyε mmyε, ákamege ne makpo ájwyage ji áke,

40 “Wɔ muú ɔké ɔmugé εcha upε Εσωω, geméǵé nnó ndɔ ελεέ εkwóné wɔ ɔmage téné εwéchéá, mbɔǵé nnó ɔlu Maá Εσωω, poó gemε jyé, ɔtáné mfaá gekwa ɔshulé mme.”

41 Wyémbɔ ntó ne anɔɔ baá ampyε upε Εσωω ne ánleré mabé Εσωω chóncho ne ákprakpa melo ájwyaá ntó Jisɔs áké,

42 “Apoóge bɔɔ bí chachá, yémbɔ akaǵé poó gemé jí? Pɔ nnó ji aké na ji alu Mfwa bɔɔ Isrɛli? Gɔge ji átáné mfaá gekwa áshuúlé mme ne εsé défyéé matɔɔ se ne ji.

43 Ji áfyéé metɔɔ ne Εσωω, ne Εσωω áchwɔ ápoó yé ji mbɔǵé áǵboó ne ji, néndé ji ajóǵé aké ji alú Maá Εσωω.”

44 Yé bɔɔ ubée abi áwómé ntó εbwɔ né ukwa, wyεmbɔ ntó ne ájúu Jisɔs mashyε mmyε.

### *Negboné Jisɔs*

*(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jɔn 19:28-30)*

45 Kálánká εfyáneépeá eké ékwónεge, ημεέ εnomé, gemmua gékwé né melo meko kpaá te kálánká ελεέ.

46 Wyε né kálánká εyimbɔ ελεέ, Jisɔs alɔ mánkalé kénké aké, “Eli, Eli lama sabatani” ula etené nnó Εσωω wa Εσωω wa, ndé ɔlyaá me mbií né εfwyale?

47 Ne bɔɔ abifo abi átené εφεέ, áwúǵé ndere Jisɔs ajóǵe mbɔ, áferé áké, “Akuú mbɔ lé Elija muú εkpávε Εσωω.”

48 Ne muú ama né geluágé abi átené eféé, alomé gatelé ajye bó ekochá anyua né mmu mmóó amí mamyáme, ajo né genó abwéé asa né ubóó meno Jisós nnó ányú.

49 Yémbó abifó áké, “Gó ji ábé ewú dégé kpé nnó Elija achwó póó nye ji!”

50 Ne Jisós ama akále kénké afye gemε jií né amu Nte wuú Esówó.

51 Wyε ndere metóó ekwené Jisós mbó, ndeé eyi ekaré εcha upe Esówó egyalé uba upeá te mfaá gba-ra-ra-ra εtya mme, mme anyigé, tegetege matárávε agyalé ubauba.

52 Manome ánené alá fuúfuú ne gejamégé bóó Esówó abi agboó mé te gachi, ákwilé né negbo.

53 Gébégé Jisós akwilé né negbo. Bóó Esówó bimbo, átané né manome áfé né Jerosale melo ukpea. Aléré mmyε mbaá gejamégé bóó.

54 Ne muú kpaá bóó bee ne bóó bee abifó abi álu eféé ábáme Jisós, ágégé ndere mme anyigé, ne unó bifó εbi upyεé εfo ekwó εbwó matóó. Ajóóge áké, “Wáwálé mende yina abó alu Maá Esówó.”

55 Gébé eyigémbó ntó, gejamégé andée, átené tete ágéné yéndégenó eyi gepyé. Andée bina átané ne Jisós kpaá te né Galilíí ákwólé ji, ápóge Jisós, achyεge ji unó bi akélege.

56 Né geluage andée bina elé, Mεri ayi atané melo Magdala, Mεri mmá Jεmsi εbwó ne Josef, ne Mεri mma baá Σεβεdee. \*

### *Anii Jisós*

*(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)*

\* 27:56 Ελί wáwálé nnó: Baá bina elé Jεmsi εbwó ne Jon.

57 Ne nkwale akwonege, muú ñka fɔ ayi atane melo Arimatya akuú ji nnó Josef achwó. Ji ntó alú nyá maá utóó Jisɔs ama.

58 Achwógé, ajoye bane Palet agii ji nnó achye ji utóó ji ajoye afere genkwógé Jisɔs anii. Ne Palet achyee utóó nnó afere genkwógé Jisɔs achye ji.

59 Ne Josef aségé genkwógé Jisɔs, afyalé géjí ne éshyé ndeé pópó

60 abweé ajoye béle né mmu menome meke ewé ji apye bóó akwyee né eba ntaá. Abélégé, apelé gekpékpé gé ntaá akweré meno menome ewémbó alyaá awilé ji.

61 Ndere ji apyee unó bina, Meri muú melo Magdala ne Meri ayifo ájwólé toitoi ne menome ewémbó ápélé.

### *Palet atóó bóó nnó ábamé menome Jisɔs*

62 Ne bíí uyyage, mmyeke bíí ebi bóó Jus ákpomege mmye manyé uwyaá bwó ukoge, anóó baá ampye upe Esɔwɔ ne ekwó bóó Farasi ájoye báne Palet,

63 ágaré ji áké, “Ata, délu téé mbó ndere muú dembwólé yimbó ajóó nyá gébé gé ji alú mebe nnó, ‘Ndo eléé ekwónégé Esɔwɔ abwege nye me nkwilé né negbo.’

64 Ndere elúmbó esé dekelégé nnó wɔ ofye bóó ábamé menome ewémbó kpaá te ndó eyimbó eléé ekóge. Ewéna epye nye nnó ekagé baá utóó bíí ájó genkwóó ji, ne meso gébé agarege gebyɔ nnó Esɔwɔ apye ji akwilé né negbo. Mbógé alá apye mbó wó, ne ájogé genkwóó jíí, dembwólé etire nana depwóó nye etiré mbembe.”

<sup>65</sup> Ajóógé mbò Palət aké, “Pyε ndere wò òkágé pyε, kwyεé bòó bee òbele ábámé menome ewémbò chánéné.”

<sup>66</sup> Ne ájyégé afyε gelo né menome ewémbò nnó ékágé muú anene εwu, afyε bòó bee ábámé εwu.

## 28

### *Jisòs akwilé né negbó*

*(Mak 16:1-10; Luk 24:1-12; Jòn 20:1-10)*

<sup>1</sup> Bii uwyaaá bwó ukógé, ndere bii ujyáge, Meri muú melò Magdala ne Meri ayifò átané ájyε chere ndere menome Jisòs elú.

<sup>2</sup> Aké apele mme abò anyigé ne εshyε. Ekiénné Εσωω εtané mfaánebuú, εchwó bógene ntaá ενiné mbò εbelé babá εjwólé mfaá.

<sup>3</sup> Menyammyε wuú agénege manémané eké gasama, ne mandeé jii ashwánege pópó eké εshyέε ndeé.

<sup>4</sup> Εpyégé mbò, bòó bee abi ábáme menome ewémbò áwe jaja ne εfò metòó getu jii, ákwé eké uηkwó bòó.

<sup>5</sup> Ne ekiénné Εσωω ewémbò εjòó ne andée bimbo eké, “Défógé. Nkaá nnó εnyú dékelege mbò lé Jisòs, ayi ábò áwómé ji né gekwa.

<sup>6</sup> Ji apósé fana, akwilé né negbo wyε nkane ji abó ajòó nnó εpyε nyε. Chwóge dégé melú ewé ábòó ábelé ji.

<sup>7</sup> Ne kérege meso wáwá, dégaré baá utòó bii nnó, ‘Εσωω apyε ji akwilé né negbo. Abó mé mbe ne εnyú afé né Galilií; dégené nyε ji εwú!’ Gége genó εyigé me mbòó mangaré εnyú mbò.”



<sup>8</sup> Andée bimbo átané né menome ne gatélé, ne efó metóó, yémbó ájyée ne nechóchó. Áke wáwá manjye gáre baá utóó Jisós meko ayi ekiénné egaré ebwó.

<sup>9</sup> Ne ndere ebwó ájye, Jisós abané ebwó né meti, atamé ebwó aké mejé ebé ne enyú. Andée bimbo ákwé ji né uká ánoje ji.

<sup>10</sup> Ne Jisós afyée ye ebwó metóó aké, “Défógé, choge dégáre aḡmé ba nnó ájye ne Galilií, ágéne nyé me ewú.”

*Ambamé menome Jisós agaré mechó ewé epyée*

<sup>11</sup> Ndere andée bina ájye né melo manjye gáre baá utóó Jisós genó eyigé Jisós ne ekiénné Esowó ájóó, bóó bee fó abi ábó ábáme menome Jisós, áfé ntó né melo manjye gáre ánoó baá ampye upe Esowó yéndégenó eyi gepyé.

<sup>12</sup> Apyegembó, anóó baá ampye upe Esowó choncho ne ákpakpa melo, áchomé mbaá ama, ásó mala akpa gejamégé ḡka áchyéé unyélé mbaá bóó bee bimbo

<sup>13</sup> Agaré ebwó aké, “Débó mangaré bóó nnó, baá utóó Jisós achwó jo genkwó jíí ne utuú gébégé enyú débélege gejyá.

<sup>14</sup> Ne mbógé gomena awúgé mechó ewé, esé dékagé nyé ndere dégárege ji, nnó ekagé enyú dékpe efwyale.”

<sup>15</sup> Bóó bee áségé ḡka eyimbó, ájye gáre wye ndere anóó baá ampye upe Esowó aké ebwó ágáre. Ne abya yina atyaá akpe né gebagé mewaá bóó Jus geko, yéé te fina abya yina álu asanega né gebage mewaá bóó Jus.

*Jisɔs aleré mmyε mbaá baá utɔ́ bíi*  
*(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jɔn 20:19-23; Anɔ*  
*1:6-8)*

<sup>16</sup> Baá utɔ́ Jisɔs afyaneama áwugé meko ayi Jisɔs alɔ́ ébwó, áfé né mfaá mékwé né gebage mewaá Galilií ndere Jisɔs agaré ébwó.

<sup>17</sup> Ne ébwó ágegé ji, ánoɔe ji yémbɔ abifɔ áwyaá dembyó né metɔ́.

<sup>18</sup> Jisɔs ajɔ́ ne bwó aké, “Eɔwɔ achyéé me uto né unó uko bi úlú, né mfaánebuú ne fa mme.”

<sup>19</sup> Ndere elúmbɔ chóge ye né malɔ mme meko dépyε bɔ́ ábé ankwólé ba. Abi akemege mambé ankwólé ba, wyagé ébwó manaá Eɔwɔ né mabɔ Eɔwɔ nte ne ami maá ne Mendoó Ukpea.

<sup>20</sup> Lérégé ébwó nnó akwólege majyéé ami me nchyéé enyú. Ne kaágé wáwálé nnó me mbéε wyé ne enyú yéndégébé kpaá te mme abyéé.

**Ν<sub>WE</sub> menomenyεέ mekέ**  
**New Testament in Denya (CM:anv:Denya)**

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Denya

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

**Copyright Information**

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

**The New Testament**

in Denya

**© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.**

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files  
dated 29 Jan 2022  
d773c38c-82ca-51fa-b995-6754070ca57e